

ศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหา
ความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา
ในกระแสการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด
POTENTIAL PARTICIPATION OF LOCAL ADMINISTRATION ON SECURITY
MANAGEMENT AT EASTERN BORDER UNDER NON-TRADITIONAL
THREAT BETWEEN THAILAND AND CAMBODIA :
A CASE STUDY OF TRAT PROVINCE

ภาคินิพนธ์
ของ
ถาวร เมืองช้าง

ลิขสิทธิ์ © ๒๕๕๘ โดย รศ.ดร.สุวิมล วัฒนศิริกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เมษายน ๒๕๕๘

ศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหา
ความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา
ในกระแสการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด
POTENTIAL PARTICIPATION OF LOCAL ADMINISTRATION ON SECURITY
MANAGEMENT AT EASTERN BORDER UNDER NON-TRADITIONAL
THREAT BETWEEN THAILAND AND CAMBODIA :
A CASE STUDY OF TRAT PROVINCE

ภาคินิพนธ์
ของ
ถาวร เมืองช้าง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เมษายน 2558

ใบรับรองภาคนิพนธ์

เรื่อง

ศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดน ภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา ในกระแสการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด

Potential Participation of Local Administration on Security Management at Eastern Border Under Non-traditional Threat between Thailand and Cambodia : A Case Study of Trat Province

ถาวร เมืองช้าง

คณะกรรมการสอบภาคนิพนธ์

..... ประธานสอบภาคนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนต์ ประดิษฐศิลป์)

..... ประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนต์ ประดิษฐศิลป์)

..... กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์
(ดร.นักรบ เดียรอำ)

..... กรรมการสอบภาคนิพนธ์
(ดร.ปรีชา เทียมพงศ์ศานต์)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนต์ ประดิษฐศิลป์)

วันที่ 24 เดือน เมษายน พ.ศ. 2558

ถาวร เมืองช้าง. (2558). ศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการ
ปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา ในกระแ
สการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด. ภาคนิพนธ์ รม.ม. (การปกครอง
ท้องถิ่น). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

รองศาสตราจารย์ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ร.ค. (รัฐศาสตร์)
นักรบ เดียรอำ รป.ค. (รัฐประศาสนศาสตร์)

ประธานกรรมการ
กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการมีส่วนร่วม และแนวทางการเสริมสร้าง
ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคาม
รูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา ในกระแสการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในจังหวัดตราด วิธีการ
ศึกษาจะใช้การวิจัยเชิงบูรณาการ (Mixed Method Model) คือการวิจัยเชิงสำรวจและการสัมภาษณ์
ในการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่าศักยภาพการมี
ส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยและเมื่อพิจารณาผลการศึกษาเป็นรายปัญหาพบว่าด้านที่มีศักยภาพ
มากที่สุด ได้แก่ การจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือการจัดการปัญหา
ยาเสพติด และน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดการปัญหาการค้าสินค้าเถื่อน สินค้าหนีภาษีกับปัญหาการฟอกเงิน
ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มศักยภาพมีแนวทาง ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ จัดตั้งกลุ่ม
องค์กรในท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อน สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสาร กำหนด
อำนาจหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีหน้าที่สนับสนุนงานด้านความมั่นคง

คำสำคัญ : ศักยภาพการมีส่วนร่วม การจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดน ภัยคุกคามรูปแบบใหม่

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Thawon Muangchang. (2015). **Potential Participation of Local Administration on Security Management at Eastern Border under Non - traditional Threat between Thailand and Cambodia : A Case Study of Trat Province.** Independent Study. M.P.A. (Local Government). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

Advisory Committee

Associate Professor Chaiyon Praditsil Ph.D.(Political Science)	Chairman
Nakrob Tianam D.P.A. (Public Administration)	Member

Abstract

This research aimed to study potential participation and guidelines to encourage potential development of Local Administration in dealing with security management at eastern border provinces of Thailand under new threats and challenges between Thailand and Cambodia in the stream of ASEAN Economic Community in the province of Trat. The mixed method model of the survey research, qualitative interview, and participatory observation was used as the research methodology. The results identified the low level of potential participation. When each aspect of the problems was analyzed, it was found out that the first highest level of potential participation was on the natural resources and environment management, the second highest level of potential participation was on the drug abuse management, and the lowest level of potential participation was on the management of contraband goods, smuggled products, and money laundering. The research findings also showed the following guidelines to encourage the potential development: training, forming local working groups, organizing the monitoring network and communication channel. Moreover, the authority and function of Local Administration should be also determined in order to support the security affairs.

Keyword : Potential Participation, Security Management, New Threats

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “ศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ยุคความรูปรูปแบบใหม่ระหว่าง ไทย - กัมพูชา ในกระแสการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด” ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยความเรียบร้อย โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ ประธานที่ปรึกษา ภาคนิพนธ์ ดร.นักรบ เตียรอ่ำ กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ และ ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ กรรมการสอบภาคนิพนธ์ ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน

ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนในโครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้แนวทางซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาและปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ศึกษาจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ สังคม ประเทศชาติต่อไป ขอขอบคุณผู้ให้การสนับสนุน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในขั้นตอนต่าง ๆ เป็นอย่างดี ทำให้งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์และขอขอบคุณบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 14 แห่งที่อยู่แนวชายแดน ไทย - กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดตราด ที่ได้ให้ข้อมูลในการศึกษา รวมทั้งขอขอบคุณ นาวาเอกกิตติคุณ นาคสุก รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรมและ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว ที่ร่วมเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งขอขอบคุณร้อยตำรวจตรีสมพงษ์ วงษ์จินเพชร ร้อยตำรวจโทชนาเดช อุ้นภักดิพร นายสุเทพ อารมณ์รัตน์ นายชูศิษฏ์ พงษ์เจริญและนางจันทิมา หาญเทศ ที่ช่วยให้คำสัมภาษณ์และประสานข้อมูลในการจัดทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบุพการีที่ได้ให้การอบรมเลี้ยงดูและให้โอกาสในการศึกษา คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากภาคนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้เป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่ บิดา มารดา ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ถาวร เมืองช้าง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
สมมุติฐานในการวิจัย	11
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงในรูปแบบใหม่.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของประชาคมอาเซียน	25
แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพขององค์กร	28
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	29
แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม	31
ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม.....	32
ระดับของการมีส่วนร่วม	33
กรรมวิธีในการมีส่วนร่วมของประชาชน	34
ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	35
กระบวนการมีส่วนร่วม	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
การวิจัยเชิงสำรวจ.....	39
การกำหนดประชากร.....	39
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ	43
การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ	43
การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม	43
การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ	43
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	43
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	45
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์	45
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	97
สรุปผลการวิจัย	97
การอภิปรายผลการศึกษา	100
ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก	106
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	110
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	112
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	117
ประวัติย่อผู้วิจัย	126

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 สถิติการจับกุมคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในรอบ 12 เดือน ในพื้นที่จังหวัดตราด	6
2 ร้อยละของ อปท. ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	60
3 ร้อยละของ อปท. ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามขนาดประชากร	61
4 ร้อยละของ อปท. ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามระยะเวลาจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	60
5 ร้อยละของ อปท. ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามการมีพื้นที่ติดแนวชายแดน	62
6 ร้อยละของ อปท. ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามขนาดงบประมาณประจำปีที่ได้รับ	62
7 ร้อยละของ อปท. ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามขนาดรายจ่ายประจำปี	63
8 ร้อยละของ อปท. ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามการวางแผนงานด้านความมั่นคงที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำ	63
9 ร้อยละของ อปท. ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามจำนวนเงินที่จัดทำแผนงานด้านความมั่นคง	64
10 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการความมั่นคงชายแดนในรายเรื่องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	65
11 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้ายาเสพติดในรายกิจกรรม	66
12 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในรายกิจกรรม	70
13 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดนในรายกิจกรรม	72
14 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสินค้าหนีภาษีในรายกิจกรรม	74
15 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดนในรายกิจกรรม	77
16 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้าอาชญากรรมข้ามชาติในรายกิจกรรม	80
17 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้าการร้ายตามแนวชายแดน	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
18 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการลักลอบค้าขนพหุตามแนวชายแดนในรายกิจกรรม.....	84
19 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดนในรายกิจกรรม.....	86
20 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติในรายกิจกรรม.....	88

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 แสดงเส้นทางการลำเลียงยาเสพติดลักษณะที่ 1.....	67
3 แสดงเส้นทางการลำเลียงยาเสพติดลักษณะที่ 2.....	68
4 สำนักงานบงกชการปล่อยเงินกู้ของชาวต่างชาติ.....	81
5 รถจักรยานยนต์ที่ถูกโจรกรรมเตรียมส่งออก.....	85
6 ตัวแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตราด.....	102

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ปัญหาความมั่นคงชายแดนของไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างในอนาคต เมื่อประเทศไทยได้กลายเป็นประเทศหนึ่งในประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป เนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของรัฐไทย ได้เปลี่ยนจากการเป็นรัฐชาติ (Nation State) มาเป็นภูมิภาคที่มีสถานะไร้พรมแดนมากขึ้น กล่าวคือในปัจจุบันประเทศไทยเป็นรัฐชาติที่เป็นสมาชิกของอาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) อาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ ซึ่งได้ลงนามที่วังสราญรมย์ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค ขำรงไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม และวัฒนธรรม การกินดีอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก เมื่อแรกก่อตั้งในปี 2510 อาเซียนมีสมาชิก 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ต่อมา บรูไนดารุสซาลาม ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ในวันที่ 8 มกราคม 2557 เวียดนามได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2538 ลาว และพม่า เข้าร่วมเป็นสมาชิก เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2540 และกัมพูชาเข้าร่วมเป็นสมาชิก เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542 การเข้าร่วมของประเทศสมาชิกใหม่เหล่านี้สอดคล้องกับปฏิญญาอาเซียนซึ่งระบุไว้ว่า อาเซียนพร้อมรับทุกประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่พร้อมจะรับเป้าหมายหลักการ และวัตถุประสงค์ขององค์กรที่เป็นสมาชิก สาเหตุการก่อตั้งอาเซียน (ประเทศผู้ร่วมก่อตั้ง ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์) เห็นว่าการก่อตั้งองค์กรความร่วมมือระดับภูมิภาคจะสามารถป้องกันการเกิดความขัดแย้ง และส่งเสริมระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2555 : 1)

ความพยายามก้าวสำคัญของอาเซียนที่จะก่อให้เกิดการรวมตัวให้เป็นเนื้อเดียวกันมากขึ้นของอาเซียน ก็คือการเป็นประชาคมอาเซียน ประชาคมอาเซียนมีเสาหลักสำคัญของความร่วมมือ 3 เสาหลัก ได้แก่ เสาหลักที่ 1 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC : ASEAN Economic Community) เสาหลักที่ 2 ประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน (ASC : ASEAN Security Community) เสาหลักที่ 3 ประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC : Socio – cultural) (สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2555 : 8)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ถือว่าเป็นก้าวแรกของการเป็นประชาคมอาเซียน เนื่องจากการร่วมกันทางเศรษฐกิจของประเทศในเขตอาเซียนเพื่อผลประโยชน์ในอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ การส่งออก และการนำเข้าสินค้า เดิมจะเริ่มใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2558 แต่เนื่องจากประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมจึงเลื่อนไปเป็นวันที่ 31 ธันวาคม 2558

การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังกล่าวย่อมเป็นการขยายโครงสร้างปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ (Non-traditional Security) มากขึ้นจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับประเทศอาเซียน ASEAN ด้วยกัน

แนวคิดความมั่นคงในรูปแบบเก่า (Traditional Security) ให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความมั่นคงของชาตินับเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาสังคมการเมือง ด้วยเหตุที่ความมั่นคงของชาติหมายถึงการปกป้องวิถีชีวิตของคนในสังคม การดูแลให้สังคมสามารถผ่านพ้นวิกฤตต่าง ๆ โดยที่สังคมเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด รวมถึงการจัดการความขัดแย้งภายในสังคม โดยทำให้คนในชาติมีวิถีที่จะจัดการกับความเห็นที่ต่างกัน ในลักษณะที่ทำให้ทุกกลุ่มความเห็นมีพื้นที่ดำรงอยู่ในสังคมร่วมกันได้อย่างสันติ และการจัดการความขัดแย้งภายนอกเพื่อให้สังคมไทยสามารถดำรงอยู่ร่วมกับเพื่อนบ้านอย่างมีความสมานฉันท์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2556 : 98)

ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงตามแนวคิดในรูปแบบเก่ามุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ 3 ประเภท คือประเภทแรก การปกป้องและรักษาเอกราชอธิปไตย บูรณาภาพแห่งดินแดน ประการที่สอง การดูแลให้ประชาชนในชาติอยู่เย็นเป็นสุข มีความสามัคคี เคารพซึ่งกันและกัน พร้อมร่วมมือร่วมใจประสานพลังกันเมื่อชาติมีภัย และสามารถดำรงรักษาสถาบันสำคัญของชาติ ประการที่สาม การปกป้องรักษาเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรี และผลประโยชน์ของชาติในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2556 : 99)

ในบริบทปัจจุบัน ตั้งแต่หลังสงครามเย็นเป็นต้นมา ประเด็นปัญหาด้านความมั่นคงมิได้จำกัดตัวอยู่เพียงมิติของภัยคุกคามทางการทหาร และการป้องกันเอกราชอธิปไตยเช่นในอดีต หากแต่เป็นวิกฤตการณ์ด้านความมั่นคงที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของประเด็นความขัดแย้งในระดับโลก การจัดการความขัดแย้ง และความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และการสร้างสันติสุขในการอยู่ร่วมกันของคนในชาติ ดังนั้น โจทย์ที่สำคัญของการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจึงมิได้อยู่ที่การมุ่งสร้างความแข็งแกร่งทางด้านกำลังอาวุธแต่เพียงอย่างเดียว หากยังอยู่ที่การลดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติไปพร้อมกัน เพราะการมีอาวุธยุทโธปกรณ์ทางการทหารที่ทันสมัย มิได้เป็นหลักประกันว่าคนในชาติจะอยู่อย่างสงบสุขอย่างยั่งยืน トラบใดที่ยังต้องเผชิญปัญหาความยากจน ความไม่เป็นธรรม การขาดความเอื้ออาทร การแย่งชิงทรัพยากร ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างฝักฝ่ายกลุ่มต่าง ๆ ที่อาจนำไปสู่ความรุนแรง และการทำลายล้างชีวิตซึ่งกันและกัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2556 : 99)

การดำเนินยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ในรูปแบบใหม่มีเป้าหมายเพื่อการสร้างสังคมที่มีความสมานฉันท์ และสันติภาพอย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องพิจารณาแนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติผ่านมิติการจัดการปัญหาแบบสันติวิธี ซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่การทำให้คนในสังคมยอมรับการอยู่ร่วมกันบนกติกาเดียวกัน การลดเงื่อนไขในการใช้ความรุนแรงในการต่อสู้เมื่อเผชิญกับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ตลอดจนการเสริมสร้างกลไกในการจัดการความขัดแย้งเพื่อหาข้อยุติร่วมกันอย่างสันติ ทั้งนี้การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติผ่านมุมมองแบบสันติวิธีจำเป็นที่จะต้องตั้งอยู่บนความคิดที่ว่า ปัญหาความขัดแย้งในตัวเองมิได้เป็นปัญหาความมั่นคง แต่การจัดการความขัดแย้งที่ใช้ความรุนแรงต่างหากที่เป็นปัญหาความมั่นคง เพราะการจัดการความขัดแย้งอย่างไม่ถูกต้องจนเกิดความรุนแรงขึ้นในสังคม ย่อมส่งผลให้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกลายเป็นที่มาของการทำลายความสามัคคีของคนในชาติ ซึ่งเป็นการทำลายความมั่นคงภายในชาติในระยะยาว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2556 : 99)

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ในรูปแบบใหม่จำเป็นต้องดำเนินการด้านพันธกิจที่สำคัญอย่างน้อย 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างความมั่นคงภายในชาติ (Internal Security) 2) การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี (Nonviolence Conflict Management) 3) การเสริมสร้างความอดทนอดกลั้นทางการเมืองให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม (Political Toleration) 4) การเสริมสร้างความสามารถในการอยู่ร่วมกันของคนในชาติท่ามกลางความหลากหลาย (Balance of Conformity and Diversity) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2556 : 100)

ประเทศไทยในปัจจุบันนั้นกำลังเผชิญกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่มากมายหลากหลายประการ และปัญหาภัยคุกคามดังกล่าวจะมีความรุนแรง และหนักหน่วงขึ้น ไทยก้าวเป็นประเทศในประชาคมอาเซียน ดังนั้นจึงควรเตรียมความพร้อมของประชาชน และทุกภาคส่วนในชาติ ให้พร้อมเผชิญสถานการณ์ปัญหา และภัยที่อาจเกิดขึ้น สามารถบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ได้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2556 : 5)

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional Threat) นั้นสามารถกล่าวได้ว่าเป็นภัยคุกคามในทุก ๆ มิติ ที่ไม่ใช่ภัยคุกคามเฉพาะมิติด้านการทหารเท่านั้น ดังตัวอย่างเช่น ปัญหาโลกร้อนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมวลมนุษยชาติ และระบบนิเวศหรือการเคลื่อนย้ายทุนจากบริษัทข้ามชาติที่ส่งผลให้ประเทศบางประเทศล้มละลายได้ภายในชั่วข้ามคืนหรือการก่อการร้าย และการก่อความไม่สงบที่กระทำต่อผู้บริสุทธิ์ด้วยความรุนแรง และความหวาดกลัวหรือการค้ำมนุษย์ข้ามชาติ เป็นต้น (กอ.รมน.จังหวัดราชบุรี .2557 : ออนไลน์)

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ปัญหาความขัดแย้งในสังคม ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ การก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ และปัญหาโรคระบาด (กอ.รมน.จังหวัดราชบุรี. 2557 : ออนไลน์)

ในกรณีของพื้นที่ชายแดนไทยนั้นปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคง คือปัญหาความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน ปัญหาลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ปัญหาการค้าอาวุธ ปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อแนวเขตแดน ปัญหาความขัดแย้งในสังคม ปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ โรคระบาดตามแนวชายแดน ปัญหาการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ

นอกจากนี้ฝ่ายปกครองของไทยได้ประเมินปัญหาความมั่นคงที่เกิดจากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ซึ่งอาจจะได้รับหลังจากเปิดประตูประชาคมอาเซียนแล้ว จะเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional Security Issues) ซึ่งแอบแฝงมากับการลงทุนหรือการค้ากับต่างประเทศ ดังนี้

1. ปัญหาทะเบียนราษฎร แม้ประชาคมอาเซียนจะมีการทำข้อตกลงให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพอย่างเสรีใน 7 สาขาวิชาชีพ คือแพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกรรม สถาปัตยกรรม บัญชี และการสำรวจ แต่ในระยะเฉพะหน้า การเตรียมพร้อมผู้ประกอบการเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งไทยจะส่งผลให้เกิดการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่จากภาครัฐและเอกชน เช่น ถนน ท่าเรือ โรงงาน สถานประกอบการ เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นโอกาสให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานต่างด้าวทั้งที่ถูกและผิดกฎหมายจากประเทศอื่นเข้ามาทำงานรับจ้างเป็นแรงงานให้แก่ผู้ประกอบการภายในประเทศมากขึ้น

2. การจัดการความขัดแย้ง และการอำนวยความสะดวก เพราะหลังจากนี้ไปจะมีคนในหลาย ๆ สัญชาติ ศาสนา และกฎหมายมาอยู่ร่วมกัน ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการความขัดแย้ง และการอำนวยความสะดวกแก่ชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เช่น ระบบร้องเรียนร้องทุกข์ ความขัดแย้งระหว่างบริษัทต่างชาติกับประชาชนในพื้นที่ด้วย

3. ปัญหาการค้า และการติดต่อตามแนวชายแดน จะก่อให้เกิดการขยายตัวของระบบการค้าชายแดนขนาดใหญ่ เนื่องจากการจัดภษีนำเข้าระหว่างประเทศสมาชิก ทำให้เกิดการขนถ่ายนำเข้าวัตถุดิบ/สินค้าจากประเทศอื่นที่มีต้นทุนถูกกว่า ดังนั้น พื้นที่ชายแดนจังหวัดที่มีการค้าอยู่แล้วในปัจจุบันจึงมีแนวโน้มที่จะได้รับการส่งเสริมการค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้านในระดับที่สูงยิ่งขึ้น ขณะที่พื้นที่จังหวัด อำเภอ ที่มีพื้นที่ติดชายแดนที่ยังไม่ได้มีการเปิดเป็นด่านการค้าหรือจุดผ่านแดน ก็มีแนวโน้มที่จะได้รับการสนับสนุนให้มีการยกระดับมากขึ้น

4. การประกอบอาชีพของประชาชนก็จะได้รับผลกระทบ เพราะภายใต้สภาพแวดล้อมทางการค้า การลงทุน การบริการ และการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพเสรีย่อมเป็นทั้ง โอกาส และผลกระทบ สำหรับประชากรวัยแรงงานของไทยในพื้นที่ อีกทั้งเราจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในภาคการผลิต เช่น ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรมบางสาขา จะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตสินค้าภายในประเทศถูกตีตลาด อาทิ สินค้าอุตสาหกรรม เช่น ปีโตรเลียม (จากมาเลเซีย และพม่า) เคมีภัณฑ์ ยาง และพลาสติก (จากมาเลเซีย) ส่วนสินค้าเกษตร เช่น ข้าว (จากเวียดนาม) น้ำมันปาล์ม (จากมาเลเซีย) กาแฟ (จากเวียดนาม และอินโดนีเซีย) ชา (จากอินโดนีเซีย) และมะพร้าว (จากฟิลิปปินส์) เป็นต้น ผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ย่อมก่อให้เกิดความตึงเครียด และปัญหาสังคมอื่นตามมาได้

5. การส่งเสริมประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะภายใต้กรอบความเป็นประชาคมอาเซียน ประเทศต่าง ๆ ย่อมต้องการมาตรฐานเดียวกันในการปฏิบัติต่อกันระหว่างประชาชน ไม่ว่าจะประชาชนของประเทศอาเซียนหรือประเทศนอก

6. ผลกระทบสุดท้ายคือการสื่อสารสร้างความเข้าใจ และการตระหนักรู้ให้แก่กลุ่มประชาชนในพื้นที่ กล่าวคือต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน ซึ่งให้เห็นประโยชน์และผลกระทบที่อาจได้รับในอนาคตซึ่งประเด็นนี้ฝ่ายปกครองมีความสำคัญมาก

องค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่อยู่ในระดับพื้นที่ ที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่างโดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กรมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน การปฏิบัติงานมีกฎหมายกำหนดให้อำนาจหน้าที่ไว้ คือ

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (มาตรา 16) กำหนดให้อำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยมีหลายภารกิจมีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคง เช่น การจัดทำมีการบำรุงรักษาทางบกทางน้ำและทางระบายน้ำ คู่มือครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สำหรับภารกิจชายแดนของจังหวัดตราด ได้มีการจัดตั้งเป็นกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราด ประเภทที่ 2 มีภารกิจ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ในการป้องกัน และแก้ไข

ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ รวมทั้งปฏิบัติตามที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรมอบหมาย มีผู้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ และเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับประเทศกัมพูชา และชายฝั่งทะเล ยาวถึง 161 กิโลเมตร ปัจจุบันยังคงเป็นพื้นที่ที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกจำนวน 4 อำเภอ คืออำเภอบ่อไร่ อำเภอลองใหญ่ อำเภอเกาะกูด และอำเภอเมืองตราด (เฉพาะตำบลตะกวด ตำบลท่ากุ่ม ตำบลซำราก ตำบลแหลมกลัด) และพื้นที่ที่กองกำลังป้องกันชายแดน จันทบุรี – ตราด สามารถใช้กฎหมายปกติดำเนินการ ได้แก่ อำเภอเกาะช้าง และอำเภอแหลมงอบ เนื่องจากจังหวัดตราด เป็นจังหวัดชายแดนซึ่งมีพื้นที่ติดกับประเทศกัมพูชา และติดกับชายฝั่งทะเล จึงมีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง (ภัยคุกคาม) ในพื้นที่ชายแดน อันได้แก่ การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ปัญหายาเสพติด การลักลอบค้าขายสินค้าหนีภาษี การลักลอบทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การบุกรุกพื้นที่สาธารณะ การลักลอบจับสัตว์น้ำในเขตหวงห้าม เป็นต้น

ตารางที่ 1 สถิติการจับกุมคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในรอบ 12 เดือน ในพื้นที่จังหวัดตราด

เดือน ปี	คนต่างด้าวหลบหนี เข้าเมืองโดยผิด กฎหมาย (จำนวนคน)	การบุกรุกทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติ (จำนวนคดี)	คดียาเสพติด	
			จำนวน คดี	จำนวน ผู้ต้องหา
กันยายน 2556	-	5	-	-
สิงหาคม 2556	198	9	82	86
กรกฎาคม 2556	391	5	81	88
มิถุนายน 2556	82	-	101	109
พฤษภาคม 2556	79	4	102	113
เมษายน 2556	112	3	123	127
มีนาคม 2556	44	5	105	106
กุมภาพันธ์ 2556	57	5	85	89
มกราคม 2556	74	-	98	102
ธันวาคม 2555	130	-	137	141
พฤศจิกายน 2555	100	4	151	154
ตุลาคม 2555	108	4	191	198
รวม	1,375	44	1,256	1,313

ที่มา : สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดตราด. 2556 : 18

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ ภารกิจของหน่วยงานด้านความมั่นคง ประกอบกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย มีหลายภารกิจ ที่มีการปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วนให้พร้อมที่จะปฏิบัติงาน ในการที่จะรักษาความมั่นคงชายแดน ระหว่าง ไทย – กัมพูชา หลังจากประเทศไทยต้องร่วมเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ผู้ศึกษาในฐานะเป็นผู้ที่มีส่วนในการปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงาน เกี่ยวกับความมั่นคง สนใจว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ปัญหาความมั่นคงชายแดน ระหว่าง ไทย – กัมพูชา ในกระแสการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ได้อย่างไร ปัญหาอุปสรรคใดที่ต้องได้รับการแก้ไข เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้นำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไปเป็น แนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดตราด ในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดตราด ในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ระหว่างไทย – กัมพูชา ในกระแสการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. คาดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดตราดจะได้มีแนวทางและมาตรการ ในการร่วมจัดการความมั่นคงชายแดนระหว่างไทย – กัมพูชา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. คาดว่าผลการศึกษายจะช่วยเสริมศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียม ความพร้อมให้สามารถจัดการเกี่ยวกับความมั่นคงชายแดนระหว่างไทย – กัมพูชา เมื่อก้าวสู่ประชาคม อาเซียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตในด้านช่วงเวลา

ขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการวิจัยจะพิจารณาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2553 ถึง ปี พ.ศ. 2557 (เนื่องด้วยในปี 2553 ประเทศไทยประสบภัยคุกคามในรูปแบบใหม่จากปัญหาภัยพิบัติขนาดใหญ่)

2. ขอบเขตในด้านพื้นที่

ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการวิจัย ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในเขตพื้นที่ประกาศกฏอัยการศึกของจังหวัดตราด คือเทศบาลตำบลหาดเล็ก เทศบาลตำบลคลองใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รุศ อำเภอคลองใหญ่ เทศบาลตำบลซำราก องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมกลัด องค์การบริหารส่วนตำบลท่ากุ่ม อำเภอเมืองตราด เทศบาลตำบลบ่อพลอย เทศบาลตำบลหนองบอน องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อพลอย องค์การบริหารส่วนตำบลด่านชุมพล องค์การบริหารส่วนตำบลนนทรีย์ องค์การบริหารส่วนตำบลช้างทูน อำเภอโป่งไร่

3. ขอบเขตในด้านเนื้อหา

ขอบเขตในด้านเนื้อหาของการวิจัยจะเน้นปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคง จากภัยคุกคามรูปแบบใหม่จะใช้แนวคิดของสหประชาชาติ ที่ระบุไว้ในแนวคิดทฤษฎี โดยปรับให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น จำนวน 8 สภาพปัญหา คือปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย ปัญหาการค้าอาวุธ ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาการฟอกเงิน ปัญหาการโจรกรรม และลักลอบค้ายานพาหนะ ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหาอื่น ๆ แต่เพื่อให้ได้รายละเอียดในการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้แยกรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ตรงกับบริบทของพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือเป็น 12 ประเด็นปัญหา

4. ขอบเขตในด้านประชากร

ขอบเขตในด้านประชากรของการวิจัย จะใช้ประชากรที่เป็นเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตพื้นที่ประกาศใช้กฏอัยการศึกของจังหวัดตราด ใน 3 อำเภอ จำนวน 14 แห่ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะกำหนดนิยามศัพท์เบื้องต้นไว้ดังนี้

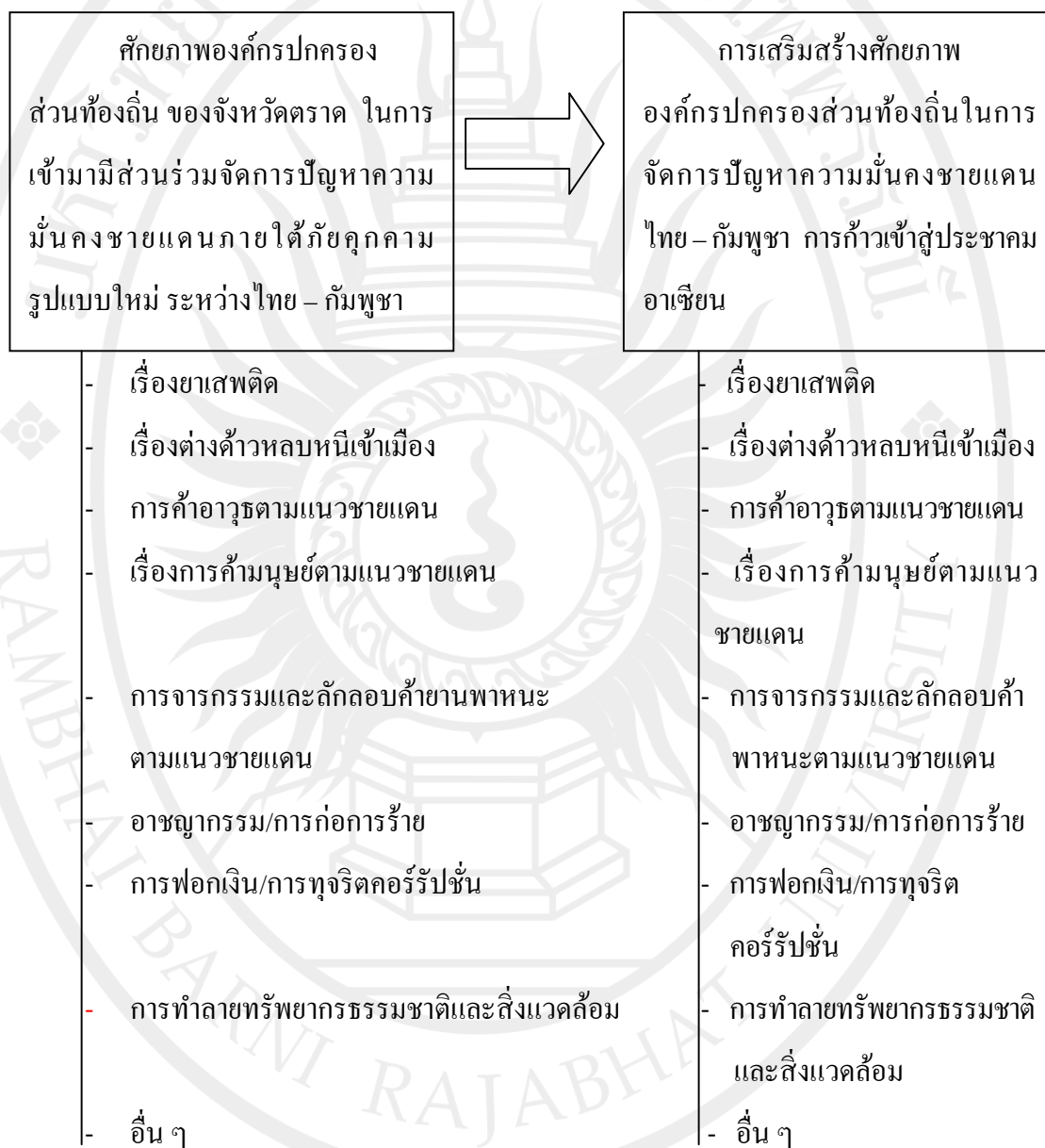
1. **ศักยภาพองค์กรปกครองท้องถิ่น** หมายถึงขีดความสามารถขององค์กรปกครองท้องถิ่นในที่นี้ คือเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลที่เข้าไปจัดการปัญหาต่าง ๆ อันได้แก่ ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหาการลักลอบค้าสินค้าหนีภาษี

2. **บุคลากร** หมายถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการท้องถิ่น

3. **งบประมาณ** หมายถึงเงินงบประมาณที่ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น
4. **อำนาจหน้าที่** หมายถึงอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. **การมีส่วนร่วมในการจัดการ** หมายถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน ควบคุม สั่งการ/ดำเนินการ และหารูปแบบวิธีการขจัดภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง
6. **ความมั่นคงชายแดน** หมายถึงในบริเวณชายแดนมีความสงบเรียบร้อย สวัสดิภาพ ของประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณชายแดนมีความปลอดภัยไม่ถูกทำลาย ด้วยฝีมือของ มนุษย์และภัยธรรมชาติ
7. **ชายแดน ไทย – กัมพูชา** หมายถึงพื้นที่ของจังหวัดตราด ที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา และปัจจุบันยังคงเป็นพื้นที่ที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก
8. **ความมั่นคง (ความหมายเดิม)** หมายถึงมีความสุขปลอดภัยจากภัยคุกคามแบบดั้งเดิม มีความหมายครอบคลุมถึงภัยคุกคามจากการใช้กำลังทหารเข้าทำการรบและยังรวมไปถึงการบ่อน ทำลาย การก่อวินาศกรรม จารกรรมที่มีการกระทำในลักษณะรัฐต่อรัฐ
9. **ความมั่นคง (ความหมายใหม่)** หมายถึงมีความสุขปลอดภัยจากภัยคุกคามรูปแบบ ใหม่ (Non-traditional Threat) เป็นภัยคุกคามในทุก ๆ มิติ ที่ไม่ใช่ภัยคุกคามเฉพาะมิติด้านการ ทหารเท่านั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสำรวจองค์ความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยสามารถกำหนดสมมุติฐานได้ดังต่อไปนี้
องค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดตราดมีศักยภาพระดับต่ำในการเข้ามามีส่วนร่วม
ในการจัดการปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยที่มีอยู่ในวงการวิชาการ สามารถสรุปเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงในรูปแบบใหม่
2. แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของประชาคมอาเซียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพขององค์กร
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - 4.1 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม
 - 4.2 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
 - 4.3 ระดับของการมีส่วนร่วม
 - 4.4 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 4.5 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
 - 4.6 กระบวนการมีส่วนร่วม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงในรูปแบบใหม่

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 369) ได้ให้ความหมายของคำว่า มั่นคง ไว้ดังนี้ “มั่นคง ว. แน่นหนา และทนทาน” ยกตัวอย่างเช่น บ้านที่มั่นคง ก็คือบ้านที่หนาแน่น ทนทาน ซึ่งแน่นอนว่าความหนาแน่นทนทานนั้น นำไปสู่ความปลอดภัย ผู้อยู่อาศัย เราอยู่แล้วก็สบายใจปลอดภัย

ความหมายความมั่นคงในทางวิชาการนั้นสามารถพิจารณาได้จาก 3 มิติของความเป็นจริง (Hans. 2005 : 61-63)

ความมั่นคงในมิติของภาวะวิสัย (Objective Dimension) หมายถึงภาวะที่ปราศจากการคุกคามใด ๆ ที่มีต่อคุณค่าของมนุษย์ เช่น การเกิดโรคระบาดเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตอยู่รอดของมนุษย์ เป็นต้น

ความมั่นคงในมิติของอัตวิสัย (Subjective Dimension) หมายถึงภาวะที่ปราศจากความรู้สึกลัวของมนุษย์ว่าคุณค่าที่ยึดถือจะถูกทำลาย เช่น ความรู้สึกกลัวตายของมนุษย์จากการเกิดโรคระบาดครั้งใหญ่ เป็นต้น

ความมั่นคงในมิติของอัตวิสัยร่วม (Inter Subjective Dimension) หมายถึงผลผลิตของกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการเมืองของมนุษย์เกี่ยวกับคุณค่าที่สำคัญ กล่าวคือความมั่นคงในที่นี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ผู้กระทำการเป็นผู้สร้างขึ้นในสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงโดยทั่วไปในวงวิชาการปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น 2 แนวคิดใหญ่ ๆ คือความมั่นคงรูปแบบเก่าและความมั่นคงรูปแบบใหม่ แนวคิดทั้ง 2 สามารถเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างได้ดังนี้

ความมั่นคงรูปแบบเก่านั้น เป็นความมั่นคงในความหมายแคบ คือเน้นเรื่องการทหาร การเมือง และเศรษฐกิจ เป็นสำคัญ ในขณะที่ความมั่นคงรูปแบบใหม่เป็นความมั่นคงในความหมายกว้าง กล่าวคือ นอกจากด้านการทหาร การเมือง และเศรษฐกิจแล้ว ความมั่นคงยังครอบคลุมถึงด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านความมั่นคงของมนุษย์ด้วย

ความมั่นคงรูปแบบเก่า และรูปแบบใหม่ ตั้งอยู่บนฐานคิดที่แตกต่างกัน ความมั่นคงรูปแบบเก่าตั้งอยู่บนแนวคิดแบบ โธมัส ฮอบส์ ที่มองโลกในแง่ร้าย ดังนั้นมนุษย์เราจะอยู่กันได้โดยต้องใช้อำนาจเป็นเครื่องมือสำคัญ ฐานคิดนี้มีการนำมาใช้ในช่วงยุคสงครามเย็น ในขณะที่ความมั่นคงรูปแบบใหม่ตั้งอยู่บนฐานคิดแบบ โกลเซียน ที่มองในลักษณะปฏิบัตินิยม ดังนั้นมนุษย์เราจะต้องเน้นความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ฐานคิดของความมั่นคงรูปแบบใหม่ดังกล่าวนำมาใช้ในช่วงยุคหลังสงครามเย็น

ในทางวิชาการนั้น แนวความคิดความมั่นคง โดยทั่วไปมีรูปแบบที่สำคัญดังนี้

1. ความมั่นคงของชาติ

แนวความคิดนี้มุ่งเน้นในการดำเนินการที่ก่อให้เกิดความมั่นคง โดยอาศัยพลังอำนาจของชาติ เพราะพลังอำนาจของชาติจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพิทักษ์รักษาสิ่งสำคัญที่เปรียบเสมือนหัวใจของชาติ นั่นก็คือความมั่งคั่งของชาติ และผลประโยชน์ของชาติ และผลประโยชน์ของแต่ละชาติก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละชาติ

พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ให้คำนิยามไว้ว่า “ความมั่นคงแห่งชาติ คือการทรงตัวอยู่อย่างแน่นหนาถาวร ดำรงเอกราช มีเสรีภาพแห่งชาติ มีความสงบสุขภายในประเทศ มีความแน่นอนในชีวิต และเศรษฐกิจของพลเมือง คาดหมายรายได้ของรัฐได้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง ค่าของเงินตราไม่เสถียรภาพ รัฐไม่ต้องประสบความยุ่งยากระส่ำระสาย ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้ง่าย ประชาชนพลเมืองรู้สึกมีความปลอดภัย มีความหวัง และความไว้วางใจในอนาคต และยังไว้วางใจต่อไปอีกว่า ถึงแม้ความผันผวนหรือเหตุร้ายอันใดจะเกิดขึ้นมา รัฐสามารถจะต่อสู้หรือป้องกันได้” และจำแนกความมั่นคงแห่งชาติออกเป็น 4 ด้าน ตามลักษณะของภารกิจที่ชาติจำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ คือ

1.1 ความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง หมายถึงความมั่นคงในการดำเนินการปกครองของรัฐหรือของบ้านเมืองโดยตรงและยังรวมถึงงานฝ่ายบริหารที่ต้องใช้วิถีโศบายกับต่างประเทศ ได้แก่ การเมืองภายในประเทศ และการเมืองระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนในชาติ

1.2 ความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ หมายถึงความมั่นคงในการดำเนินการของรัฐเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความสำคัญเกี่ยวกับการเงินของรัฐ ทรัพยากร การเพิ่มผลผลิตทางเกษตรและอุตสาหกรรม การพาณิชย์และรวมทั้งรายได้ของประชากรและรายได้ของประชาชนที่รัฐจะนำมาใช้ในการทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองและให้ประชากรของชาติมีฐานะอันสมบูรณ์พูนสุขด้วย

1.3 ความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคมจิตวิทยา หมายถึงความมั่นคงในการดำเนินงานของรัฐที่มุ่งตรงต่อสถานะความสงบสุขในสังคมและในชีวิตจิตใจของประชากร เพื่อเสริมสร้างให้ประชากรในชาติมีความรู้ความสามารถ มีศาสนา มีศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อให้สังคมดำรงอยู่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ร่มเย็นเป็นสุขโดยทั่วกันและให้ได้รับความยุติธรรมเสมอภาคเท่าเทียมกันให้มากที่สุด

1.4 ความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหาร หมายถึงความมั่นคงในการดำเนินการของรัฐที่เกี่ยวกับการทหารของชาติ ได้แก่ การปรับปรุงการเสริมสร้างกิจการด้านการทหารให้เป็นกำลังเข้มแข็งของชาติ และเป็นกำลังที่สามารถในการรบ การสงคราม และการปราบปรามจลาจล ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ รักษาเอกราช และรักษาความมั่นคงของชาติไว้ให้ยั่งยืนถาวรต่อไป (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. 2552 : 1-9)

2. ความมั่นคงภายใน เรื่องนี้ที่เกี่ยวพันโดยตรงกับความมั่นคงของชาติ โดยความมั่นคงภายในจะมุ่งเน้นไปในเรื่องของความมั่นคงภายในประเทศที่จะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติในที่สุด

3. ความมั่นคงของภูมิภาค เรื่องนี้ให้ความสำคัญกับประเทศใกล้เคียงกันหลายประเทศที่รวมตัวกันเป็นภูมิภาคย่อยซึ่งความมั่นคงในภูมิภาคนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประเทศแต่ละประเทศมีความมั่นคงทั้งภายในและความมั่นคงของชาติ

4. ความมั่นคงของโลก เรื่องนี้เหมือนกับความมั่นคงของภูมิภาค แต่จะแตกต่างกันที่การรวมตัวกันเป็นกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น คือทุกประเทศในโลกนี้ ซึ่งจะรวมความมั่นคงภายในแต่ละชาติและความมั่นคงของแต่ละชาติ

5. ความมั่นคงของสภาวะแวดล้อม แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่พยายามจะรักษาภาวะเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมภายในโลก เพื่อให้สังคมมนุษย์ยังคงอยู่ต่อไปภายในโลกนี้ร่วมกับธรรมชาติได้ การพิจารณาแนวความคิดนี้มองไปในอนาคตโดยใช้หลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับประเด็นสำคัญของความมั่นคงประเภทนี้ คือประเทศที่ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมมากมักจะ

เป็นประเทศมหาอำนาจหรือประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ดังนั้น ความรับผิดชอบในการออกค่าใช้จ่ายในการรักษาสีงแวดล้อมจะต้องเป็นส่วนที่แตกต่างกันไป

6. ความมั่นคงของบุคคล แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่หลายประเทศได้เฟื่องถึงและให้ความสนใจเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นของสิทธิความเท่าเทียมกันของมนุษย์ โดยการดำเนินการเพื่อให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์นั้นจะต้องใช้พลังอำนาจของชาติในด้านต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือจำนวนมากเพราะแต่ละบุคคลจะมีความมั่นคงได้จะต้องมีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณาหลายประการเช่น สิทธิมนุษยชน คุณภาพชีวิต การศึกษา ฐานะทางการเงิน อนามัยชุมชน

7. ความมั่นคงชายแดน คือในพื้นที่บริเวณชายแดนมีความสงบเรียบร้อย สวัสดิภาพของประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณชายแดนมีความปลอดภัย ไม่ถูกทำลายด้วยฝีมือมนุษย์ และภัยธรรมชาติ

ปัญหาการเมือง และความมั่นคงของโลกในปัจจุบันไม่ได้คำนึงถึงภัยคุกคามทางทหารจากภายนอก (External Military Threats) หรือเป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศ (International Conflicts) แต่อาจเกิดจากปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ ภายในประเทศเอง (Intra-national Conflicts) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ปัญหาสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลกับชนกลุ่มน้อย ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โรคระบาด และภัยพิบัติต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อในระดับนานาชาติ ปัญหาดังกล่าวเหล่านี้อาจจะขยายขอบเขตกลายเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางการเมืองซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศนั้น และในระดับระหว่างประเทศอีกด้วย ในประเด็นด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มิใช่การเผชิญหน้าทางการทหารโดยตรงแบบในอดีตที่ผ่านมา หลังจากสงครามเย็นสิ้นสุดลงประเทศสมาชิกของอาเซียนพยายามมองความมั่นคงในรูปแบบใหม่ให้เป็นปัญหาความมั่นคงภายในของแต่ละประเทศ และให้แต่ละประเทศจัดการปัญหาความมั่นคงภายในด้วยตนเอง มีความเชื่อว่า ถ้าแต่ละประเทศจัดการปัญหาความมั่นคงได้ก็จะส่งผลการมีเสถียรภาพ และความมั่นคงในภูมิภาค การจัดการปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคอยู่บนพื้นฐานของความเคารพอธิปไตยของประเทศสมาชิกความร่วมมือในระดับภูมิภาคจะเป็นตัวช่วยให้อธิปไตยเกิดความเข้มแข็งมิใช่ตัวลดอธิปไตย แต่หลังจากนั้นวิกฤตการณ์ทางการเงินระหว่างประเทศในเอเชียที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในวงกว้างในปี 1997 มีการโจมตีของกลุ่มก่อการร้ายที่ตึกเวิร์ลเทรด กรุงนิวยอร์กในปี 2001 ซึ่งการโจมตีดังกล่าวเชื่อกันว่ามีการเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โรคไข้หวัดนกระบาด (Avian Influenza) ในปี 2001 และโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงหรือโรคซาร์ส (Severe Acute Respiratory Syndrome : SARS) เมื่อปี 2004 และการเกิดมหาพายุไต้ฝุ่น (Cyclone Nargis) เข้าถล่มพม่าเมื่อปี 2008 ยังผลให้

เกิดความเสียหายอย่างรุนแรง ประชาชนไร้ที่อยู่อาศัยและขาดอาหารและน้ำเพื่อบริโภค ปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และภูมิภาค อาเซียนจึงเริ่มตระหนักถึงความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการปัญหาร่วมกันอย่างจริงจัง

แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงรูปแบบใหม่เกิดขึ้นเพื่อตอบโต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คริส แอบบอต (Chris Abbott) พอล โรเจอร์ส (Paul Rogers) และจอห์น สโลโบดา (John Sloboda) พยายามจำแนกภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษยชาติในรูปแบบใหม่ เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงของสภาพดินฟ้าอากาศ (Climate Change) หรือสภาวะโลกร้อน (Global Warming) ซึ่งเกิดจากการที่มนุษย์เผาผลาญเชื้อเพลิงของซากดึกดำบรรพ์ (Fossil) เช่น ถ่านหิน น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ เพื่อผลิตพลังงาน รวมถึงการเพิ่มขึ้นของการใช้พลังงานนิวเคลียร์อันส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม และระบบนิเวศของโลก เช่น การละลายของน้ำแข็งขั้วโลก ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น ความแห้งแล้งอย่างรุนแรง การแพร่ระบาดของโรคร้ายต่าง ๆ อุทกภัย ปะการังฟอกขาว และการเกิดพายุรุนแรงฉับพลัน โดยผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ ประเทศตามแนวชายฝั่ง ประเทศที่เป็นเกาะและภูมิภาคที่กำลังพัฒนาอย่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ทำให้เกิดการอพยพของประชาชนจากแนวชายฝั่งทะเล และดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ (River Delta) ทั่วทุกมุมโลกที่ได้รับผลกระทบไปยังพื้นที่ปลอดภัย

2. การแข่งขันแย่งชิงทรัพยากร (Competition Over Resources) ซึ่งเกิดจากการที่ประเทศอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ต้องการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมหาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านพลังงาน น้ำมันและแก๊สธรรมชาติทำให้เกิดการแสวงหาและแย่งชิงเพื่อที่จะครอบครองแหล่งพลังงานดังกล่าว

3. การแปลกแยกของกลุ่มคนที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจ (Marginalisation of the Majority World) เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงทำให้เกิดการกระจุกตัวของความเจริญและความมั่งคั่ง อันส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมของกลุ่มต่าง ๆ เกิดความรู้สึกที่ไม่เท่าเทียมกัน การเอารัดเอาเปรียบ ความรู้สึกแปลกแยก ความเกลียดชังระหว่างกลุ่มซึ่งมีการแสดงออกที่รุนแรงเพื่อเป็นเครื่องมือในการต่อรองหรือสร้างความเท่าเทียมในสังคม กลุ่มที่เป็นโรคระบาด เอดส์ รวมถึงกลุ่มคนที่มีความแตกต่างด้านเชื้อชาติที่ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันหรือมีการเลือกการปฏิบัติทางสังคม โดยคณะมนตรีด้านความมั่นคงของสหประชาชาติ ที่ 1308/2000 มิมติว่าการแพร่กระจายของเชื้อเอดส์เสี่ยงต่อเสถียรภาพ และความมั่นคงต่อทุกภูมิภาคทั่วโลก

4. การขยายอำนาจทางทหาร (Global Militarisation) การเผชิญหน้าทางการทหารโดยตรงลดน้อยลงไป และมีแนวคิดการลดการสะสมอาวุธของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เกิดขึ้นภายหลังจากยุค

สงครามเย็นสิ้นสุดลง แต่สถานการณ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้น โดยเฉพาะเหตุการณ์ความรุนแรงของการก่อการร้ายทั่วโลกได้ต่อยอดถึงการผลิต และสะสมอาวุธทำลายล้างสูงในรูปแบบใหม่ (Weapon of Mass Destruction) เช่น อาวุธชีวภาพ และอาวุธเคมี เป็นต้น อันส่งผลให้เกิดการกระจายอำนาจทางทหารอย่างต่อเนื่องในทั่วทุกมุมโลก

นอกจากนี้ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ยังรวมถึงภัยคุกคามด้านการระบาดวิทยา (Epidemiology) ภัยคุกคามต่อระบบสารสนเทศ (Information) อาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime) ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) และภัยคุกคามด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) ซึ่งอาเซียนกำลังเผชิญอยู่กับภัยคุกคามในรูปแบบดั้งเดิมที่ก่อให้เกิดการสะสมกำลังทหารกันต่อไปอย่างเข้มข้นในหลายประเทศ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ต้องอาศัยแนวทางการร่วมมือระหว่างกันซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงในภูมิภาคที่ยั่งยืนต่อไป

สุรสิทธิ์ ถนัดทาง และคณะ (2554 : 51) เสนอว่า ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non – traditional) จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การพลังงานสิ่งแวดล้อม ซึ่งภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ได้สร้างปัญหาความมั่นคงของชาติอย่างหลากหลาย องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ไว้ 10 ลักษณะ ได้แก่ การลักลอบค้ายาเสพติด การลักลอบเข้าเมือง การค้าอาวุธ การค้าหญิงและเด็ก อาชญากรรมข้ามชาติ และการก่อการร้าย การลักลอบค้าชิ้นส่วนมนุษย์ การลักลอบค้าอุปกรณ์นิวเคลียร์ การโจรกรรม และลักลอบค้ายานพาหนะ การฟอกเงิน และอื่น ๆ เช่น อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา การติดสินบนเจ้าหน้าที่ การแทรกซึมครอบงำธุรกิจ การโจรกรรมศิลปวัตถุ

จากการสำรวจแนวคิดความมั่นคงรูปแบบใหม่เมื่อนำมาวิเคราะห์เห็นนโยบายความมั่นคงของประเทศไทยโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติพบว่า นโยบายดังกล่าวอยู่ในกรอบของแนวคิดความมั่นคงรูปแบบใหม่ ดังนี้

1. สถานการณ์ความมั่นคง และปัญหาความมั่นคงในระยะ 5 ปีต่อไป (พ.ศ. 2555 - 2559)

1.1 สถานการณ์ และสภาพปัญหาโดยรวม สถานการณ์ปัญหาความมั่นคงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศเพิ่มขึ้น สืบเนื่องจากปัญหาคน และชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ขาดภูมิคุ้มกันที่ดี ทำให้ปัญหาและภัยคุกคามจากภายนอกประเทศได้ก่อผลกระทบต่อความมั่นคงของคนและชุมชน ทั้งปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงแบบเก่าที่เกิดขึ้นและยังคงดำรงอยู่ เช่น การสู้รบตามแนวชายแดน ปัญหาเขตแดน เป็นต้น ขณะที่ปัญหา / ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ได้ทวีความรุนแรงในทุกพื้นที่ เช่น ยาเสพติด ผู้หลบหนีเข้าเมือง (อาทิ ชนกลุ่มน้อย แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย) อาชญากรรมข้ามชาติ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อเขตแดน และการแย่งชิงทรัพยากรทางบกและทางทะเล ตลอดจน

ปัญหาความไม่พร้อมของหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการเชื่อมโยงของภูมิภาคอาเซียน เป็นต้น โดยปัญหาที่เกิดขึ้นได้ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และความรุนแรงในระดับต่าง ๆ ซึ่งสรุปประเด็นปัญหาตามลักษณะพื้นที่ ดังนี้

1.1.1 พื้นที่จังหวัดชั้นใน จากการวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชั้นในปัจจุบันพบว่า จังหวัดชั้นในได้เผชิญกับปัญหาหลายส่วนทั้งปัญหาที่ขยายตัวมาจากพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ชายฝั่งทะเลกับปัญหาที่เกิดขึ้นเองในพื้นที่ชั้นใน ซึ่งมีแนวโน้มก่อผลกระทบต่อความมั่นคงของคน ชุมชน และความมั่นคงของประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงแบบใหม่ ประกอบด้วย ปัญหายาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การบุกรุกทำลายป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ และความขัดแย้งในสังคม ซึ่งจำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการที่เชื่อมโยงกับการดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดชายแดน และจังหวัดชายฝั่งทะเลอย่างมีเอกภาพ และมีประสิทธิภาพ

1.1.2 พื้นที่ชายแดน จากการวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนปัจจุบันพบว่า ปัญหาที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงมีทั้งปัญหา และภัยคุกคามความมั่นคงแบบเก่าที่เกิดจากการสู้รบบริเวณชายแดน ปัญหาเขตแดน และปัญหา/ภัยคุกคามความมั่นคงแบบใหม่ โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด ผู้หลบหนีเข้าเมือง การลักลอบสินค้าหนีภาษี อาชญากรรมข้ามชาติ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งในสังคม สาธารณภัยขนาดใหญ่ โรคระบาดตามแนวชายแดน ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของคน และชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดน ในขณะที่หลายปัญหาได้ขยายตัวเข้าสู่พื้นที่จังหวัดชั้นในอย่างต่อเนื่อง

1.1.3 พื้นที่ชายฝั่งทะเล และเกาะแก่ง จากการวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายฝั่งทะเลในปัจจุบัน พบว่าปัญหาที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในระยะต่อไป ประกอบด้วย ปัญหายาเสพติด การหลอกลอบพื้นที่ทับซ้อน ผู้หลบหนีเข้าเมือง การกระทำอันเป็นโจรสลัด การลักลอบค้าอาวุธ การลักลอบค้าน้ำมันเถื่อน การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ การก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ และการละเมิดน่านน้ำโดยเรือประมงจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยหลายปัญหาได้ขยายตัวเข้าสู่พื้นที่จังหวัดชั้นในอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับพื้นที่จังหวัดชายแดน

1.2 สถานการณ์ และสภาพปัญหาในพื้นที่ระดับภาค

1.2.1 ภาคเหนือ เป็นพื้นที่ของจังหวัดชายแดน (มีเขตแดนติดต่อกับเมียนมาร์ และสปป.ลาว) และจังหวัดชั้นใน ประกอบด้วย 1) จังหวัดชายแดน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา น่าน ตาก พิชณุโลก อุตรดิตถ์ และ 2) จังหวัดชั้นใน ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ พิจิตร แพร่ ลำปาง อุทัยธานี สุโขทัย ลำพูน ปัญหาสำคัญ ได้แก่ 1) ปัญหา

ผู้หลบหนีเข้าเมือง โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้าเมืองผ่านมาทางชายแดนด้านเมียนมาร์ไปทำงานในพื้นที่ตอนใน และชาวเวียดนามที่ลักลอบเข้ามาทางชายแดนด้านเมียนมาร์ และ สปป.ลาว 2) ปัญหายาเสพติด โดยมีแหล่งผลิตตามแนวชายแดนด้านเมียนมาร์ และลักลอบนำเข้ามาทั้งทางด้านเมียนมาร์ และด้าน สปป.ลาว รวมทั้งการแพร่ระบาดของที่ทำลายครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างรุนแรง 3) ปัญหาความขัดแย้งในสังคม โดยมีเงื่อนไขจากการต่อสู้ทางการเมืองที่นำไปสู่การแบ่งฝักฝ่ายสีต่าง ๆ และเคลื่อนไหวโดยใช้ความรุนแรง 4) ปัญหาผู้หนีภัยการสู้รบ (พรก.) โดยหนีภัยการสู้รบในบริเวณชายแดนด้านเมียนมาร์ซึ่งมีศูนย์พักพิงชั่วคราวในภาคเหนือ รวม 7 แห่ง (แม่ฮ่องสอน 4 แห่ง ตาก 3 แห่ง) 5) ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อเขตแดน โดยมีพื้นที่ซึ่งเกิดปัญหาดังกล่าวแล้ว จำนวน 2 แห่ง (1) ด้านเมียนมาร์ บริเวณสบรวก จังหวัดเชียงราย ที่แม่น้ำเปลี่ยนเส้นทางเดินกลายเป็นแผ่นดิน และกรณีแม่น้ำเมยเปลี่ยนทิศในพื้นที่จังหวัดตาก และ (2) ด้าน สปป.ลาว ที่ร่องน้ำเปลี่ยนเส้นทางเดินจากการสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง และ 6) ปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ โดยเฉพาะความเสี่ยงที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง และภัยหนาว เป็นต้น

1.2.2 ภาคกลาง มีพื้นที่ครบทั้งจังหวัดชายแดน (มีเขตแดนติดเมียนมาร์) จังหวัดชายฝั่งทะเล (ด้านอ่าวไทย) และจังหวัดชั้นใน ประกอบด้วย 1) จังหวัดชายแดน ได้แก่จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สระแก้ว จันทบุรี ตราด 2) จังหวัดชายฝั่งทะเล ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และ 3) จังหวัดชั้นใน ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ปทุมธานี นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี อ่างทอง นครนายก สิงห์บุรี ชัยนาท ลพบุรี สระบุรี ปราจีนบุรี ปัญหาสำคัญได้แก่ 1) ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้าไปทำงานในพื้นที่ตอนในผ่านมาทางชายแดนด้านเมียนมาร์ และด้านกัมพูชา 2) ปัญหายาเสพติด โดยมีแหล่งผลิตตามแนวชายแดนด้านเมียนมาร์ และลักลอบนำเข้ามาทางด้านเมียนมาร์และกัมพูชา รวมทั้งการแพร่ระบาดของที่ทำลายครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างรุนแรง 3) ปัญหาความขัดแย้งในสังคม โดยมีเงื่อนไขจากการต่อสู้ทางการเมืองที่นำไปสู่การแบ่งฝักฝ่ายสีต่าง ๆ และเคลื่อนไหวโดยใช้ความรุนแรง และ 4) ปัญหาบ่อนการพนันชายแดน โดยมีบ่อนการพนันเปิดบริการในพื้นที่ชายแดนด้านกัมพูชา รวม 45 แห่ง (ขนาดใหญ่ 10 แห่ง ขนาดกลาง และขนาดย่อม 35 แห่ง) ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาพื้นที่ชายแดน และสร้างปัญหาสังคมตามมาอีกจำนวนมาก

1.2.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่ของจังหวัดชายแดน (มีเขตแดนติดต่อกับกัมพูชา และสปป.ลาว) และจังหวัดชั้นใน ประกอบด้วย 1) จังหวัดชายแดน ได้แก่ จังหวัดเลย บึงกาฬ หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ และ 2) จังหวัด

ชั้นใน ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ มหาสารคาม ยโสธร ขอนแก่น นครราชสีมา หนองบัวลำภู ร้อยเอ็ด สกลนคร อุดรธานี ชัยภูมิ ปัญหาสำคัญได้แก่ 1) ปัญหายาเสพติด โดยมีการลักลอบนำเข้ามาทางด้าน สปป.ลาว และกัมพูชา รวมทั้งการแพร่ระบาดที่ทำลายครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างรุนแรง 2) ปัญหาแนวเขตแดน โดยมีเงื่อนไขจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนซึ่งนำไปสู่การใช้กำลัง ทหารระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กรณีพื้นที่บริเวณปราสาทเขาพระวิหารชายแดนไทย-กัมพูชา และการสูญเสียดินแดนจากภัยธรรมชาติ เช่น ทิศทางการไหลของแม่น้ำโขง เป็นต้น รวมทั้ง เงื่อนไขจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การคัดทรายลำน้ำโขง เป็นต้น 3) ปัญหาการทำลายทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อเขตแดน โดยมีพื้นที่ซึ่งเกิดปัญหาดังกล่าวแล้ว จำนวน 1 แห่ง บริเวณหลักเขตที่ 27-28 รอยต่อจังหวัดบุรีรัมย์กับจังหวัดสระแก้ว และ 4) ปัญหาความขัดแย้ง ในสังคม โดยมีเงื่อนไขจากการต่อสู้ทางการเมืองที่นำไปสู่การแบ่งฝักฝ่ายสีต่าง ๆ และเคลื่อนไหว โดยใช้ความรุนแรง

1.2.4 ภาคใต้ มีพื้นที่ครบทั้งจังหวัดชายแดน (มีเขตแดนติดเมียนมาร์ และมาเลเซีย) จังหวัดชายฝั่งทะเล (ด้านอ่าวไทย และทะเลอันดามัน) และจังหวัดชั้นใน ประกอบด้วย 1) จังหวัด ชายแดน ได้แก่ จังหวัดระนอง สงขลา ชุมพร ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล 2) จังหวัดชายฝั่งทะเล ได้แก่ จังหวัดพังงา ภูเก็ต ตรัง สุราษฎร์ธานี กระบี่ นครศรีธรรมราช และ 3) จังหวัดชั้นใน ได้แก่ จังหวัดพัทลุง ปัญหาสำคัญได้แก่ 1) ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ปัญหายาเสพติด 3) ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ 4) ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย 5) ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และ 6) ปัญหาความขัดแย้งในสังคม โดยมีเงื่อนไขจากการต่อสู้ทางการเมืองที่นำไปสู่การแบ่งฝัก ฝ่ายสีต่าง ๆ และเคลื่อนไหวโดยใช้ความรุนแรง

2. กรอบแนวคิดเชิงนโยบาย

สถานการณ์และปัญหาความมั่นคงในปัจจุบันทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความ เสี่ยงภัยคุกคามด้านความมั่นคงทั้งจากปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบเดิมที่มีการใช้กำลัง ทหารหรือกองกำลังติดอาวุธบริเวณแนวชายแดน ปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งมีความซับซ้อนและหลากหลายได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของ ประชาชนและประเทศโดยรวม ทั้งนี้มีสาเหตุหลักจาก 1) การขาดภูมิคุ้มกันของคน และชุมชนใน ประเทศ และ 2) การขาดเอกภาพในการบริหารจัดการให้การดำเนินงานพัฒนาการรักษามันคงของ ประเทศมีความสอดคล้องเชื่อมโยงสนับสนุนซึ่งกันและกัน ดังนั้น ในการดำเนินงานการ พัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นการดำเนินงานด้านความมั่นคงในเชิงพื้นที่ (Area Base) จึงได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โดยมุ่งพัฒนาคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมาย และฝึก กำลังทุกภาคส่วนให้มีจิตสำนึกด้านความมั่นคง รวมทั้งเอกภาพ และประสิทธิภาพในการดำเนินการ

เพื่อมุ่งป้องกัน และแก้ไขปัญหารวมทั้งการดำเนินงานพัฒนาด้วยการใช้กระบวนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ประสานสอดคล้องกับการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ โดยเร่งพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีเอกภาพในการบูรณาการด้านต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนมีความเข้มแข็ง และพื้นที่ที่มีความพร้อมสนับสนุนการสถาปนาความมั่นคงของประเทศโดยรวม

โดยที่การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติได้ให้ความสำคัญในการดำเนินงานเชิงพื้นที่ (Area Base) ซึ่งมีทั้งโอกาส และข้อจำกัดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกลความเจริญ และมีปัญหามากมายที่ส่งผลกระทบต่อคน ชุมชน ทั้งปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงแบบเดิม และปัญหา/ภัยคุกคามความมั่นคงแบบใหม่ ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (นพข.) ที่มี สมช.เป็นฝ่ายเลขานุการ จึงได้ให้ความสำคัญกับมิติ “ความมั่นคง” ที่เน้นความสำคัญสูงสุดกับความอยู่รอดปลอดภัย และความเจริญก้าวหน้าของชาติ โดยให้มีการจัดทำ “แผนงานด้านความมั่นคง” ในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะการบรรจุแผนงานด้านความมั่นคงในแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อบูรณาการงานการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคง และงานการพัฒนาในพื้นที่ให้สอดคล้องกับระดับความรุนแรงหรือเงื่อนไขของปัญหาที่เกิดขึ้น และบริบทแต่ละพื้นที่ในระดับภาคและจังหวัด โดยมีกรอบแนวคิดที่สำคัญ รวม 9 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การบูรณาการงานด้านความมั่นคงในกรอบนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงแห่งรัฐในแผนการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล เนื่องจากปัญหาและภัยความมั่นคงในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนและหลากหลายได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประชาชน และประเทศไทยโดยรวม จึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีกลไกบริหารจัดการให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วม และบูรณาการการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติร่วมกันในทุกระดับ โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติเป็นกรอบชี้แนะแนวทางการดำเนินงานของกระทรวง กรมหรือหน่วยงานเทียบเท่าในการกำหนดประเด็นด้านความมั่นคงที่ชัดเจนเหมาะสมกับภารกิจที่รับผิดชอบ และสภาพพื้นที่เป้าหมาย พร้อมทั้งจัดทำแผนของหน่วยงานรองรับยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น และประสานแผนงาน/โครงการในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่ยุทธศาสตร์ฯ กำหนดไว้

ประการที่ 2 การดำเนินงานการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติในเชิงรุกที่มุ่งเน้นการป้องกันหรือลดเงื่อนไขของปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคง โดยพัฒนาระบบการจัดทำและการประสานแผนงาน/โครงการของทุกภาคส่วนให้ดำเนินงานร่วมกันในลักษณะบูรณาการ ด้วยการใช้

กระบวนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ให้ประสานสอดคล้องกับการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ โดยเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมเผชิญปัญหา และมุ่งผนึกกำลังทุกภาคส่วนให้มีจิตสำนึกด้านความมั่นคงเพื่อสถาปนาความมั่นคงของพื้นที่ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่กับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติทุกระดับ

ประกาศที่ 3 การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติให้มีความเชื่อมโยงกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง สืบเนื่องการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของชาติได้ยึดหลักการบูรณาการโดยใช้กระบวนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เชื่อมโยงสอดคล้องกับการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ จึงได้พิจารณากำหนดกรอบแนวทาง และกลยุทธ์การดำเนินงานให้เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบาย ยุทธศาสตร์ของกระทรวงและหน่วยงานหลัก ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม และเหล่าทัพ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตลอดจนกรอบแนวทางตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่ได้กำหนดให้ความมั่นคงเป็นปัจจัยหลักสนับสนุนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศ โดยครอบคลุมทั้งมิติความมั่นคงภายในประเทศ และมิติความมั่นคงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน

ประกาศที่ 4 การประเมิน วิเคราะห์สถานการณ์ และกำหนดประเด็นปัญหาความมั่นคงในแต่ละปีต้องดำเนินงานรวมทั้งหน่วยงานในส่วนกลาง และในระดับพื้นที่ โดยหน่วยงานในส่วนกลาง และหน่วยงานในพื้นที่ระดับภาค และจังหวัด ควรร่วมประเมินวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาความมั่นคง และกำหนดประเด็นปัญหาความมั่นคง (Issues) ประเด็นหัวข้อ (Subject Matters) และประเด็นพื้นที่ (Area) รวมทั้งดำเนินการจัดลำดับความสำคัญและระดับความรุนแรงของปัญหาให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อกำหนดแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกันตั้งแต่ระดับกระทรวง กรม ไปจนถึงหน่วยในระดับภาค และจังหวัด และสามารถบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อดำเนินการให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของยุทธศาสตร์

ประกาศที่ 5 การให้ความสำคัญเชิงพื้นที่จำเป็นต้องพิจารณาแผนงาน/โครงการให้เหมาะสมกับโอกาส และข้อจำกัดของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเชิงพื้นที่ (Area Base) และกำหนดพื้นที่เป้าหมายแบ่งเป็นจังหวัดชั้นใน จังหวัดชายแดน และจังหวัดชายฝั่งทะเลรวมทั้งเกาะแก่ง ซึ่งแต่ละพื้นที่มีโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ชายฝั่งทะเล ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลความเจริญ และมีปัญหามากมาย

ที่ส่งผลกระทบต่อคน และชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย จึงจำเป็นต้องพิจารณาจุดเน้นแนวทางดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ และกำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะที่แตกต่างกันเฉพาะพื้นที่ และระดับความรุนแรงหรือเงื่อนไขของปัญหา

ประการที่ 6 การดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับมิติความมั่นคงทั้งภายในประเทศ และมิติความมั่นคงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน การดำเนินงานพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติในระยะต่อไป ได้ให้ความสำคัญกับมิติความมั่นคงทั้งภายในประเทศ และมิติความมั่นคงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนพิจารณาให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาความร่วมมือเศรษฐกิจการค้าชายแดนที่กำลังขยายตัวในอนาคต ทั้งในกรอบทวิภาคี และกรอบความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนในการเป็นประชาคมอาเซียนปี พ.ศ.2558 รวมถึงพันธกรณีระหว่างประเทศ จึงควรกำหนดแนวทางการจัดการที่เหมาะสมในพื้นที่ชายแดน และพื้นที่ชายฝั่งทะเล และกำหนดกลไกการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนการวางแผนกำหนดแนวทางของหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับการเปิดเสรีอาเซียน

ประการที่ 7 การเสริมสร้างความร่วมมือในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยงานท้องถิ่น และระหว่างหน่วยงานภายในของไทยกับสถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ไทยในประเทศเพื่อนบ้าน โดยการพัฒนากระบวนการจัดการให้มีเอกภาพในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น และระหว่างหน่วยงานภายในประเทศของไทยกับหน่วยงานของกระทรวงการต่างประเทศไทยในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะสถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ไทย รวมทั้งมุ่งเสริมสร้างความตระหนักรู้ และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความสัมพันธ์ ทศนคติที่มีต่อไทย และความต้องการของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในส่วนที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย ตลอดจนส่งเสริมให้มีการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) เพื่อการค้า การลงทุน และความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน ตลอดจนเร่งรัดการแก้ไขปัญหาร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านบนพื้นฐานของการเคารพ และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ภายใต้กลไกเจรจาในลักษณะทวิภาคี และระดับภูมิภาคที่สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ และความร่วมมือระหว่างกัน

ประการที่ 8 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของงานมวลชน และระบบหมู่บ้านชายแดน เพื่อให้มีส่วนร่วม และสนับสนุนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ตลอดจนการเตรียมพร้อมด้านพื้นที่ให้สามารถเผชิญสถานการณ์ปัญหาความมั่นคงต่าง ๆ ได้

ประการที่ 9 การบริหารจัดการให้สำคัญกับการสร้างเอกภาพ และประสิทธิภาพในการดำเนินงานทุกระดับ โดยพัฒนาระบบบริหารจัดการภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย

การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ได้มีกลไกดำเนินงานครอบคลุม 3 ระดับ คือระดับนโยบาย (Strategic Level) ระดับภาค (Operational Level) และระดับจังหวัด (Tactical Level) ทำให้การดำเนินงาน มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนกัน โดยสามารถกำหนดเป้าหมาย (Ends / Goals) ในแต่ละระดับ และเพิ่มประสิทธิภาพการประสานงานในลักษณะบูรณาการจัดทำเป็นแผนงานด้านความมั่นคง เพื่อขับเคลื่อนแผนงาน / โครงการที่สนับสนุนงานด้านความมั่นคงในทิศทางเดียวกันตั้งแต่ระดับ รัฐบาล กระทรวง / กรม และระดับจังหวัด รวมทั้งให้ความสำคัญจัดหางบประมาณสนับสนุนจาก แหล่งงบประมาณตามภารกิจกระทรวง (Function) ตามวาระสำคัญพิเศษ (Agenda) ตามแผนพัฒนา จังหวัด (Area) และตามแผนงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกำหนดตัวชี้วัด ความสำเร็จการดำเนินงานด้านความมั่นคง (Key Performance Indicator : KPI) โดยมี กอ.รมน. เป็น หน่วยอำนวยการและประสานแผนการดำเนินงานในทุกระดับ

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ

โดยที่การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติได้มุ่งเน้นความสำคัญในเชิงพื้นที่ โดย ให้ความสำคัญกับการบูรณาการการดำเนินงานพัฒนาให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับการเสริมสร้างความ มั่นคงของประเทศในทุกระดับ ดังนั้น จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนา การป้องกัน และ การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในระดับพื้นที่ซึ่งครอบคลุม ทั้งปัญหาความมั่นคงแบบเดิม และปัญหา / ภัยคุกคามความมั่นคงแบบใหม่ อันเนื่องมาจากปัจจัยภายในประเทศ และปัจจัยภายนอกประเทศ โดยมีแนวทางดำเนินการที่สอดคล้องกับบริบทแต่ละพื้นที่ และระดับความรุนแรงหรือเงื่อนไขของ ปัญหา

ในกรณีของนโยบายความมั่นคงชายแดนของประเทศไทยโดยกองการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย ได้นำเสนอ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน (พ.ศ. 2545-2547) เมื่อนำมาวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดความมั่นคงรูปแบบใหม่พบว่า นโยบายดังกล่าวยังอยู่ในกรอบของความมั่นคงใน รูปแบบเก่าซึ่งมีเป้าหมายทางการทหารเป็นสำคัญ กล่าวคือตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน พ.ศ. 2545-2547 ได้ชี้ให้เห็นว่า เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน ในบริเวณพื้นที่ชายแดนสภาความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน 4 ยุทธศาสตร์ คือ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายชายแดน

กำหนดให้มีการส่งเสริมการใช้ศักยภาพของชุมชนเป็นพื้นฐานการพัฒนาเพื่อแก้ไข ปัญหาความยากจนรวมทั้งการสร้างเสริมเข้มแข็งของคน และชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ปลุกจิตสำนึกของชุมชนในการแก้ไขปัญหา และการให้ความสำคัญกับการดำเนินการที่เหมาะสม กับสภาพแวดล้อม ปัญหาและวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่ตลอดจนการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน ชายแดน และให้คนในชาติเข้าใจวิถีชีวิต และปัญหาของคนชายแดน

2. ยุทธศาสตร์การฝึกกำลังเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงบริเวณชายแดน

มุ่งให้ความสำคัญกับการจัดให้มีกระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการปฏิบัติการของทหาร และหน่วยราชการต่าง ๆ การปรับปรุง และจัดระบบหมู่บ้าน และกลุ่มพลังมวลชนบริเวณชายแดนใหม่ โดยเน้นความมีเอกภาพ และลดความซ้ำซ้อน การปลูกจิตสำนึกความมั่นคงของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะให้เข้าใจสถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลง และเฝ้าระวังปกป้องพื้นที่ชายแดนรวมทั้งการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปรับทัศนคติ และวิธีการทำงานให้ตอบสนองการแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

มุ่งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่สงบ สันติ และพัฒนาต่าง ๆ ขึ้นในชุมชนชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน การสนับสนุนให้ความร่วมมือช่วยเหลือเพื่อความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจสังคมของประเทศเพื่อนบ้าน และการสนับสนุนความร่วมมือด้านต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่น และภูมิภาค

4. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) เป็นหน่วยกลางในการประสานการดำเนินงานของทุกฝ่าย รวมทั้งให้มีการเลือกสรรเจ้าหน้าที่ที่เป็นคนดีมีความรู้ ความสามารถ และมีประสิทธิภาพเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดน และให้มีการดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจังกับการทุจริตคอร์รัปชันกลุ่มอิทธิพลอำนาจมืด และอาชญากรรมบริเวณชายแดน ตลอดจนให้มีแผนปฏิบัติการ และการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบตามความสำคัญ เร่งด่วนของปัญหา และให้มีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบ และรายงานต่อสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)

แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของประชาคมอาเซียน

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ (กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ. 2555 : 8) กล่าวถึงประชาคมอาเซียน คือความพยายามก้าวสำคัญของอาเซียนที่จะก่อให้เกิดการรวมตัวให้เป็นเนื้อเดียวกันมากขึ้นของอาเซียน โดยมีเสาหลักสำคัญของความร่วมมือ 3 เสาหลัก ได้แก่

เสาหลักที่ 1 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC : ASEAN E Economic Community) ภาวะเศรษฐกิจโลกที่หดตัวทั้งยุโรป และอเมริกา ทำให้อาเซียนต้องหันมาพึ่งพาดตลาดภายในอาเซียนและเอเชียมากขึ้น อาเซียนจำเป็นต้องทำตัวเองให้น่าสนใจ โดยสร้างตลาดที่ใหญ่ขึ้นเพื่อดึงดูดเม็ดเงินลงทุนจากต่างประเทศแข่งกับประเทศในเอเชียอื่น และอาเซียนจำเป็นต้องสร้างอำนาจต่อรองให้กับตัวเองให้กับตัวเองทางเศรษฐกิจมากขึ้นการก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีแผนงานสำคัญ คือการเปิดเสรี 5 ด้าน

1. การค้าสินค้า การลดภาษี

2. การค้าบริการ ธุรกิจบริการ และทั้งวิชาชีพ
3. การลงทุน
4. การเคลื่อนย้ายเงินทุน เชื่อมโยงตลาดทุน และพัฒนาตลาดพันธบัตร
5. การเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีฝีมือ แรงงานที่มีทักษะ

เสาหลักที่ 2 ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASC : ASEAN Security Community)

มีแผนงานมุ่งเน้น 3 เรื่อง คือ

1. การเสริมสร้างความเข้าใจในระบบสังคม และประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน และส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
2. ส่งเสริมความสงบ และความรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความมั่นคง ทั้งจากภัยคุกคามรูปแบบเดิม และรูปแบบใหม่รวมทั้งการสร้างมาตรการไว้เนื้อเชื่อใจ และการระงับข้อพิพาทด้วยสันติวิธี เพื่อให้สมาชิกอาเซียนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
3. การมีพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงขึ้นในระดับภูมิภาค

เสาหลักที่ 3 ประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC : ASEAN Socio – cultural Community) มีเป้าหมายอยู่ที่การมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีจิตสำนึกของความเป็นอาเซียนร่วมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียนและเกิดความร่วมมือเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันยั่งยืน ภายใต้ความร่วมมือ 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความร่วมมือหลัก ๆ 5 ด้าน คือ

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
2. การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม
3. สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม
4. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
5. การลดช่องว่างของการพัฒนา

ธนาคารกสิกรไทย (2557 : ออนไลน์) กล่าวว่า ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เป็นการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นหนึ่งเดียว เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันในเวทีการค้าระหว่างประเทศในทุก ๆ ด้าน สามารถรับมือกับปัญหาทางการค้าที่ส่งผลกระทบต่อมาถึงภูมิภาคเอเชียหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเป็นประชาคมอาเซียนคือการทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็น “ครอบครัวเดียวกัน” ที่มีความแข็งแกร่ง และมีภูมิคุ้มกันมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ปลอดภัย และสามารถทำมาค้าขายได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

การจัดตั้งประชาคมอาเซียน ถือเป็นการปรับตัวครั้งใหญ่ และวางรากฐานของการพัฒนาทางเศรษฐกิจท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนไป อีกทั้งต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ เช่น โรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน และความเสี่ยงที่อาเซียนจะต้องแข่งขันทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะจีนและอินเดีย ซึ่งมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด

ประชาคมอาเซียนถือกำเนิดจากปฏิญญา Declaration of ASEAN Concord หรือ Bali Concord ระบุให้จัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2563 แต่ต่อมาได้ตกลงที่จะร่นระยะเวลาจัดตั้งเป็นปี 2558 โดยมีกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นพื้นฐานทางกฎหมายร่วมกันที่ต้องปฏิบัติตาม (Legal Binding) อันเป็นกรอบกระบวนการปฏิรูปอาเซียน เพื่อปรับสภาพนิติบุคคล และจัดโครงสร้างองค์กรใหม่เพื่อเป็นประชาคมอาเซียน โดยมุ่งเน้นการสร้างนิติฐานะ (Legal Status) ทางกฎหมาย และมีพันธสัญญาต่อกันในเวทีระหว่างประเทศของอาเซียน กฎบัตรจะเกี่ยวข้องกับโครงสร้างองค์กร สถานะทางกฎหมายกระบวนการตัดสินใจและกลไกการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิก รวมทั้งเรื่องกองทุน และงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของอาเซียน อันประกอบด้วย 3 ประชาคมย่อยซึ่งเปรียบเสมือน 3 เสาหลัก (Pillars) ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมความมั่นคงอาเซียน และประชาคมสังคม วัฒนธรรมอาเซียน

สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555 : 4) กล่าวถึงพัฒนาการของอาเซียนว่า มีการดำเนินงานความร่วมมือของอาเซียน แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระหว่างปี พ.ศ. 2510 – 2520 ช่วง 10 ปีแรกของการก่อตั้งอาเซียนเป็นช่วงของการปรับทัศนคติเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันที่เคยมีมาก่อนในภูมิภาค ความร่วมมือในช่วงนี้เป็นด้านการพัฒนาสังคมวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

ระยะที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2520 – 2530 เป็นช่วงของการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ มีการก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน และการสถาปนาความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจา จึงเป็นช่วงการขยายสาขาความร่วมมือเพื่อรับปัญหาใหม่ ๆ เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเอดส์ เป็นต้น

ระยะที่ 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2530 – 2540 เป็นช่วงที่อาเซียนได้ขยายสมาชิกจนครบ 10 ประเทศ และเป็นช่วงที่ภูมิภาคประสบวิกฤตการณ์ทางการเงิน และเศรษฐกิจ รวมทั้งเกิดกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนั้นอาเซียนจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) และจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินการตามวิสัยทัศน์ และรณรงค์ให้อาเซียนตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันมากขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายว่าภายในปี พ.ศ. 2563 อาเซียนจำเป็นต้องมีลักษณะ ดังนี้ 1) วงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of Southeast Asian Nations) 2) หุ่นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development) 3) มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (An Outward – Looking ASEAN) และ 4) ชุมชนแห่งสังคมเอื้ออาทร (A Community of Caring Societies)

ระยะที่ 4 พ.ศ. 2540 – ปัจจุบัน เป็นช่วงของการปรับปรุงองค์การให้มีการรวมกลุ่มกันในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น ให้ดำรงอยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในบริบทการเมือง เศรษฐกิจ สังคมในภูมิภาค และโลก ในการนี้ได้มีการประกาศใช้กฎบัตรอาเซียน เพื่อเป็นกรอบกฎหมายในการดำเนินงานของอาเซียน และมีการตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) ซึ่งประกอบด้วยประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political – security : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – cultural Community : ASCC) ให้มีผลสำเร็จได้ใน ปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

แนวคิดศักยภาพขององค์กร

เสรี พงศ์พิศ (ออนไลน์ : 2554) กล่าวว่า ศักยภาพ (Potential) หมายถึงความสามารถที่ยังไม่พัฒนาหรือยังไม่พัฒนาเต็มที่ ศักยภาพเป็นพลังภายใน พลังที่ซ่อนไว้หรือพลังแฝงที่ยังไม่ได้แสดงออกมาให้ปรากฏหรือออกมบ้าง แต่ยังไม่หมด แต่สามารถทำให้พัฒนาหรือปรากฏเป็นสิ่งประจักษ์ได้ และได้ขยายความของคำว่า ปรัชญาศักยภาพ (Potential – potentiality) ไว้ว่า มีความหมายตรงข้ามกับคำว่า ทรูภาพหรือภาวะที่เป็นจริง (Actual – actuality) หรือเรียกกันด้วยภาษาง่าย ๆ ว่าภาวะแฝง (Potential) กับภาวะจริง (Actuality) ศักยภาพ (ภาษาละติน Potential) เป็นภาวะที่เปลี่ยนแปลงได้ เป็นไปได้ เกิดขึ้นได้ ตรงข้ามกับภาวะจริง (Actus) ซึ่งในปรัชญาตะวันตก ตั้งแต่อริสโตเติล พูดถึงความสมบูรณ์ (Perfection) ว่าเป็นภาวะความจริงที่บริสุทธิ์ Actus Purus (Pure Action) เปลี่ยนแปลงไม่ได้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 1095) ได้ให้ความหมายของคำว่า ศักยภาพ หมายถึงภาวะแฝงอำนาจหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ เช่น เขามีศักยภาพในการทำงานสูง น้ำตกขนาดใหญ่มีศักยภาพในการให้พลังงานได้มาก

แมคเคลแลนด์ (McClelland : 1985) กล่าวว่า ศักยภาพองค์กรอยู่ที่ศักยภาพคน คนเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง คนมีเหตุผลเลือกสิ่งที่ดีกว่าเสมอ คนสร้างความสามารถจากการฟัง อ่าน คิด เขียน ทำ คนพร้อมทำงานเต็มความสามารถเมื่อรู้และเข้าใจ

อับดุลกอรีเคร์ อาบูซาแล (2555 : 23) กล่าวในโครงการบูรณาการเพื่อเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า ในส่วนขององค์กรส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีสาคร ได้มีการบูรณาการโครงการต่าง ๆ หลายโครงการ ซึ่งได้ประสบผลสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ ทั้งนี้เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถ และความเข้มแข็งของผู้บริหารท้องถิ่น และในอนาคตรบูรณาการต่าง ๆ ของท้องถิ่นในเขตอำเภอศรีสาคร คาดว่าจะประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภออื่น ๆ มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งต้องมีความ

เข้าใจที่ตรงกันในด้านอำนาจหน้าที่ และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานท้องถิ่น โดยเฉพาะบุคลากรที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน อาจไม่รู้จักกัน ระหว่างบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ และบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ตามกฎหมายเพราะฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี ซึ่ง อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 7) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

มาสโลว์ กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือ และการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และถ้าจะให้เกิดผลดี ผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของมาสโลว์ที่เรียกว่าลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจากน้อยไปมาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival Needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and Security Needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมยทรัพย์สินหรือความมั่นคงในการทำงาน และการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก และความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self-esteem Needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถและความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-actualization Needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดีพอผลของการทำงานจะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาใจเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะเกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน (ยุพาพร รูปงาม. 2545 : 8)

3. ทฤษฎีสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้สึกรักชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึงความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น (ยุพาพร รูปงาม. 2545 : 8)

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือเคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่าผู้นำนิเสธ (Negative Leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำจึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง (ยุพาพร รูปงาม. 2545 : 8)

5. ทฤษฎีการใช้วิธี และระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ยั่งยืนเพราะใช้กฎหมายระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคนถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบาย และความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์ (ยุพาพร รูปงาม. 2545 : 8)

แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

सानิตซ์ บัญชู (2527 : 114) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือการที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือการส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชนหรือชุมชนพัฒนาความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน จะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 183) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546 : 4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสระภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

จิต นิลพานิช และกุลธรน ธนาพงศธร (2532 : 350) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึงการที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอน หนึ่งหรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531 : 10) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงการเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนอง และทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม (2545 : 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนาควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดีได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก

นอกจากนี้ สานิตย์ บุญชู (2527 : 116) ยังได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดคน งบประมาณ และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3. ชั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้าง ประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. ชั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมี ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการ พัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. ชั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมิน ว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546 : 17) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไป ว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของคน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะใน โครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น 3 กรณี แล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี่
 - 3.1 คนมีน้ำหนักรตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของ โครงการ
 - 3.2 คนมีน้ำหนักรตัดสินใจเท่ากับเจ้าของ โครงการ
 - 3.3 คนมีน้ำหนักรตัดสินใจมากกว่าเจ้าของ โครงการ
4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้าน

อื่น ๆ

นอกจากนี้ได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วมตามแนวทาง พัฒนาชุมชนเป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้แบ่งไว้ดังนี้

1. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา
2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของคนในปัจจุบันคืออะไร
 - 2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
 - 2.2 วางแผนแก้ไขปัญหาเป็นเรื่อง ๆ
 - 2.3 ร่วมระดมความคิดถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อแก้ไข ปัญหาที่วางแผนนั้น
 - 2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้

- 2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
- 2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน
- 2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

กรรมวิธีในการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรรมวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถทำได้หลายวิธี ที่สำคัญมี ดังต่อไปนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2545 : 11)

1. การเข้าร่วมประชุมอภิปราย เป็นการเข้าร่วมอภิปรายหรือเนื้อหาสาระของแผนงานหรือโครงการพัฒนาเพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน
2. การถกเถียงเป็นการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งตามวิถีทางประชาธิปไตย เพื่อให้ทราบถึงผลดี ผลเสียในกรณีต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบต่อความเป็นอยู่ของเขา
3. การให้คำปรึกษาแนะนำ ประชาชนต้องร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการเพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ถูกผลกระทบเข้ามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนด้วย
4. การสำรวจเป็นวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างทั่วถึง
5. การประสานงานร่วม เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนของกลุ่มเข้าไปเป็นแกนนำในการจัดการหรือบริหาร
6. การจัดทัศนศึกษาเป็นการให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จุดดำเนินการก่อนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง
7. การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ รวมทั้งประชาชนที่ได้รับผลกระทบเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น
8. การไต่สวนสาธารณะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ต่อนโยบาย กฎ ระเบียบในประเด็นต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม
9. การสาธิตเป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนอันจะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม
10. การรายงานผลเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทบทวนและสะท้อนผลการตัดสินใจต่อโครงการอีกครั้งหนึ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขได้ทันที่

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

सानิตซ์ บัญชู (2527 : 7) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ กล่าวคือชุมชนใดที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใด ก็จะทำให้การพัฒนาชุมชนนั้นสามารถเป็นไปได้โดยสะดวกและสามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อพื้นฐานที่ว่า คนมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง คุณค่าของความคิดและสมรรถภาพของคนเรานั้นจะไม่มี ความหมาย ถ้าหากขาดการมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่น

กระบวนการมีส่วนร่วม

สถาบันพระปกเกล้า (2545 : 30) กล่าวถึงการแบ่งกระบวนการการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมงานการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจองค์ความรู้ทางด้านผลการศึกษที่ตรงหรือใกล้เคียงกับหัวข้อในการวิจัยพบว่า มีเอกสารงานวิจัยดังนี้

ช่วงชัย เปาอินทร์ (2552 : 55) ได้วิจัยเรื่องศักยภาพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองขององค์กรภาคประชาสังคม ศึกษากรณีจังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้วิธีการศึกษา คือใช้กลุ่มตัวอย่างจากองค์กรภาคประชาสังคมในจังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับศักยภาพขององค์กรภาคประชาสังคม ทั้ง 5 องค์กร อยู่ในระดับปานกลาง 2) ระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง 3) เมื่อเปรียบเทียบเกี่ยวกับศักยภาพขององค์กรปกครองท้องถิ่นทั้ง 5 องค์กร พบว่าในเรื่องศักยภาพขององค์กรมูลนิธิประถมศึกษาเพื่อการประถมอำเภอเมืองสิงห์บุรีมีระดับศักยภาพสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบเกี่ยวกับระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองขององค์กรทั้ง 5 องค์กร พบว่าชมรมผู้สูงอายุตำบลบางกระบือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด

สุรสิทธิ์ ถนัดทาง และคณะ (2554 : 77) ได้ศึกษาการบริหารจัดการความมั่นคงไม่ตามแบบร่วมกันระหว่างภาคความมั่นคง ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยใช้วิธีศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่าการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นทั้ง 3 ภาค มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยควรยึดหลักการดำเนินงานแบบ 5 ร่วม คือ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับประโยชน์” กล่าวคือ ร่วมกัน

แสดงความคิดเห็นที่ดีและเป็นประโยชน์มีการบริหารจัดการ และกำหนดกิจกรรมร่วมกัน ร่วมกันรับผิดชอบในหน้าที่ของตน มีการร่วมกันตรวจสอบประเมินผลกิจกรรมและรับประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน เพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม และลดความขัดแย้งในสังคม ทั้งนี้ในมิติด้านความมั่นคงควรส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเล็งเห็นความสำคัญร่วมกัน โดยควรส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันในลักษณะของความสัมพันธ์ 3 เสา ซึ่งสามารถตั้งเป็นคณะกรรมการร่วมที่รวมทุกภาคส่วนไว้ด้วยกัน มีแผนปฏิบัติงานในระยะยาวบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม

ปธาน สุวรรณมงคล (2556 : 34) ได้ศึกษาการจัดการวิกฤตท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาเทศบาลนครปากเกร็ดได้สรุปบทเรียนจากมหาอุทกภัยในปี 2554 ว่าการมีการวางแผนบริหารจัดการสาธารณภัยไว้ล่วงหน้าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยต้องมีการเตรียมการในเรื่องของทรัพยากรคน วัสดุอุปกรณ์ การร่วมมือของชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตลอดจนการสื่อสารที่รวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ สถานการณ์มหาอุทกภัยปี 2554 นับเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติครั้งร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย ส่งผลกระทบในวงกว้าง และมีความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน จำนวนมหาศาล ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐในการป้องกันภัยธรรมชาติในลักษณะเช่นนี้ในอนาคตเพราะเห็นได้ว่ารัฐบาลหน่วยงานของรัฐไม่สามารถป้องกันอุทกภัยครั้งนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีความสับสนขาดการประสานงานกัน ไม่มีการสื่อสารกับประชาชนที่มีประสิทธิภาพ ในทางกลับกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นเทศบาลนครปากเกร็ดกลับมีการวางแผนบริหารจัดการวิกฤตน้ำท่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพจนสามารถป้องกันพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ให้ประสบปัญหาน้ำท่วมได้สำเร็จโดยอาศัยภาวะผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความร่วมมือของชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจนถูกเรียกว่า “ปากเกร็ดโมเดล” ในการป้องกันและแก้ไขภัยพิบัติทางธรรมชาติกรณีอุทกภัยในปี 2554 ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควรเรียนรู้จากท้องถิ่น

อุทัยวรรณ ภูเทศ (2556 :48) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในด้านการจัดการการท่องเที่ยวบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้วิธีการศึกษา คือ การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากกลุ่มประชาชนและสุ่มแบบบังเอิญจากกลุ่มนักท่องเที่ยว ทำการสัมภาษณ์โดยมีแนวสัมภาษณ์ผลการวิจัยพบว่า สภาพของการจัดการการท่องเที่ยวบึงบอระเพ็ดมี 3 มิติ คือการจัดการด้านพื้นที่ การจัดการด้านบริหาร และการจัดการด้านการตลาด ส่วนรูปแบบการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวบึงบอระเพ็ด พบว่าประกอบด้วยแนวทางและกลวิธี ซึ่งมีแนวทางที่สำคัญ 6 ประการ คือ 1) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ 2) การสร้างและพัฒนาผู้นำ 3) การรวมกลุ่มหรือเครือข่าย

4) การรักษาประโยชน์ร่วมกัน 5) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 6) การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลที่ทำให้เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว บึงบอระเพ็ดนั้น ชุมชนมีความพึงพอใจมาก จนถึงมากที่สุดต่อผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนของตนเอง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ในด้านเศรษฐกิจชาวบ้านมีโอกาสรายได้มาก ในด้านสังคมชาวบ้านมีความพึงพอใจที่ได้มีโอกาสพบเพื่อนใหม่ ๆ และสร้างมิตรภาพกับนักท่องเที่ยว ความสัมพันธ์ชุมชนก็ดีขึ้น มีความภูมิใจในคุณค่าและวัฒนธรรมของตนมากขึ้น ในด้านสิ่งแวดล้อมชาวบ้านมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติมากขึ้น

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการสร้างคณะกรรมการเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งภาคประชาชนในพื้นที่ในลักษณะภาคีจะสามารถขับเคลื่อนความร่วมมือในการแก้ปัญหาจากทุกภาคส่วนร่วมกัน โดยจะมีการดำเนินการตามนโยบายที่ได้รับอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งความรับผิดชอบและมีเจ้าภาพหลักในแต่ละประเด็นอย่างชัดเจน อีกทั้งการแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในบางกรณีนั้นจะสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในพื้นที่ พร้อมทั้งยังเป็นการลดภาระภาครัฐและทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ยังจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น งบประมาณ องค์ความรู้ เทคโนโลยี เป็นต้น

ภัยคุกคามทั้ง 3 กรณี คือภัยพิบัติทางธรรมชาติ พื้นที่ชายแดน แรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย จำเป็นต้องถือเป็นวาระแห่งชาติ โดยเฉพาะในเรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ประเทศไทยประสบบ่อยครั้งขึ้น รุนแรงขึ้น หากมองในมิติความมั่นคงยังถือเป็นภัยที่คุกคามความมั่นคงของมนุษย์ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในมิติความมั่นคงไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทหารเพียงอย่างเดียว อีกต่อไป มุมมองความมั่นคงควรขยายออกไปให้รวมถึงความมั่นคงของมนุษย์ที่ทุกภาคส่วนจะต้องระดมความร่วมมือกันในการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับการสร้างรูปแบบการปฏิรูปภาคส่วนความมั่นคง (Security Sectors Reform –SSR) ที่เหมาะสมกับสังคมไทยหลังยุคสงครามเย็น โดยการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน โดยให้ความสำคัญตามภารกิจหลักและความชำนาญของหน่วยงาน พร้อมกันนี้การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากแต่เดิมการทำงานของหน่วยงานด้านความมั่นคงถูกมองว่าเป็นการทำงานที่ไม่เปิดเผย ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ จึงทำให้ขาดความเข้าใจจากภายนอก ดังนั้นกองทัพหรือหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่น ๆ ควรมีบทบาทในการชี้แจงหรือสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติและผลประโยชน์ของชาติเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน โดยเฉพาะในภารกิจงานด้านความมั่นคงไม่ตามแบบ (Non Traditional Security – NTS) ซึ่งนับวันจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นไม่แพ้ความมั่นคงตามแบบ (Traditional Security) ที่ส่งผลให้ภาคส่วนต่าง ๆ ทาง

สังคมไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ กองทัพ ภาคเอกชน (Private Sectors) และภาคประชาสังคม (Civil Society Organizations – CSOs) จำเป็นจะต้องมีการบูรณาการ และทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้นและสิ่งสำคัญที่จะนำมาสู่การปฏิรูปภาคส่วนความมั่นคงได้อย่างบูรณาการ คือการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนเห็นปัญหาในมิติความมั่นคง และการสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับประเทศไทย ซึ่งกองทัพในฐานะภาคส่วนด้านความมั่นคงควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ดังกล่าวให้เกิดขึ้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ระหว่างไทย-กัมพูชา ในกระแสการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด” วิธีการดำเนินการวิจัยในที่นี่จะใช้การวิจัยเชิงบูรณาการ (Mixed Method) คือจะใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นหลักและการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) ดังนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดวิธีการดำเนินงานวิจัยใน 2 หัวข้อหลัก คือ

1. การวิจัยเชิงสำรวจ
 - 1.1 การกำหนดประชากร
 - 1.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล
2. การสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ
 - 2.1 การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ
 - 2.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม
 - 2.3 การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ
 - 2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงสำรวจ

การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกของจังหวัดตราดใน 3 อำเภอ โดยวิธีการหาข้อมูลแบบการอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus – group Discussion) เป็นการอภิปรายโดยอาศัยผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานภาพเดียวกัน เพื่อหาข้อมูลร่วมกันตามแนวอภิปรายกลุ่ม ผู้ที่จะใช้ในการอภิปรายเฉพาะกลุ่มเก็บรวบรวมข้อมูล (ประกอบด้วยผู้บริหารท้องถิ่นฝ่ายการเมือง ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานสภา หัวหน้าสำนักงานปลัดเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับแผนงาน โครงการ) ทั้ง 14 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ

อำเภอเมืองตราด จำนวน 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. เทศบาลตำบลตะกวด
2. องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมกลัด
3. เทศบาลตำบลชาราก
4. องค์การบริหารส่วนตำบลท่ากุ่ม

อำเภอคลองใหญ่ จำนวน 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. เทศบาลตำบลคลองใหญ่
2. เทศบาลตำบลหาดเล็ก
3. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่
4. องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด

อำเภอบ่อไร่ จำนวน 6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. เทศบาลตำบลบ่อพลอย
2. เทศบาลตำบลหนองบอน
3. องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อพลอย
4. องค์การบริหารส่วนตำบลด่านชุมพล
5. องค์การบริหารส่วนตำบลช้างทูน
6. องค์การบริหารส่วนตำบลนนทรี

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัย ได้แก่แบบสัมภาษณ์ “ศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการความมั่นคงชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา : กรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดตราด” โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลักษณะของคำถามเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 1 ข้อ และคำถามปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวัดศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการความมั่นคงชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา : กรณีศึกษาจังหวัดตราด จำนวน 8 สภาปัญหา แต่เพื่อให้ได้รายละเอียดในการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้แยกรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ตรงกับบริบทของพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ 12 ประเด็นปัญหา ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) โดยมีหัวข้อการศึกษา ดังนี้

1. เรื่องยาเสพติดชายแดน จำนวน 6 ข้อ
2. เรื่องแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จำนวน 3 ข้อ

3. เรื่องการค้าอาวุธตามแนวชายแดน จำนวน 3 ข้อ
4. เรื่องสินค้าเถื่อนและสินค้าหนีภาษี จำนวน 3 ข้อ
5. เรื่องการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จำนวน 3 ข้อ
6. เรื่องการนำเด็กและสตรีค้าประเวณี จำนวน 2 ข้อ
7. เรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ จำนวน 3 ข้อ
8. เรื่องการก่อการร้าย จำนวน 3 ข้อ
9. เรื่องการโจรกรรมตามแนวชายแดน จำนวน 3 ข้อ
10. เรื่องการลักลอบค้ายาเสพติด จำนวน 2 ข้อ
11. เรื่องการฟอกเงิน จำนวน 3 ข้อ
12. เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเข้าร่วมในการจัดการความมั่นคงชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา : กรณีศึกษาจังหวัดตราด ลักษณะแสดงความคิดเห็นแบบปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 13 ข้อ

การสร้างเครื่องมือวิจัย และการสรรหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ และนโยบายความมั่นคงของชาติ ความหมายความมั่นคงรูปแบบใหม่ ความหมายของการจัดการ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือเพื่อทำการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา (รศ.ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์) ตรวจสอบความถูกต้อง หากความเที่ยงตรงตามโครงสร้างเนื้อหา ครอบคลุมเนื้อหา และความถูกต้องเหมาะสมของภาษา

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเนื้อหาให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง และมีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่าง องค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาสรุป ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนประชากรในพื้นที่ อายุการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พื้นที่ติดกับแนวชายแดน งบประมาณแต่ละปี แผนงานโครงการด้านความมั่นคงในแต่ละปี ลักษณะของคำถามเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 1 ข้อ และคำถามปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวัดศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา : กรณีศึกษาจังหวัดตราด จำนวน 8 สภาปัญหา แต่เพื่อให้ได้รายละเอียดในการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้แยกรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ตรงกับบริบทของพื้นที่ที่ทำการศึกษายเป็น 12 ประเด็นปัญหา

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเข้าร่วมในการจัดการความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา : กรณีศึกษาจังหวัดตราด ลักษณะแสดงความคิดเห็นแบบปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 13 หัวข้อการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคลจะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา คือการนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) คำนวณเป็นค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางความเรียง
2. การวิเคราะห์ตัวแปรต้นหรือตัวแปรตามจะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา โดยนำเสนอในรูปแบบของค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การศึกษานี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย สำหรับการวัดระดับศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการความมั่นคงชายแดน โดยสัมภาษณ์จากประชากรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ สร้างแบบวัดศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการความมั่นคงที่เรียกว่า (Likert Scale) โดยมีตัวเลือกตอบแบบ 5 ระดับ โดยแต่ละระดับกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์ให้คะแนนการวัดศักยภาพ	ระดับคะแนน
ทำเป็นประจำ	5
ทำบ่อย ๆ ครั้ง	4
ทำพอประมาณ	3
ทำนาน ๆ ครั้ง	2
ไม่เคยทำ	1

ในการตีความช่วงค่าเฉลี่ยจะแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง 4.20-5.00	แสดงว่า	มีส่วนร่วมมาก
คะแนนระหว่าง 3.40-4.19	แสดงว่า	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก
คะแนนระหว่าง 2.60-3.39	แสดงว่า	มีส่วนร่วมปานกลาง
คะแนนระหว่าง 1.80-2.59	แสดงว่า	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย
คะแนนระหว่าง 1.00-1.79	แสดงว่า	มีส่วนร่วมน้อย

การสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์จะใช้วิธีการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหมด 14 แห่ง โดยแต่ละกรณีศึกษาจะใช้วิธีการ ดังนี้

การสัมภาษณ์ ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured or Guided Interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ คือ

1. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการใช้นิวสัมภาษณ์เจาะลึก (ตามภาคผนวก) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-informants) หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว พบปัญหาที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมให้ได้รายละเอียดที่สมบูรณ์มากขึ้น

2. การอภิปรายเฉพาะกลุ่ม (Focus-group Discussion) เป็นการอภิปรายโดยอาศัยผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานภาพเดียวกันเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันตามแบบสัมภาษณ์ (ดังรายละเอียดภาคผนวก) ผู้ที่จะใช้ในการอภิปรายกลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่นฝ่ายการเมือง ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานสภา หัวหน้าสำนักงานปลัด เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับแผนงาน โครงการ

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจะสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ในกรณีที่ต้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมในการจัดการตรวจสอบเสพติด การจัดทำค่ายบำบัดผู้ติดยาเสพติด การร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และการร่วมการกำจัดแหล่งแพร่โรคระบาด เป็นต้น โดยมีอุปกรณ์ช่วยเพื่อก่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการสังเกต เช่น กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการความมั่นคงชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา เพื่อประกอบการวิเคราะห์โดยปราศจากอคติต่อปรากฏการณ์ที่สังเกตให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงที่สุดในการวิจัย

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบข้อมูลในที่นี้จะใช้รูปแบบ ดังนี้

การตรวจสอบการสัมภาษณ์ โดยใช้ผู้สัมภาษณ์ที่มีหน้าที่ต่างกัน คือการสัมภาษณ์ ผู้บริหารท้องถิ่นฝ่ายการเมือง ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานสภา หัวหน้าสำนักงานปลัด เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับแผนงาน โครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้การตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อเพิ่มเติมคำอธิบายตารางจากการสำรวจให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และการอภิปรายกลุ่ม ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลจากบันทึกการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละประเด็นหลัก และสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานำเสนอผลงาน เรื่องศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา ในกระแสดการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์
2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

N	แทน	จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นประชากรที่ใช้ศึกษา
μ	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทพื้นที่ของจังหวัดตราด

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์ประกอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 3 ผลการศึกษา ศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตราด

ในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา ในกระแสดการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่อาเซียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 บริบทของจังหวัดตราด

ในการนำเสนอบริบทของจังหวัดตราดในฐานะจังหวัดชายแดนไทย – กัมพูชา ผู้วิจัยจะแบ่งหัวข้อออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. บริบททางด้านประวัติศาสตร์
2. บริบททางด้านเศรษฐกิจ
3. บริบททางด้านวัฒนธรรม
4. บริบททางการเมืองการปกครอง
5. บริบททางด้านชายแดน

บริบททางด้านประวัติศาสตร์

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของจังหวัดตราดนั้น มีการพบชื่อครั้งแรกจากหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงถึงการใช้พื้นที่มนุษย์อาศัยอยู่ในบริเวณจังหวัดตราด ในยุคของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ หลักฐานที่พบคือการค้นพบกลองมโหระทึกจำนวน 3 ใบ ได้แก่ ใบแรกพบที่บ้านนายเฟียด สมบูรณ์ บ้านสามง่าม หมู่ 4 ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด ใน พ.ศ. 2524 กลองใบที่สองพบเมื่อ พ.ศ. 2530 ในพื้นที่เดียวกัน และใบที่สามถูกค้นพบที่บ้านนายเสมอ อิ่มทะสาร บ้านเลขที่ 25 หมู่ 6 ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด จากหลักฐานที่มีการค้นพบกลองมโหระทึกทำให้สามารถกำหนดยุคสมัยของวัฒนธรรมในช่วงก่อนประวัติศาสตร์ของจังหวัดตราดได้ว่ามีอายุอยู่ในระหว่างศตวรรษที่ 7 - 6 ก่อนคริสต์ศักราช จนถึงหลังคริสต์ศตวรรษที่ 2 (200 ปีก่อนพุทธกาล – พุทธศตวรรษที่ 7) นอกจากนี้ภายในกลองยังพบ โบราณวัตถุ อาทิ ลีวเหล็ก มีดขอ ขวานเหล็กมีบ้อง มีดเหล็ก เศษภาชนะดินเผาที่เผาด้วยอุณหภูมิต่ำ (Earthenware) ชิ้นส่วนภาชนะสำริด ชิ้นส่วนกระดูกมนุษย์ ลูกปัดหินคอร์เนเลียน (Cornelian) (อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล. 2553 : 11)

กลองมโหระทึกที่พบที่จังหวัดตราด มีลักษณะเป็นกลองมโหระทึกแบบเฮเกอร์ 1C (Heger IC) ซึ่งเป็นกลองแบบที่มีอายุเก่าแก่ที่สุด กลองดังกล่าวเป็นประดิษฐกรรมในวัฒนธรรมดองซอน (Dong Son) ที่พบในจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วัฒนธรรมการใช้กลองมโหระทึกเป็นวัฒนธรรมในสังคมเกษตรกรรม มีความเกี่ยวข้องกับแม่น้ำที่ราบ จากการตีความลวดลายบนกลองทั้ง 3 ใบ สันนิษฐานว่าอาจเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมการบูชาดวงอาทิตย์ การบูชาสัญลักษณ์ของพระเจ้า (อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล. 2553 : 11)

นอกจากนี้ยังพบรอยแถบข้าวประทับบนผิวกลอง ซึ่งเป็นหลักฐานยืนยันถึงเกี่ยวกับสภาพสังคมของผู้ใช้กลองว่าเป็นกลุ่มชนในสังคมเกษตรกรรม ผลการศึกษากลองมโหระทึกนี้ทำให้ทราบว่าชุมชนโบราณแห่งแรกของจังหวัดตราดอยู่ที่บริเวณตำบลวังกระแจะ ในเขตอำเภอเมืองตราด ซึ่งในสมัยนั้นชาวเมืองมีการทำเกษตรกรรม จากหลักฐานที่ค้นพบแสดงให้เห็นว่าจังหวัดตราดในยุคโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีการทำอาชีพเกษตรกรรมและตั้งชุมชน เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในจังหวัดตราดมาตั้งแต่อดีต (อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล. 2553 : 11 - 12)

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ยังแสดงให้เห็นว่าตราดเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญอีกแห่งหนึ่งในแถบชายฝั่งทะเล ทำให้เป็นพื้นที่ที่มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ประกอบกับการมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำสงคราม เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดตราดที่มีภูเขาใหญ่และป่าอันอุดมสมบูรณ์ จากปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นผลให้เกิดการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนหลากหลายเชื้อชาติ ทำให้จังหวัดตราดมีกลุ่มชาติพันธุ์พื้นฐานอยู่ในจังหวัดตราดปัจจุบันมีอยู่ 9 กลุ่มด้วยกัน คือ (สิตางค์ เจริญวงศ์. 2554 : 69-70)

1. กลุ่มชาวชองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมโบราณในจังหวัดตราด ชาวชองเป็นชนพื้นเมืองของจังหวัดตราด มีภูมิลำเนาอยู่ตามชายแดนและเชิงเขา ในอำเภอเมืองตราด อำเภอบ่อไร่ และอำเภอเขาสมิง โดยเฉพาะตำบลเขาสมิงกับตำบลท่าโสม หมู่บ้านที่มีชาวชองอาศัยอยู่มาก ได้แก่ หมู่บ้านซ้อ ที่มีศาลเจ้าตั้งอยู่ และมีพิธีเช่นไหว้ปีละ 2 ครั้ง คือในช่วงเดือน 6 และเดือน 12 พื้นที่ทำมาหากินอยู่ตามป่าเขา เช่น ทำไร่ ทำนา ตามเชิงเขา ระหว่างเขา นับถือพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนับถือผี ได้แก่ ผีเรือน ผีโรง และผีหิ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหลักฐานเกี่ยวกับภาษาของปรากฏอยู่ในชื่อหมู่บ้าน เช่น บ้านปากพืด แปลว่า ดงเสียด บ้านคกตัก แปลว่าที่ลุ่มกว้างใหญ่ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 23-24)

2. กลุ่มชนชาติจีน ชนชาติจีนซึ่งเป็นผู้อพยพจากเมืองจินมาตามเส้นทางการค้าเรือสำเภา และมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดตราด ชาวจีนเหล่านี้มีทั้งที่เป็นพ่อค้าคนจีนและผู้ใช้แรงงาน ชนชาติจีนแต่เดิมเดินทางมากับเรือสำเภาเพื่อค้าขาย ต่อมาได้อพยพเข้ามาอยู่เพราะเห็นทำเลการทำมาหากินเลี้ยงชีพดีกว่าบ้านเมืองของตัวเอง นอกจากนี้ บางกลุ่มถูกกวาดต้อนหลังพ่ายแพ้สงคราม เนื่องจากไทยยกกองทัพไปรบกับญวนและเขมร เมื่อสมัยกรุงธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ชาวจีนส่วนใหญ่ในเมืองตราดนี้เป็นจีนแต้จิ๋ว อีกบางกลุ่มอพยพเข้ามาเมืองตราดได้ถูกนำเข้าไปที่กรุงเทพฯ เพื่อสอบถามถึงสถานการณ์ภายในประเทศญวน (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 24)

3. กลุ่มชนชาติญวน ชนชาติญวนมีหลักฐานปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 1 ที่องค์เชียงสี้อ ได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร และคิดกลับไปกอบกู้ประเทศญวนคืน หลังเดินทางออกจากกรุงเทพฯ ได้แะที่เกาะกูดแล้วจึงเดินทางเข้าสู่ประเทศญวน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งได้อพยพมาอยู่ที่เชิงเขาวัดญวน ตำบลซำราก และยังมีอีกกลุ่มที่ถูกกวาดต้อนมาในสมัยรัชกาลที่ 3 มาอยู่ที่ตำบลอ่าวญวน (เมื่อก่อนเป็นตำบลในอำเภอเมืองตราดในปัจจุบันคือตำบลอ่าวใหญ่ และยังมีชื่อเรียกกันว่าบ้านแหลมญวน) ในนิพนธ์ของพระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิตในหนังสือที่ระลึกงานศพนายวรกิจ บรรหารเกี่ยวกับชนชาติญวนตอนหนึ่งสรุปได้ว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5 ช่วงฝรั่งเศสยึดครองอินโดจีน และต้องการยึดครองเกาะกระดาดของไทย ได้ส่งชนชาติญวนที่เข้ารีตนับถือศาสนาคริสต์มาอยู่ที่เกาะกระดาดเพื่อเป็นข้ออ้างในการยึดครอง แต่ในสมัยนั้นมีคนไทยอาศัยอยู่ก่อนแล้ว รัชกาลที่ 5 จึงโปรดออก โฉนด

ที่คืนให้พื้นที่เกาะกระดาด ชนชาติญวนที่เข้าไปนั้นจึงกระจายไปอยู่ในที่อื่น ๆ ในจังหวัดตราด (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 24)

4. กลุ่มชนชาติไทย ชนชาติไทยซึ่งพูดภาษาไทยมาแต่เดิมนั้นอาศัยอยู่ในดินแดนจังหวัดตราดมาก่อนและมากกว่าชาติอื่น ๆ ที่บ้านบางพระ บ้านหนองคันทร้ง บ้านปลายคลอง ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านที่มีมาแต่เดิม ซึ่งมีหลักฐานปรากฏที่บ้านปลายคลอง มีโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เป็นศิลปะแบบไทย เป็นไปในแนวทางเดียวกับกลุ่มชนชาติไทยที่อาศัยอยู่ในถิ่นอื่น ๆ อย่งไรก็ตามถิ่นฐานของต้นตระกูลชาวตราดไม่ได้อยู่ในจังหวัดนี้ แต่มีถิ่นวงศ์ตระกูลอยู่ทางบ้านลาดพลี (ราชบุรี) ชาวบ้านลาดพลีนี้ได้พากันอพยพหนีกองทัพพม่ามาหลายร้อยครัวเรือน (ประมาณช่วงกรุงศรีอยุธยาหรือช่วงกรุงธนบุรี) (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 23)

5. กลุ่มคนมอญ คนมอญในจังหวัดตราดเป็นกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาพร้อมกับคนไทยกลุ่มดั้งเดิม (สมัยกรุงศรีอยุธยา) หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญ คือภูมินาม เช่น “บ้านหนองคอกมอญ” ต. เนินทราย อ.เมือง จ.ตราด ตระกูลเก่าของชาวมอญในจังหวัดตราด และจันทบุรีคือตระกูล “รามัญอุคม” และ “รามัญวงศ์”

6. กลุ่มพวกกุหล่า กุหล่าเป็นชาวกะเหรี่ยงประเภทหนึ่ง มาจากเมืองสะโตงด้านตะวันออกสุดของพม่า ใช้ภาษากะเหรี่ยงผสมกับภาษาพม่า มีการสันนิษฐานกันว่าพวกกุหล่าเข้ามาในจังหวัดตราดประมาณสมัยรัชกาลที่ 2 เพราะในสมัยนั้นมีความต้องการพลอยเพื่อใช้ประดับเครื่องราชูปโภคเครื่องราชภูษภัณฑ์ต่าง ๆ ทางราชการจึงส่งพวกกุหล่าออกมาสำรวจและขุดค้นหาพลอยในท้องที่อำเภอเขาสมิงและอำเภอบ่อไร่ พวกกุหล่าอาศัยอยู่ตามแหล่งแร่พลอยต่าง ๆ เช่น บ้านนาว อำเภอเขาสมิง บ้านบ่อไร่ และบ้านตากแว้ง อำเภอบ่อไร่ เป็นต้น

7. กลุ่มชาวสำเหร่ ชาวสำเหร่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเชื้อสายใกล้ชิดกับกลุ่มชอง มีรูปร่างคล้ายพวกชอง คือรูปร่างเล็ก ผิวคล้ำ ผมหยิก จากการสันนิษฐานจากภาษาที่ชาวสำเหร่พูด กล่าวได้ว่าเป็นภาษาตระกูลมอญ และกลุ่มชาติพันธุ์ไม่มีหลักฐานที่ระบุได้ชัดเจนว่าเป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่หรืออพยพมาจากประเทศกัมพูชา คนกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่าเป็นชาว“กุย” หรือ “ไถ่ย” การตั้งถิ่นฐานของชาวสำเหร่ในจังหวัดตราดจะอยู่ในบริเวณตำบลด่านชุมพล อำเภอบ่อไร่ และบ้านทุ่งไก่อัด ตำบลท่ากุ่ม อำเภอเมือง

8. กลุ่มชาวกะชอง ชาวกะชองเป็นชนกลุ่มน้อยของจังหวัดตราดที่มีการค้นพบล่าสุดจากหลักฐานทางด้านภาษาที่อยู่ในตระกูลมอญและเขมร เช่นเดียวกับกลุ่มชองและสำเหร่ กลุ่มชาวกะชองนี้ส่วนมากจะประกอบอาชีพหาของป่า ทำไร่ และทำสวนยาง การตั้งถิ่นฐานของชาวกะชองพบในเขตอำเภอบ่อไร่ ซึ่งในปัจจุบันมีชาวกะชองประมาณ 50 คน มีคนพูดภาษากะชองได้ไม่เกิน 10 คน

9. กลุ่มชนชาติแขก ชนชาติแขกในจังหวัดตราดเป็นแขกเชื้อสายมลายูสันนิษฐานว่า ชาวแขกเหล่านี้ถูกกวาดต้อนเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 ช่วงสงครามเขมรและญวน การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวแขกเหล่านี้แยกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ แขกน้ำเขียว แขกกระยอง และแขกบ้านครัว ปัจจุบันคือกลุ่มชาวไทยมุสลิมในตำบลน้ำเขียว แต่จากเอกสารของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดตราด เรียกกลุ่มชาวไทยมุสลิมว่า “แขกจาม” หรือ “จำปา” (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 24)

นอกจากกลุ่มชนชาติต่าง ๆ ที่ปรากฏดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีคนตราดอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นคนไทย แต่ต้องถือสัญชาติเขมรอาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งรู้จักกันในนาม “คนไทยสองแผ่นดิน” กลุ่มคนไทยสองแผ่นดินในจังหวัดตราด เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมาจากการเข้ายึดครองผืนแผ่นดินประเทศไทยของฝรั่งเศสในวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2436 ในวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 เนื่องจากฝรั่งเศสได้ฝ่าแนวป้องกันของสยามเข้ามาทอดสมอในกรุงเทพฯ ทางปากแม่น้ำเจ้าพระยาได้และยื่นคำขาดให้สยามปฏิบัติตามโดยการประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูต และปิดล้อมอ่าวไทยตั้งแต่แหลมเจ้าลายถึงบริเวณแหลมกระบัง และขยายเพิ่มมาปิดล้อมที่บริเวณเกาะเสม็ด จนถึงแหลมลิง สยามจึงต้องยอมรับคำขาดของฝรั่งเศส โดยประกาศยึดปากน้ำและเมืองจันทบุรีไว้เป็นประกันและบังคับให้ไทยถอนตัวออกจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงด้วย (กระทรวงมหาดไทย. 2514 : 50)

ต่อมาได้มีการทำสัญญาสงบศึกและได้ตกลงทำหนังสือสัญญาลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2446 ฝรั่งเศสได้ถอนกำลังออกจากจันทบุรี แต่ได้เข้ายึดครองเมืองตราดและบรรดาเกาะทั้งหลายภายใต้แหลมลิงลงไป ซึ่งรวมถึงเกาะกงแทน ฝ่ายไทยจำต้องมอบเมืองตราดและเมืองประจันตคีรีเขตให้แก่ฝรั่งเศส ในวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2447 พื้นที่ดังกล่าวได้ตกอยู่ในการยึดครองของฝรั่งเศส จนถึงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2449 และได้มีการตกลงทำหนังสือสัญญาขึ้นอีกฉบับหนึ่งเรียกว่า “หนังสือสัญญาระหว่างสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับเปรสติเดนต์แห่งรีพับลิคฝรั่งเศส” ฝรั่งเศสจึงคืนเมืองตราดให้ไทยตามเดิม แต่ฝ่ายไทยจะต้องยอมยกดินแดนเขมรส่วนใน (มณฑลบูรพา) คือเมืองพระตะบอง เมืองเสียมราฐ และเมืองศรีโสภณ เป็นเงื่อนไขแลกเปลี่ยน แต่ปรากฏว่าเมืองปัจจันตคีรีเขตร (เกาะกง) ฝรั่งเศสไม่ได้คืนให้ไทยแต่ประการใด เมืองปัจจันตคีรีเขตร (เกาะกง) จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของกัมพูชาไปโดยปริยาย (กระทรวงมหาดไทย. 2514 : 50)

จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาส่งผลให้ชาวสยามที่อาศัยอยู่ในเกาะกงต้องกลายเป็นคนกัมพูชา และเรียกขานกันว่า “คนไทยเกาะกง” ด้วยการเปลี่ยนแปลงนี้ คนไทยที่อยู่เกาะกงจำเป็นต้องอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเขาสีหนุ และถูกบังคับไม่ให้พูด อ่าน หรือมีหนังสือไทยไว้ในบ้าน หากถูกจับได้จะถูกปรับเป็นเงินตามจำนวนคำที่พูด แต่ในช่วงหลัง ๆ จะเป็นการปรับตามน้ำหนักตัวคนที่พูดมากกว่า เพราะง่ายต่อการคิดค่าปรับ แต่สำหรับคนกัมพูชาแล้วยังคิดและเรียกคนกลุ่มนี้ว่าคนไทย ส่วนคนไทยกลับคิดและเรียกคนกลุ่มนี้ว่าเป็นคนเขมร จึงทำให้คนกลุ่มนี้กลายเป็น “กลุ่มคนไทยสองแผ่นดิน” (พรทิวา อาชีวะ. 2557 : 43)

บริบททางด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพของคนในจังหวัดตราดตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน พบว่า มีวิถีทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิเนเวศของจังหวัดตราด เราสามารถแบ่งวิถีทางเศรษฐกิจของจังหวัดตราดตามภูมิเนเวศออกได้เป็น 3 พื้นที่ใหญ่ คือ

1. พื้นที่ราบบริเวณลุ่มน้ำ พื้นที่ราบบริเวณลุ่มน้ำ ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนกลางและตะวันออก ประกอบด้วยลำน้ำสำคัญหลายสาย ที่เกิดจากทิวเขาบรรทัดทางตอนเหนือและตะวันออก และยังมีพื้นที่ราบแถบ ๆ ทางตะวันตก ที่มีลำน้ำหลายสายจากภูเขา จึงเป็นพื้นที่สำหรับการทำนาข้าวและปลูกผลไม้ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 2) ดังนั้นอาชีพหลักของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนาที่เรียกกันว่า “นาลุ่ม” ซึ่งเป็นที่เพาะปลูกข้าวหนัก อาหารหลักที่ใช้ในการบริโภคในชีวิตประจำวันของผู้คนบริเวณนี้ได้มาจากสัตว์น้ำจืด ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนแถบชายทุ่ง แสดงออกให้เห็นผ่านอัตลักษณ์ในการประกอบอาหารที่คนในท้องถิ่นเรียกว่า “แกงทุ่งห้วยแรง”

2. พื้นที่ราบบริเวณภูเขา พื้นที่ราบบริเวณภูเขาเป็นบริเวณที่ราบทางตอนเหนือของจังหวัดตราด เป็นบริเวณนี้มีพื้นที่กว้างขวาง เนื่องจากมีภูเขากระจายอยู่ทั่วไป อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอใดก็เป็นพื้นที่ที่เคยมีป่าไม้เขียวชอุ่มปกคลุมอย่างหนาแน่น จึงทำให้พื้นที่แถบนี้มีความชุ่มชื้นกลายเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของจังหวัด และทางตะวันตกของอำเภอเขาสมิงมีเขาเตี้ย ๆ สลับอยู่ทั่วไป พื้นที่ทางตอนกลางและตอนใต้ของอำเภอเขาสมิงบางส่วนที่ติดต่อกับอำเภอแหลมงอบ มีภูเขาขนาดไม่สูงมากกระจายอยู่ทั่วไป และยังมีพื้นที่สูงบริเวณภูเขาที่กว้างขวางมาก อยู่ทางตอนเหนือแผ่ลงมาทางตอนใต้ตลอดแนวพรมแดนจนสุดเขตทางใต้ของจังหวัด เป็นที่รู้จักกันในนาม ทิวเขาบรรทัด ส่วนทางตะวันตกเป็นภูเขาที่ไม่สูงมากนัก รวมตัวกันเป็นพื้นที่แถบ ๆ พื้นที่ตอนกลางของอำเภอแหลมงอบติดต่อกับอำเภอเขาสมิง พื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ แต่ปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกพืชทางเศรษฐกิจจำนวนมาก (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 2-3) พื้นที่บริเวณเชิงเขา เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกข้าวไร่และเก็บของป่า การทำสวนผลไม้ ยางพารา ปลูกสับปะรด การล่าสัตว์ป่าเพื่อนำมาบริโภคและขาย ภาพสะท้อนที่ทำให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ แสดงออกมาให้เห็นได้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านอาหารในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาหารป่า ดังจะเห็นได้จาก “แกงป่าแสนสูง”

3. พื้นที่ราบต่ำชายฝั่งทะเล พื้นที่ราบต่ำชายฝั่งทะเลเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลเกือบตลอดแนวพื้นที่เหล่านี้เป็นที่รวมเอาตะกอน โคลนตมจากแม่น้ำลำคลองมาทับถมกัน ได้แก่ พื้นที่ฝั่งแม่น้ำเวฬุ ตำบลแสนสูง ตำบลท่าโสม และบางส่วนของตำบลบางปิด ซึ่งมีลำคลองเล็ก ๆ หลายสายไหลสู่

ทะเล ส่วนพื้นที่ราบต่ำทางฝั่งทะเลตะวันตก ตั้งแต่อำเภอเขาสมิง อำเภอแหลมงอบ อำเภอเมืองตราด จนถึงอำเภอบ่อไร่ พื้นที่น้ำทะเลท่วมถึงจะเป็นป่าไม้ชายเลน และยังเป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำบางชนิด ซึ่งชาวบ้านจะประกอบอาชีพทำประมง เช่น การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ หอยนางรม หอยแครง เป็นต้น (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 2) ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้จะประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก ซึ่งเป็นประมงเรือเล็ก พร้อมกันนั้นก็มีการปลูกข้าวในแถบ “ทุ่งตะกาด” มีภาพสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนที่ประกอบอาชีพประมง ก็แสดงให้เห็นผ่านอัตลักษณ์ในการประกอบอาหารที่ผู้คนในท้องถิ่นเรียกว่า “แกงทะเล”

นอกจากวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจทั้งสามรูปแบบของคนจังหวัดตราดแล้ว การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของคนในจังหวัดตราดแล้ว ยังมีลักษณะเป็นพื้นที่ศูนย์กลางค้าขายทางทะเล โดยจังหวัดตราดถูกยกเป็นฐานะให้เป็นเมืองท่าที่สำคัญแห่งหนึ่ง จากการศึกษาพบว่าในสมัยอยุธยาเป็นยุคของการค้าทางทะเลที่มีความเจริญรุ่งเรือง จังหวัดตราดเป็นเมืองที่อยู่บนเส้นทางการค้าทางเรือสำเภา ที่ทำการค้าขายกับต่างประเทศทั้งทางทิศตะวันตกและทิศตะวันออก เส้นทางเดินเรือสำเภาในสมัยอยุธยามีเส้นทางเดินเรือหลัก คือจะออกจากปากแม่น้ำเจ้าพระยา ผ่านเกาะสีชังจังหวัดชลบุรี ต่อกันไปยังจังหวัดระยอง จันทบุรี และเมืองตราด จากนั้นจะแยกเป็น 2 เส้นทาง คือ

1. เส้นทางที่มุ่งสู่ประเทศแถบตะวันออก ซึ่งเดินเรือเลียบชายฝั่งทะเลไปเขมร ชุมพร ไปยังจีนหรือญี่ปุ่น
2. เส้นทางที่ตัดเข้าอ่าวไทยที่เกาะช้างหรือเกาะกง มุ่งไปทางทิศใต้ผ่านปากน้ำเมืองชุมพรหรือปากน้ำเมืองนครศรีธรรมราช

จากนั้นก็อาจจะเดินทางบก ตัดข้ามคาบสมุทรภาคใต้ลงสู่ทะเลอันดามัน หรือเดินเรืออ้อมคาบสมุทรออกทางช่องแคบมะละกา เพื่อติดต่อกับประเทศทางแถบตะวันตกต่อไป สอดคล้องกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านด่านใหม่ที่เกาะช้าง

จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจังหวัดตราดมีฐานะเป็นเมืองท่าที่สำคัญ และมีเส้นทางที่การค้าที่เกี่ยวข้องกับเมืองตราด คือเส้นทางการค้าที่ต้องเดินทางผ่านไปยังเมืองเขมรและเมืองชุมพรทางเรือที่ไปตามชายฝั่งทะเลตะวันออก เส้นทางเดินเรือที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดตราด มีดังนี้

1. ออกจากปากน้ำเจ้าพระยา ผ่านเกาะสีชัง ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ตัดข้ามอ่าวไทยที่เกาะช้าง จังหวัดตราด จนมาถึงปากน้ำเมืองนครศรีธรรมราช สงขลา และปัตตานี
2. ออกจากปากน้ำเจ้าพระยา ผ่านเกาะสีชัง ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด เกาะกง แล้วตัดข้ามอ่าวไทยไปปากน้ำเมืองระนอง
3. ออกจากปากน้ำเจ้าพระยา ผ่านเกาะสีชัง ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด เกาะกง แล้วตัดเข้าข้ามอ่าวไทยไปปากน้ำชุมพร เดินทางต่อไปยังบ้านดอน นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี

การเดินทางเรือสินค้าทางทะเลจำเป็นต้องอาศัยเส้นทางการเดินเรือที่สำคัญทั้งสามเส้นทางดังกล่าว มีการขยายตัวทางการค้ากับต่างประเทศตั้งแต่สมัยอยุธยา เป็นผลให้เมืองตามชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก รวมถึงเมืองตราดและหัวเมืองชายทะเลภาคใต้ มีความสำคัญในฐานะเมืองท่าและจุดแวะพักให้เรือเข้าขนส่งสินค้า ตลอดจนจอดหลบลมมรสุมในอ่าวไทยช่วงฤดูมรสุม

นอกจากการทำเกษตรกรรม ของคนในจังหวัดตราด ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกค้นพบและเป็นชื่อเสียงของจังหวัดยังมีแร่รัตนชาติที่เป็นทรัพยากรในดินที่ส่วนใหญ่พบในส่วนเปลือกดิน ได้แก่ พลอยแดง หรือทับทิมสยาม โกเมน เพทาย ไพลิน เขียวส่อง พบในพื้นที่ตำบลหนองบอน ตำบลช้างทูน ตำบลบ่อพลอย ในอำเภอบ่อไร่ บ้านนาง ตำบลประณีตในอำเภอเขาสมิง การค้นพบแร่รัตนชาติของจังหวัดตราดที่เป็นการสร้างชื่อมากที่สุดคือ พลอยแดงหรือทับทิมสยาม ซึ่งมีความสวยงามมาก ถือได้ว่าเป็นสุดยอดของอัญมณีที่มีค่าสูงเป็นที่นิยมจนได้ฉายาว่า “King Ruby” ซึ่งเคยถูกค้นพบใหญ่ที่สุดหนักถึง 38 กะรัต ที่อำเภอบ่อไร่

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่ามีการขุดพลอยในอำเภอบ่อไร่ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 ได้ส่งพวกภูทอกมาสำรวจพลอยที่อำเภอบ่อไร่ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการสำรวจและให้สัมปทานชาวต่างชาติทำให้เกิดการตื่นตัวขุดพลอยเป็นอันมาก จนมาในช่วงปี พ.ศ. 2511 – 2512 เป็นช่วง “ยุคตื่นพลอย” หรือยุคเหมืองพลอยเฟื่องฟู มีการนำเครื่องมือทันสมัยมาใช้ขุดเหมืองพลอย เช่น รถแม็คโคร เป็นต้น พื้นที่ที่มีพลอยส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอบ่อไร่และอำเภอเขาสมิงบางส่วน ในระยะแรก ๆ สามารถขุดได้อย่างอิสระ ต่อมาในปี พ.ศ.2524 โดยคณะรัฐมนตรีมีมติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราดเป็นผู้รับสัมปทานในการขุดเหมืองแร่ในเขตพื้นที่ 111.56 ตารางกิโลเมตร และได้อนุญาตให้เอกชนเช่าช่วงทำเหมืองพลอยต่อในพื้นที่ดังกล่าว จนกระทั่งปี พ.ศ. 2529 การทำเหมืองพลอยเริ่มซบเซาลงเนื่องจากพลอยในพื้นที่สัมปทานเริ่มลดลง จนต้องยุติการทำเหมืองพลอยลงประมาณปี พ.ศ. 2537 เพราะพลอยที่ขุดพบน้อยไม่คุ้มกับการลงทุน แต่ปัจจุบันยังมีพื้นที่ที่มีพลอยหลงเหลืออยู่ในบริเวณแนวชายแดนที่เป็นเขตหวงห้าม เนื่องจากเป็นเขตความมั่นคงตามแนวชายแดนระหว่างประเทศ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 76)

ย่านการค้าของจังหวัดตราด ย่อมเลือกทำเลที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำมาหากิน และสะดวกต่อการคมนาคมขนส่ง จึงมักเลือกตามริมแม่น้ำ ทะเล ที่ราบ และที่มีทรัพยากรมีค่า ย่านการค้าที่สำคัญในอำเภอเมืองตราดจึงเป็นที่ตั้งขององค์การบริหารราชการและชุมชนเป็นหลัก บริเวณพื้นที่ราบระหว่างแม่น้ำตราดกับคลองบางพระ พื้นที่ใกล้ทะเลย่านการค้าที่เป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญที่สุด คือ ตลาดริมคลองบางพระ ซึ่งเป็นแนวยาวเลียบบคลอง ตั้งแต่ชุมชนบ้านล่างตลอดแนวคลองไปจดหัวถนน (ถนนราษฎร์อนุสรณ์ปัจจุบัน) มีถนนผ่านหน้าร้านค้าตลอดแนว เรียกว่าถนนริมคลอง (ถนนธนเจริญปัจจุบัน) ริมถนนทั้งสองข้างเป็นร้านค้า ถนนด้านในที่ติดกับที่ราบจะมีบ้านเรือน

หนาแน่นซ้อนกันอยู่ มีซอยตัดแยกจากถนนริมคลอง ไปเชื่อมถนนอีกสายหนึ่ง เรียกว่าถนนตลาดใหญ่ (ถนนหลักเมืองปัจจุบัน) ความยาวของถนนตลาดใหญ่ ตั้งแต่ถนนสันติสุข (ชื่อปัจจุบัน) ไปจนถึงหน้าศาลหลักเมือง เป็นย่านการค้าที่ 2 จะมีบ้านเรือนอยู่สองข้างถนนจนเชื่อมกับบ้านที่อยู่ริมถนนตลาดริมคลอง บ้านอีกฟากเชื่อมต่อกับบ้านที่อยู่ริมถนนตลาดขวาง (ถนนชัยมงคลปัจจุบัน) เป็นถนนที่ตัดแยกจากถนนตลาดใหญ่ไปยังบ้านท่าเรือจ้าง ตลาดขวางเป็นตลาดแห่งที่ 3 มีลักษณะตลาดเล็ก ๆ เริ่มจากถนนตลาดใหญ่ (หลักเมือง) เข้าไปประมาณ 500 เมตร สุดเส้นทางคือ ตลาดบ้านท่าเรือจ้าง เป็นย่านการค้าแห่งที่ 4 ตั้งอยู่ที่ริมแม่น้ำตราด เป็นย่านการค้าเล็ก ๆ ฟุ้งที่เป็นที่ราบจะเป็นที่ตั้งของชุมชนเมือง มีความสำคัญในฐานะเป็นสถานีกลางการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างแหล่งผลิตสินค้าเกษตรกรรม ผัก ผลไม้ จากชุมชนริมแม่น้ำตราดฝั่งตรงข้ามแถบแหลมหม้อ เนินทรายท่าพริกกับย่านการค้าตลาดริมคลอง

ย่านการค้าริมคลอง (ถนนชนเจริญ) เป็นย่านที่รวมสินค้าเบ็ดเสร็จทุกประเภท ทั้งเครื่องอุปโภค บริโภค การผลิต และบริการ ผลผลิตทุกประเภทภายในเมืองตราด จะถูกส่งมาขายที่ตลาดนี้ รวมทั้งสินค้าที่มาจากแหล่งอื่นด้วย ซึ่งมีทั้งร้านผ้าแพรพรรณ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านเครื่องอะไหล่ ร้านขายยาไทย ยาจีน ร้านขายของชำ ร้านข้าวสาร อาหารแห้ง และอาหารสดทุกชนิด (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542 : 88-89)

ในการกล่าวถึงผลการศึกษเกี่ยวกับบริบทด้านเศรษฐกิจของจังหวัดตราดนั้น สำนักงานสถิติจังหวัดตราด รายงานสถิติจังหวัด (พ.ศ. 2556) ได้สรุปไว้ว่า ในปี 2554 จังหวัดตราดมีมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์ของจังหวัดทั้งหมด 25,357 ล้านบาท สาขาการผลิตที่สำคัญ เป็นภาคเกษตรกรรม 13,903 ล้านบาท มีมูลค่า ร้อยละ 54.82 สาขานอกภาคเกษตรกรรม 11,575 ล้านบาทหรือร้อยละ 45.64 มีมูลค่าจากสาขาการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ เกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้ 5,723 ล้านบาทหรือร้อยละ 22.56 สาขาประมงมีมูลค่า 7,987 ล้านบาทหรือร้อยละ 31.49 สาขาการค้าส่งค้าปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน มีมูลค่า 3,082 ล้านบาทหรือร้อยละ 12.15

เมื่อพิจารณาในแง่ของการทำมาหากินสำหรับจังหวัดตราดนั้น พบว่าส่วนใหญ่เป็นการผลิตในภาคเกษตรกรรม ได้แก่การเพาะปลูกในปีเพาะปลูก 2555 จังหวัดตราดมีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวเจ้า นาปี 22,049 ไร่ ได้ผลผลิตข้าวเจ้า 8,895 ตัน เนื้อที่ปลูกสับปะรด 24,718 ไร่ ได้ผลผลิต 69,890 ตัน เนื้อที่ปลูกยางพารา 295,291 ไร่ ได้ผลผลิตยางพารา 55,483 ตัน เนื้อที่ปลูกเงาะ 54,513 ไร่ ได้ผลผลิตเงาะ 83,015 ตัน เนื้อที่ปลูกทุเรียน 25,992 ไร่ ได้ผลผลิตทุเรียน 24,361 ตัน เนื้อที่ปลูกมังคุด 38,571 ไร่ ได้ผลผลิตมังคุด 18,883 ตัน ขณะที่จังหวัดตราดมีสถานประกอบการอุตสาหกรรมทั้งหมด 361 แห่ง เงินลงทุน 2,588,075,175 ล้านบาท จำนวนคนงานทั้งสิ้น 4,256 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดตราด. 2555 : 10)

บริบททางด้านวัฒนธรรมของจังหวัดตราด

สำหรับการศึกษาด้านวัฒนธรรมของจังหวัดตราดนั้น ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ด้วยเหตุที่เมืองตราดเป็นเมืองท่าที่สำคัญแห่งหนึ่งในแถบชายฝั่งทะเลตะวันออก ทำให้มีความสัมพันธ์ติดต่อกับต่างชาติกับประเทศต่าง ๆ รวมไปถึงการตั้งถิ่นฐานของคนหลายเชื้อชาติ นอกจากนี้สภาพภูมิศาสตร์ของเมืองตราดยังมีภูเขาใหญ่และป่าอันอุดมสมบูรณ์จึงทำให้เป็นที่อยู่ของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ด้วย ดังจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดตราดได้แก่ ไทย จีน เขมร ญวน มอญ กูหล่าหรือตองสู้ ของซาเรหรือสำเร หรือสำเหร่ ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดตราด ร้อยละ 94.7 นับถือศาสนาพุทธ ส่วนศาสนาอื่น ๆ ที่มีผู้นับถือ ได้แก่ ศาสนาอิสลาม ประมาณ 7,000 คนเศษ คิดเป็นร้อยละ 3.1 ศาสนาคริสต์ ประมาณ 4,800 คนเศษ คิดเป็นร้อยละ 2.2

ศาสนสถานที่สำคัญ มีวัด 123 แห่ง ที่พักสงฆ์ 32 แห่ง มัสยิด 11 แห่ง โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง การละเล่นพื้นบ้าน ประเภทมหรสพคือ หนังตะลุง รำสวด เถิดเทิงลำตัว ระชาตรีหรือเท่งตุ๊กหรือเท่งกุก เพลงพื้นบ้าน คือเพลงปฏิพากย์ เพลงร้องรำพัน เพลงประกอบพิธีกรรม

ประเพณีสิบสองเดือน เดือน 5 (ประมาณเดือนเมษายน) ตรงกับประเพณีสงกรานต์ ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของคนไทย วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในจังหวัดตราดจะทำบุญติดต่อกันหลายวันและกำหนดให้วันหนึ่งเป็นวันทำบุญฉลองทราย วัดที่อยู่ในละแวกเดียวกันจะกำหนดวันฉลองทรายไม่ให้ตรงกัน เพื่อจะได้นิมนต์พระวัดใกล้เคียงมาร่วมงานบุญฉลองทรายด้วย การทำบุญฉลองทรายนั้นหลังจากทำบุญแล้วชาวบ้านจะชวนกันเล่นสะบ้าล้อ หรือนัดหมายกันสงน้ำพระผู้ใหญ่แล้วจะชักชวนกันไปรดน้ำขอพรจากผู้ใหญ่ในครอบครัวของตนเองหรือผู้เคารพนับถือในหมู่บ้านต่อไป นอกจากนี้ยังมีประเพณีขอทานบอกบุญโดยชาวบ้านจะนัดหมายรวมกลุ่มกัน ไม่จำกัดเพศและจำนวน เดินขอทานไปตามหมู่บ้านของตนเองและหมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อนำเงินถวายวัด มีการร้องเพลง ใช้ฉิ่ง กลอง โทน กรับให้จังหวะ

เดือน 5 ต่อเดือน 6 มีเทศน์มหาชาติ ซึ่งช่วงนี้เป็นฤดูผลไม้ ชาวบ้านได้นำผลไม้ชนิดต่าง ๆ มาตกแต่งบริเวณพิธี สมมติให้เป็นป่าหิมพานต์ ในคืนก่อนวันเทศน์มหาชาติต้องนิมนต์พระมาเทศน์คาถาพัน ใช้เทียน 1,000 เล่ม บูชาคาถาพันและทำน้ำมัน น้ำมัน วันรุ่งขึ้นทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ และเริ่มเทศน์กัณฑ์ที่ 1 ถึงกัณฑ์ที่ 13 เมื่อการเทศน์จบลง ผู้ที่อยู่ในบริเวณพิธีจะนำผลไม้ไปกิน นำน้ำมันไปต้มไปทา เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

เดือน 6 ขึ้น 15 ค่ำ (ประมาณเดือนพฤษภาคม) วันวิสาขบูชา ตอนเช้าพุทธศาสนิกชนพร้อมใจกันไปทำบุญยังวัดต่าง ๆ ตอนค่ำทุกวัดจัดเวียนเทียนมีการแสดงธรรมแก่ประชาชน

ในเดือนนี้ยังมีการทำบุญถวายสลากภัต เนื่องจากเป็นฤดูผลไม้ แต่ละวัดจะแจกสลากภัตในวันที่มีคนมาทำบุญโดยนิมนต์พระสงฆ์จากวัดใกล้เคียงมารับสลากภัตที่พุทธศาสนิกชนจัดเตรียม

ถวายเป็นผลไม้ที่หาได้ในเลือกสวนไร่นาของตนใส่ภาชนะที่สานจากไม้ไผ่หรืออื่น ๆ ก็ได้ตามแต่จะสะดวกพร้อมจัดอาหารหวานไปทำบุญถวายทานด้วย

เดือน 7 ขึ้น 5 ค่ำ (ประมาณเดือนมิถุนายน) สารทขนมจ้าง ชาวบ้านจะห่อขนมจ้างหรือขนมต่าง ๆ ใหว่บรรพบุรุษ โดยใช้ข้าวเหนียวขาวแช่กับน้ำค้างที่ได้จากขี้เถ้าไม้โกงกางแล้วนำมาห่อด้วยใบและเป็นรูปสามเหลี่ยมมีสี่มุม มัดเป็นพวงแล้วนำไปต้มให้สุกจิ้มน้ำตาลอ้อย หรือใส่น้ำเชื่อมรับประทาน ในวันนี้ชุมชนที่อยู่ริมแม่น้ำลำคลองจะมีประเพณีการแข่งขันเรือด้วย

เดือน 8 ขึ้น 15 ค่ำ (ประมาณเดือนกรกฎาคม) วันอาสาฬหบูชา ตอนเช้าพุทธศาสนิกชนตักบาตร ฟังธรรม รักษาศีลตอนค่ำเวียนเทียนต่อมาเดือน 8 แรม 1 ค่ำ วันเข้าพรรษา พุทธศาสนิกชนก็จะไปทำบุญตักบาตรเหมือนเดิม แต่พระสงฆ์ก็จะจำพรรษาอยู่ที่วัดและไม่ไปค้างแรมที่ไหนเลยตลอดระยะเวลา 3 เดือน

เดือน 9 กลางเดือน (ประมาณเดือนสิงหาคม) เทศกาลสารทจีน คนจีนจะเซ่นไหว้บรรพบุรุษด้วยขนมมัดได้ ขนมเทียน ซาแซ โจ้วแซ ซิกแซ (ไหว้ด้วยของขาว 3 อย่าง 5 อย่าง 7 อย่าง เช่น หมู ไก่ เป็ด กุ้ง ปู ไข่ต้ม หรือหมักแห้งตามฐานะ ข้าว อาหารหวานขาว คนไทยไปทำบุญที่วัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษตามความเชื่อ การเซ่นไหว้ไม่ใช้อาหารประเภทแกง เพราะมีรสเผ็ดร้อน

เดือน 10 ขึ้น (ประมาณเดือนกันยายน) เทศกาลสารทไทย เดิมชาวบ้านจะกว่นกระยาสารทเพื่อนำไปทำบุญถวายพระตามประเพณี โบราณจะกว่นกระยาสารทกันแทบทุกบ้าน เพื่อให้เหลือไว้เก็บเลี้ยงลูกหลานในครอบครัวได้นาน ๆ

เทศกาลนี้ชาวบ้านมีความเชื่อว่า ยมบาลจะถือศีล 3 วัน ปล่อยเปรตและวิญญาณทั้งหลายเป็นอิสระมีโอกาสได้รับส่วนบุญส่วนกุศล พุทธศาสนิกชนพร้อมใจกัน去做บุญที่วัด และบังสกุลให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว ดังนั้นการกว่นกระยาสารทจึงได้สอดแทรกภูมิปัญญา ความเชื่อที่ว่าต้องใส่ส่วนผสม 32 อย่าง 108 อย่าง เช่น ถั่ว งา ข้าว น้ำตาล ฟีชประเภทหัวนานาชนิด และผลไม้ นั่นซึ่งนอกจากจะอร่อยแล้วยังมีสรรพคุณในการรักษาโรคร้ายที่มักเป็นในเดือนนี้

ปลายเดือน 10 ถึงเดือน 11 พิธีทำขวัญใหว่แม่โพสพ ในเดือนนี้ข้าวในนาเริ่มตั้งท้อง ชาวนาทำพิธีใหว่แม่โพสพโดยนำเอาเฉลว ไปมัดไว้กับไม้ระกำที่ปักไว้ในนา จัดกล้วย อ้อย ส้ม กระยาสารท กระเจก หวี น้ำมันใส่ผสม ขี้ผึ้งทาปาก น้ำอบ น้ำหอม ใส่ชะลอม นำไปวางไว้ใกล้กับเฉลว โดยให้ผู้หญิงเป็นผู้ทำพิธีกล่าวเชิญแม่โพสพ

เดือน 11 ขึ้น 15 ค่ำ (ประมาณเดือนตุลาคม) วันออกพรรษา เป็นวันสิ้นสุดการจำพรรษาเป็นเวลา 3 เดือนหรือเรียกว่าวันปวารณา คือเป็นวันที่พระสงฆ์กล่าวคำปวารณา เปิดโอกาสให้พระสงฆ์ด้วยกันว่ากล่าวตักเตือนกันได้ พระรูปใดที่มีข้อขัดข้องใจเกี่ยวกับวินัยสงฆ์ อนุญาตให้บอกกันได้ พุทธศาสนิกชนพร้อมใจกัน去做บุญที่วัดต่าง ๆ ถ้าวัดใดจัดให้มีงานตักบาตรเทโว ผู้ที่มาทำบุญจะอยู่ช่วยเตรียมงานสำหรับวันรุ่งขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาอย่างแรงกล้าต่อพระพุทธศาสนา

เดือน 11 แรม 1 ค่ำ (ประมาณเดือนตุลาคม) ตรงกับวันตักบาตรเทโววัดต่าง ๆ จะจัดงานทำบุญตักบาตรหมื่นเวียนสับเปลี่ยนกันไป เป็นการจำลองเหตุการณ์เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากโปรดพระพุทธมารดาบนสวรรค์ เชื่อกันว่าในวันนี้พระพุทธเจ้าต้องการเปิดโลกทั้งสามโลก ได้แก่ สวรรค์ มนุษย์ และนรกให้พุทธศาสนิกชนได้เห็นเป็นรูปธรรม ทางวัดจัดริ้วขบวนอย่างยิ่งใหญ่ ประกอบด้วย นางฟ้า พระอินทร์ พระพรหม เทวดา เหล่าเทพบุตรที่ลงมาส่งเสด็จจากสวรรค์และฝูงเปรตที่มาจากนรก ฝูงเปรต คือชาวบ้านที่สมักรใจช่วยเหลือวัดจะตกแต่งร่างกายของตนให้ดูสะอาดตา โดยเขียนตามเนื้อตัว หน้าตา หรือนำกระดาษมาทำเป็นหัวสัตว์หรือรูปอื่น ๆ ตามต้องการ เพื่อให้สวมหัว โดยมีจุดมุ่งหมายสะท้อนให้เห็นว่า ขณะที่พวกเขาอยู่ในโลกมนุษย์ได้ทำบาปกรรมใดไว้บ้าง เมื่อตายแล้วต้องไปชดใช้กรรมทนต์ทุกขัทรมาณแสนสาหัส เพื่อให้คนเกิดความสำนึกที่จะสร้างบุญละเว้นบาป ปัจจุบันการตักบาตรเทโว นอกจากจะให้คิดแ่งคิดดั่งกล่าวแก่ชาวพุทธแล้วยังมีผลพลอยได้แก่วัดอีก คือได้รับเงินทำบุญสำหรับใช้จ่ายบูรณปฏิสังขรณ์วัดอีกด้วย

หลังจากออกพรรษาแล้วหลายหมู่บ้าน ได้กำหนดวันทำบุญโคนต้นไม้ศาลเจ้าชายทุ่งที่เคารพในหมู่บ้าน เพื่อความเป็นสิริมงคล แก่ตนเอง และครอบครัว และการประกอบอาชีพเป็นประจำทุกปี (การทำบุญโคนต้นไม้มักจะทำ 2 ครั้ง คือช่วงออกพรรษา และช่วงสงกรานต์)

เดือน 12 ขึ้น 15 ค่ำ (ประมาณเดือนพฤศจิกายน) วันลอยกระทง การลอยกระทงเป็นประเพณีที่สืบต่อกันมาจากอดีตโดยเชื่อว่า ใช้กระทงนำเครื่องบูชาไปบูชารอยพระพุทธบาท ณ ริมแม่น้ำนัมทานที และขอขมาพระแม่คงคา ดังนั้นชาวบ้านและวัดต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้แม่น้ำลำคลองจะร่วมกันจัดงานลอยกระทงโดยใช้วัสดุธรรมชาติมาประดิษฐ์

เดือนอ้าย (ประมาณเดือนธันวาคม) วันที่ 31 ธันวาคม จะมีงานประเพณี ศาลเจ้าสระค้าง โดยทำบุญเช้า และเพล ในการประกอบพิธีนี้จะมีการปล่อยเรือเช่นเดียวกับการทำบุญโคนต้นไม้

เดือนยี่ต่อเดือนสาม (ประมาณกุมภาพันธ์) เทศกาลตรุษจีน ชาวตำบลที่มีเชื้อสายจีนจะเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ สำหรับไหว้เจ้า เจ้าที่และบรรพบุรุษ โดยจัดตั้งนี้ ไหว้เจ้าที่ใช้ขนมมัดได้ ขนมเทียน ขนมแข่ง ซาแซ โจ้วแซ ซิกแซ ตามฐานะ และผลไม้มงคล ไหว้บรรพบุรุษใช้ข้าว 4 ถ้วย สำหรับอาหารคาวหวาน ขนมมัดได้ ขนมเทียน ขนมแข่ง และผลไม้ ตามธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบกันมา เพื่อแสดงความกตัญญูคุณทวดที่ โดยเชื่อว่าบรรพบุรุษจะคุ้มครองอยู่เย็นเป็นสุขทำมาค้าขึ้น (อภิรักษ์ชัย เกษมผลกุล. 2553 : 28)

บริบททางการเมืองการปกครองของจังหวัดตราด

เมื่อหันไปพิจารณาบริบททางการเมืองการปกครองของจังหวัดตราด ผลการศึกษาที่มีอยู่ตามเอกสารและหลักฐานในช่วงเวลาที่ทำการศึกษามีข้อค้นพบว่า จังหวัดตราด แบ่งการปกครองเป็น 7 อำเภอ 38 ตำบล 261 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอดังนี้ อำเภอเมืองตราด อำเภอคลองใหญ่ อำเภอเขาสมิง อำเภอบ่อไร่ อำเภอแหลมงอบ อำเภอเกาะกูด และอำเภอเกาะช้าง

การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด เทศบาลเมือง 1 แห่ง คือเทศบาลเมืองตราด เทศบาลตำบล จำนวน 13 แห่ง คือเทศบาลตำบลท่าพริกเนินทราย เทศบาลตำบลเขาสมิง เทศบาลตำบลแสนตุ้ง เทศบาลตำบลบ่อพลอย เทศบาลตำบลคลองใหญ่ เทศบาลตำบลหาดเล็ก เทศบาลตำบลแหลมงอบ เทศบาลตำบลน้ำเชี่ยว เทศบาลตำบลตะกวด เทศบาลตำบลหนองเสม็ด เทศบาลตำบลซำราก เทศบาลตำบลหนองบอน เทศบาลตำบลเกาะช้าง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 29 แห่ง (สำนักงานสถิติจังหวัดตราด. 2555 : 8)

การเมืองการปกครองของจังหวัดตราดในปัจจุบันเป็นผลที่คลี่คลายมาจากการจัดรูปแบบการปกครองภูมิภาคสมัยใหม่ภายใต้ระบบมณฑลเทศาภิบาล กล่าวคือ การจัดรูปแบบการปกครองเมืองตามระบอบมณฑลเทศาภิบาล

แต่เดิมหัวเมืองต่าง ๆ มิได้มีการแบ่งออกเป็นท้องที่ย่อย ๆ คงเรียกชื่อเมือง และหมู่บ้านเท่านั้นต่อมาในปี 2440 (ร.ศ. 116) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตรา “ข้อบังคับลักษณะปกครองหัวเมือง ร.ศ. 116” ขึ้นไว้ โดยแบ่งมณฑลออกเป็นเมือง แต่ละเมืองแบ่งออกเป็นอำเภอ แต่ละอำเภอแบ่งออกเป็นตำบล แบ่งเป็นหมู่บ้าน โดยมีตำแหน่งของผู้บังคับบัญชาการปกครอง ได้แก่ ตำแหน่งผู้ว่าราชการเมือง นายอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้บังคับบัญชาปกครองดูแลดลันกันลงมาตามลำดับ

ภายในเขตเมืองนั้นยังได้มีประกาศเกี่ยวกับการแบ่งเมืองต่าง ๆ ออกเป็นเมืองชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในกรณีของจังหวัดตราดได้มีการระบุชื่อ “เมืองตราด” ไว้ โดยขึ้นกับเขตมณฑลจันทบุรีตาม “ข้อบังคับลักษณะปกครองหัวเมือง ร.ศ. 122”

ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อจากเมืองตราดมาเป็นจังหวัดตราดในปี พ.ศ. 2459 เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำว่า “เมือง” มาเป็น “จังหวัด” แทนทั้งหมด สำหรับจังหวัดตราด ได้มีประกาศเปลี่ยนชื่อ อำเภอต่าง ๆ เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2460 โดยเปลี่ยนชื่อ อำเภอเมืองเป็นอำเภอบางพระ และอำเภอทุ่งใหญ่เป็นอำเภอเขาสมิง ส่วนกิ่งอำเภอคลองใหญ่ ยังคงใช้ชื่อเดิมอยู่ (สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. 2527 : 19)

การเมืองการปกครองของจังหวัดตราดได้มีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง เมื่อได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 ซึ่งมีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงจากรัฐบาลของกลุ่มเจ้ามาเป็นรัฐบาลของชนชั้นนำของข้าราชการที่เรียกกันว่า ระบอบอำมาตยาธิปไตย ภายใต้ระบอบการเมืองที่เรียกว่า ระบอบอำมาตยาธิปไตยได้มีการพัฒนากลไกการเมืองการปกครองในรูปแบบใหม่ที่มาจากการเลือกตั้ง คือการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัด

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จังหวัดตราด ซึ่งมีคำขวัญว่า “เมืองเกาะครึ่งร้อย พลอยแดงค่าล้ำ ระกำแสนหวาน หลังอานหมาดี ยุทธนาวิเกาะช้าง สุดทางบูรพา” มีผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นกลไกของการปกครองส่วนภูมิภาค ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. พระวุฒิภาภักดี ระหว่าง 18 มกราคม 2475 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2476)
2. น.ท.ประยูทธชลนที ร.น. ระหว่าง 22 มีนาคม 2476 ถึง 16 พฤษภาคม 2480)
3. พระศรีพิชัยบริบาท ระหว่าง 18 พฤษภาคม 2480 ถึง 18 เมษายน 2482)
4. ขุนภูมิประศาสน์ ระหว่าง 19 เมษายน 2482 ถึง 1 พฤษภาคม 2484)
5. หลวงนรดิศดุงการ ระหว่าง 1 พฤษภาคม 2484 ถึง 1 มกราคม 2486)
6. ร.อ.สุรจิตต์ อินทรกำแหง ระหว่าง 1 มกราคม 2486 ถึง 7 มกราคม 2486)
7. ขุนปัญญาพรณพิบูล ระหว่าง 7 มกราคม 2486 ถึง 18 มกราคม 2490)
8. ขุนสนิทประธารายภู่ ระหว่าง 18 มกราคม 2490 ถึง 1 ตุลาคม 2491)
9. นายบรรณการ สร้อยทอง ระหว่าง 1 ตุลาคม 2491 ถึง 6 พฤษภาคม 2492)
10. นายอารี นุปเวส ระหว่าง 23 พฤษภาคม 2492 ถึง 1 พฤศจิกายน 2492)
11. นายประกอบ ทรัพย์มณี ระหว่าง 11 พฤศจิกายน 2492 ถึง 6 กันยายน 2494)
12. พ.ต.ท.รามราชภักดี ระหว่าง 6 กันยายน 2494 ถึง 12 เมษายน 2497)
13. นายสุทิน วัฒนะ ระหว่าง 12 เมษายน 2497 ถึง 27 เมษายน 2498)
14. นายประพันธ์ ณ พัทลุง ระหว่าง 27 เมษายน 2498 ถึง 20 พฤษภาคม 2501)
15. นายจรัส เทศวิศาล ระหว่าง 22 พฤษภาคม 2501 ถึง 2 ตุลาคม 2511)
16. นายเอนก แก้วลาย ระหว่าง 2 ตุลาคม 2511 ถึง 15 เมษายน 2513)
17. นายวิจิตร แจ่มใส ระหว่าง 15 เมษายน 2513 ถึง 1 ตุลาคม 2514)
18. นายกนกศักดิ์ วรรณกนก ระหว่าง 1 ตุลาคม 2514 ถึง 30 กันยายน 2516)
19. นายพฤทธิพงษ์ ชัยยะโสทธิ ระหว่าง 1 ตุลาคม 2516 ถึง 30 กันยายน 2518)
20. นายพิสนธ์ สุนทรธรรม ระหว่าง 1 ตุลาคม 2518 ถึง 30 กันยายน 2521)
21. นายปัญญา ฤกษ์อุไร ระหว่าง 1 ตุลาคม 2521 ถึง 11 มิถุนายน 2522)
22. นายประกิต อุดตะโมต ระหว่าง 14 มิถุนายน 2522 ถึง 30 กันยายน 2522)
23. นายสุนทร บำรุงพงศ์ ระหว่าง 1 ตุลาคม 2522 ถึง 30 กันยายน 2523)
24. นายสมพงษ์ พันธุ์สุวรรณ ระหว่าง 1 ตุลาคม 2523 ถึง 30 กันยายน 2527)
25. นายทองคำ บานชื่น ระหว่าง 1 ตุลาคม 2527 ถึง 13 กุมภาพันธ์ 2531)
26. ร.ต.ปรีดี ตันติพงศ์ ระหว่าง 15 กุมภาพันธ์ 2531 ถึง 30 กันยายน 2533)
27. นายอมร อนันตชัย ระหว่าง 1 ตุลาคม 2533 ถึง 30 กันยายน 2536)
28. นายไพโรจน์ ปรียารัตน์ ระหว่าง 5 ตุลาคม 2536 ถึง 30 กันยายน 2538)
29. นายไพท วิจารณ์ปรีชา ระหว่าง 1 ตุลาคม 2538 ถึง 30 กันยายน 2541)
30. นายสุรอรรรถ ทองนิรมล ระหว่าง 1 ตุลาคม 2541 ถึง 30 กันยายน 2542)

31. นายสงคราม กอสูทธิธีรกุล	ระหว่าง 1 ตุลาคม 2542 ถึง 29 ธันวาคม 2544
32. นายสมบุรณ์ งามลักษณ์	ระหว่าง 1 กุมภาพันธ์ 2545 ถึง 30 กันยายน 2547
33. นายบุญช่วย เกิดสุขคนธ์	ระหว่าง 1 ตุลาคม 2547 ถึง 30 กันยายน 2550
34. นายแก่นเพชร ช่างรังสี	ระหว่าง 1 ตุลาคม 2550 ถึง 30 กันยายน 2553
35. น.ส.เบญจวรรณ อานเป็รื่อง	ระหว่าง 1 ตุลาคม 2553 ถึง 30 กันยายน 2557
36. นายณรงค์ จันทรางกูร	ระหว่าง 28 ตุลาคม 2557 ถึงปัจจุบัน

ที่มา สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดตราด. 2556 : 2

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เราจะพบว่า จังหวัดตราดในฐานะเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีหน่วยราชการในความควบคุมดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด คือหน่วยราชการส่วนภูมิภาคระดับจังหวัดและระดับอำเภอ นอกจากนี้ยังมีหน่วยราชการที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง หน่วยงานรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอิสระมาตั้งในพื้นที่จังหวัด รวมทั้งการกระจายอำนาจการปกครอง ในรูปหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแบบต่าง ๆ และยังมีจัดการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบตำบล และหมู่บ้านด้วย

ในด้านการเมืองจะพบว่า ตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงมาจนถึงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จังหวัดตราดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว ดังรายนามต่อไปนี้ (ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2475 – 2519) (พรทิวา อาชีวะ. 2557 : 50)

1. นายทะ นิรันต์พานิช	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 11 สิงหาคม 2476
2. นายเฉลา เตาลานนท์	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2480
3. นายเฉลา เตาลานนท์	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 14 สิงหาคม 2481
4. หลวงอรรถพรพิศาล	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 6 มกราคม 2489
5. หลวงอรรถพรพิศาล	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 19 มกราคม 2491
6. หลวงอรรถพรพิศาล	ผู้สมัครอิสระ	ได้รับเลือกเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2495
7. หลวงอรรถพรพิศาล	พรรคเสรีมนังคศิลา	ได้รับเลือกเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2500
8. หลวงอรรถพรพิศาล	พรรคสหภูมิ	ได้รับเลือกเมื่อ 15 ธันวาคม 2500
9. นายประชุม รัตนเพียร	พรรคสหประชาไทย	ได้รับเลือกเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2512
10. นายประชุม รัตนเพียร	พรรคธรรมสังคม	ได้รับเลือกเมื่อ 6 มกราคม 2518
11. นายประชุม รัตนเพียร	พรรคธรรมสังคม	ได้รับเลือกเมื่อ 4 เมษายน 2519

บริบทด้านชายแดน

ในช่วงทำนองเดียวกันการศึกษาประวัติศาสตร์ โครงสร้างแสดงถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา ด้านความมั่นคงชายแดนของจังหวัดตราดที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนนั้นเริ่มมีการก่อรูปมาแล้วตั้งแต่ครั้งอดีตถึงปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าวยังคงดำรงอยู่แบบยึดเชื้อเรือร้างเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนระยะต่อไป มีทั้งปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบเก่ากับปัญหาและภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ และหลายปัญหาได้ขยายตัวเข้าสู่พื้นที่จังหวัดชั้นในอย่างต่อเนื่อง เช่น การสู้รบตามแนวชายแดน ความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน การลักลอบหลบหนีเข้าเมือง การค้าอาวุธสงคราม การกำหนดสถานะบุคคล ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อแนวเขตแดน ความขัดแย้งในสังคม สาธารณภัยขนาดใหญ่ โรคระบาดตามแนวชายแดน การก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

ปัญหาที่มีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายฝั่งทะเลระยะต่อไป มีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่จังหวัดชายแดนอื่น ๆ แตกต่างกันไปตามเงื่อนไขและสภาพของปัญหา ประกอบด้วย ความไม่ชัดเจนของแนวเขตแดน การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองทางเรือ การค้าอาวุธสงคราม ทางเรือ ลินค้าและเรือประมง ยาเสพติดในจังหวัดที่เป็นท่าเรือประมง ความขัดแย้งในสังคมกลุ่มประมงชายฝั่งกับกลุ่มประมงน้ำลึก การกระทำผิดกฎหมายที่เชื่อมโยงกับชุมชนชายฝั่งทะเล อาทิ การลักลอบค้ำน้ำมันเถื่อน เป็นต้น ก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรื. 2556 : 18)

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นประชากรศึกษา

ตารางที่ 2 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รูปแบบการปกครองท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
เทศบาลตำบล	6	42.86
องค์การบริหารส่วนตำบล	8	57.14
รวม	14	100.0

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ส่วนใหญ่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มากกว่าเทศบาลตำบล โดยเป็น
องค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 57.14 และเทศบาลตำบล คิดเป็นร้อยละ 42.86

ตารางที่ 3 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามขนาดประชากร

จำนวนประชากร (คน)	จำนวน	ร้อยละ
7,501-10,000	3	21.43
5,001-7,500	4	28.57
2,501-5,000	7	50.00
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จำนวนระหว่าง 2,501-5,000 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมามีประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ
จำนวนระหว่าง 5,001-7,500 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 และมีประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ
จำนวนระหว่าง 7,501 – 10,000 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43

ตารางที่ 4 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามระยะเวลาที่จัดตั้งเป็นองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะเวลาที่จัดตั้งเป็น อปท.	จำนวน	ร้อยละ
20 ปีขึ้นไป	2	14.29
20 ปีลงมา	12	85.71
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราดที่ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด มีระยะเวลาที่ได้จัดตั้งเป็นองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีระยะเวลาจัดตั้งเกินกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.29 และ
กลุ่มที่มีระยะเวลาจัดตั้งต่ำกว่า 20 ปีลงมา คิดเป็นร้อยละ 85.71 สำหรับกลุ่มที่มีอยู่มากกว่า 20 ปี คือ

ท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 9 ก ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2547 และกลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี คือท้องถิ่นที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 11 ตอนที่ 53 ก ลงวันที่ 2 ธันวาคม 2537 ในปัจจุบันบางแห่งได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 124 ก ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2546

ตารางที่ 5 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามการมีพื้นที่ติดแนวชายแดน

พื้นที่ติดชายแดน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีพื้นที่ติดชายแดน	2	14.29
ระยะ 1-10 กิโลเมตร	5	35.71
ระยะ 10 กิโลเมตรขึ้นไป	7	50.00
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีพื้นที่ติดชายแดนระยะ 10 กิโลเมตรขึ้นไป จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา มีพื้นที่ติดชายแดนระยะ 1 – 10 กิโลเมตร จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35.71 ไม่มีพื้นที่ติดแนวชายแดน จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.29

ตารางที่ 6 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกขนาดงบประมาณประจำปีที่ได้รับ

จำนวนเงินงบประมาณ	จำนวน	ร้อยละ
40 ล้านบาทขึ้นไป	1	7.14
20 – 40 ล้านบาท	8	57.14
20 ล้านบาทลงมา	5	35.71
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราดที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มียอดงบประมาณ
20,000,000 - 40,000,000 บาท จำนวน 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมา มียอดงบประมาณน้อยกว่า
20,000,000 บาท จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35.71 และมียอดงบประมาณมากกว่า 20,000,000
บาท คิดเป็นร้อยละ 7.14

ตารางที่ 7 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามขนาดรายจ่ายประจำ

รายจ่ายประจำคิดเป็นร้อยละ ของเงินงบประมาณ	จำนวน	ร้อยละ
76 – 90	4	28.57
61 – 75	3	21.43
46 – 60	2	14.29
30 – 45	5	35.71
รวม	15	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ใช้เงินงบประมาณอยู่ในหมวดรายจ่ายประจำ ระหว่าง 30 – 40 เปอร์เซ็นต์
จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมา ใช้เงินงบประมาณอยู่ในหมวดรายจ่ายประจำ ระหว่าง
76-90 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 28.57 ลำดับที่ 3 ใช้เงินงบประมาณอยู่ในหมวดรายจ่าย
ประจำ ระหว่าง 61-75 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 21.43 และ ใช้เงินงบประมาณในหมวด
รายจ่ายประจำ ระหว่าง 46-50 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.29

ตารางที่ 8 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามการวางแผนงานด้านความมั่นคง
ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำ

แผนงานด้านความมั่นคง	จำนวน	ร้อยละ
วางแผนงาน/โครงการ	11	78.57
ไม่มีแผนงาน/โครงการ	3	21.43
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ได้จัดทำแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับความมั่นคง
มีจำนวน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 78.57 และไม่ได้จัดทำแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับความมั่นคง จำนวน
3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 21.43

ตารางที่ 9 ร้อยละของ อปท.ที่เป็นประชากรใช้ศึกษาจำแนกตามจำนวนเงินที่จัดทำแผนงานด้าน
ความมั่นคง

จำนวนเงินที่จัดทำแผนงาน ด้านความมั่นคง (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีแผนงาน	3	21.43
ไม่เกิน 500,000	9	64.29
500,001 - 1,000,000	-	-
1,000,001 - 1,500,000	-	-
1,500,001 - 2,000,000	1	7.14
2,000,001- 2,500,000	1	7.14
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ
กฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ได้จัดทำแผนงาน/โครงการด้านความมั่นคง
กำหนดวงเงินงบประมาณไม่เกิน 500,000 บาท จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 64.29 จัดทำแผนงาน/
โครงการด้านความมั่นคง กำหนดวงเงินงบประมาณ ระหว่าง 1,500,001 - 2,000,000 และระหว่าง
2,000,001- 2,500,000 กลุ่มละ 1 แห่ง ทั้งสองกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 7.14

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด
ตราด ในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย – กัมพูชา
ในกระแสการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการความมั่นคง
ชายแดนในรายเรื่องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ศักยภาพในรายเรื่อง	μ	การตีความ	ลำดับที่
ปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	3.51	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก	1
ปัญหายาเสพติดชายแดน	2.81	มีส่วนร่วมปานกลาง	2
ปัญหาการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน	2.55	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ	2.43	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	4
ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิด กฎหมาย	2.21	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	5
ปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดน	1.98	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	6
ปัญหาการก่อการร้ายตามแนวชายแดน	1.98	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	6
ปัญหาการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน	1.89	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	8
ปัญหาสินค้าเถื่อนและสินค้านิยามิ	1.76	มีส่วนร่วมน้อย	9
ปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดน	1.43	มีส่วนร่วมน้อย	10
รวม	2.26	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 10 พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการมีส่วนร่วมจัดการ
ความมั่นคงชายแดนในภาพรวมค่อนข้างน้อย โดยมีส่วนร่วมจัดการในประเด็นปัญหาเรื่องทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงที่สุดอยู่ในระดับค่อนข้างมาก รองลงมาคือการมีส่วนร่วมจัดการใน
ประเด็นปัญหา เรื่องยาเสพติดชายแดนอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย จำนวน
2 ประเด็นปัญหา คือเรื่องสินค้าเถื่อนและสินค้านิยามิกับเรื่องการฟอกเงิน

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพพอสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพใน
การมีส่วนร่วมจัดการความมั่นคงชายแดนค่อนข้างน้อย สาเหตุเนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคง การวางแผนงาน / โครงการด้านความ

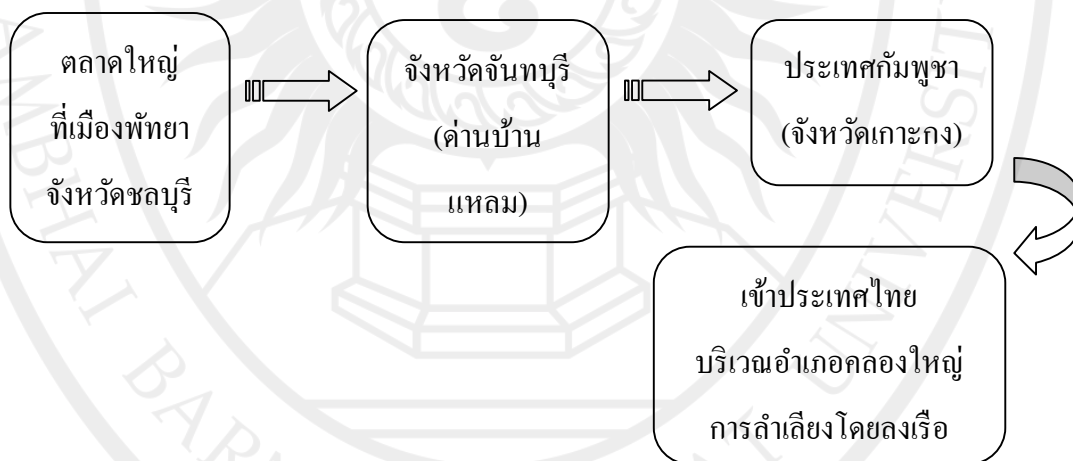
มั่นคงในการใช้เงินงบประมาณกระทำไต่ยาก บางครั้งได้รับการท้วงติงจาก สตง. บุคลากรที่ดำเนินงานต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน อีกทั้งบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีความรู้และทักษะเพียงพอในการดำเนินงานด้านความมั่นคง

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้ายาเสพติดในรายการกิจกรรม

ศักยภาพในรายการกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
การอบรมให้ความรู้ถึงโทษภัยของยาเสพติดแก่ประชาชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง	3.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก	1
การจัดทำค่ายบำบัดผู้ติดยาเสพติด	2.86	มีส่วนร่วมปานกลาง	2
การแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการแพร่ระบาดและการค้ายาเสพติดตามแนวชายแดน	2.79	มีส่วนร่วมปานกลาง	3
ได้ทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการค้าขายยาเสพติด	2.64	มีส่วนร่วมปานกลาง	4
การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดตามแนวชายแดนทางสื่อมวลชน	2.64	มีส่วนร่วมปานกลาง	4
การแจ้งความดำเนินคดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	2.07	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	6
รวม	2.81	มีส่วนร่วมปานกลาง	

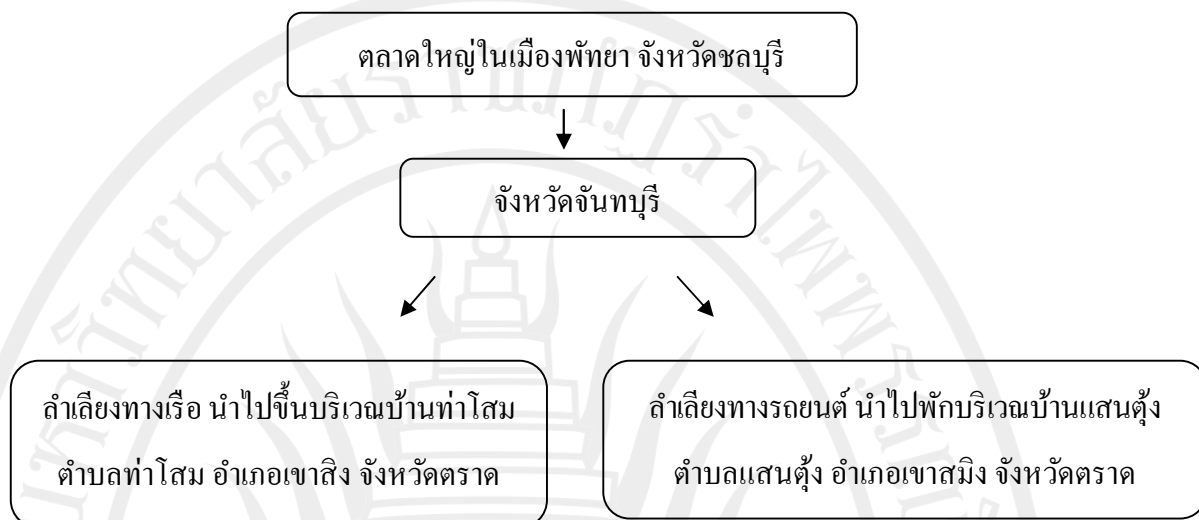
จากตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนโดยแยกเป็นรายการกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การจัดอบรมให้ความรู้ถึงโทษภัยของยาเสพติดแก่ประชาชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ย 3.86 ลำดับที่ 2 การจัดทำค่ายบำบัดผู้ติดยาเสพติด มีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.86 ลำดับที่ 3 การแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการแพร่ระบาดและการค้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.79 ลำดับที่ 4 มีสองกิจกรรม คือทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการค้าขายยาเสพติดและค่าเฉลี่ย 2.64 ลำดับที่ 6 การแจ้งความดำเนินคดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.07 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.81

จากการสัมภาษณ์ รองสารวัตรป้องกันและปราบปราม กองกำลังตำรวจตระเวนชายแดนที่ 11 พบว่ายาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดบริเวณแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ส่วนมาก คือยาบ้า มีกัญชา บ้างเล็กน้อย ยาไอซ์ เริ่มมีการขายในพื้นที่ และปัจจุบันเริ่มมีการลักลอบค้ายาต้องห้าม แหล่งผลิต ยาบ้าตามข้อมูลที่เคยมีการผลิตอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่บ้านบางกระสอบ อยู่ในเขตอำเภอเกาะกง ประเทศกัมพูชา แต่คุณภาพของยาบ้าที่ผลิตไม่เป็นที่นิยมของผู้เสพ ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ลักษณะการผลิต จะทำกันในครัวเรือน โดยใช้วิธีบ่มโดยตัวบ่มไม่มีเครื่องจักร และลักลอบผลิต เนื่องจากทางการของ กัมพูชาไม่ยินยอมให้ผลิต” สำหรับปัจจุบันยาบ้าที่มีการระบาดในพื้นที่แนวชายแดนไทย – กัมพูชา เป็นยาบ้าที่มีการลำเลียงมาจากทางภาคเหนือของประเทศไทย ยี่ห้อ WY เม็ดสีส้ม ซึ่งตามข้อมูลมีการ ลำเลียงในลักษณะที่ 1 โดยนำมาจากตลาดใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่เมืองพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัด ชลบุรี ลำเลียงผ่านมายังจังหวัดจันทบุรี (ด่านบ้านแหลม) โดยกลุ่มนักเล่นการพนัน เนื่องจากบ่อนการ พนันตรงข้ามบ้านแหลมจะหาซื้อยาเสพติดได้ง่ายมาก ยาเสพติดถูกนำเข้าไปประเทศกัมพูชา แล้วลำเลียงทาง บก เพราะผู้ค้ายาเสพติดในกัมพูชาส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ โดยขนถ่ายไปยังจังหวัดเกาะกง หลังจากนั้น ยาเสพติด (ยาบ้า) จะวกกลับเข้าประเทศไทยอีกครั้งทางด้านอำเภอคลองใหญ่ (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

ภาพประกอบ 2 แสดงเส้นทางการลำเลียงยาเสพติดลักษณะที่ 1

สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ในลักษณะของการลำเลียงผ่านประเทศกัมพูชานี้ จะเป็นผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการรับซื้อสัตว์น้ำทะเล ประเภท กุ้ง หอย ปู ปลา แล้วนำส่งไปยังมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร แต่จัดอยู่ในกลุ่มผู้ค้ารายสำคัญ และผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการขนส่งสินค้าทั่วไป ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอคลองใหญ่ และอำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

ภาพประกอบ 3 แสดงเส้นทางการลำเลียงยาเสพติดลักษณะที่ 2

การลำเลียงในลักษณะที่ 2 ใช้วิธีการลำเลียง มี 2 ทาง โดยผู้ค้ารายสำคัญ คือ 1) ทางเรือนำไปขึ้นที่บริเวณบ้านท่าโสม ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด 2) ทางรถยนต์จะนำยาเสพติดไปพักที่บริเวณบ้านแสนตุ้ง ตำบลแสนตุ้ง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด หลังจากนั้นกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญก็จะกระจายไปสู่ผู้ค้ารายย่อยกระจายไปทั่วพื้นที่ของจังหวัดตราด (ความหมายของ “ผู้ค้ารายใหญ่” หมายถึงผู้ที่ค้ายาบ้าตั้งแต่ 50,000 เม็ดขึ้นไป และ “ผู้ค้ารายสำคัญ” หมายถึง ผู้ที่ค้ายาบ้าตั้งแต่ 50,000 เม็ดลงมา)

ตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา ผู้เสพยาเสพติด (ยาบ้า) คือกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ในภาคเกษตรกรรม กลุ่มผู้ใช้แรงงานในภาคการประมง กลุ่มคนงานในลักษณะรับจ้างทั่วไปโดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เป็นแรงงานต่างด้าว (อายุของผู้เสพยาเสพติด อยู่ระหว่าง 18 - 35 ปี) สำหรับข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด คือผู้ที่เคยมีประวัติต้องโทษเกี่ยวกับคดียาเสพติด ปัจจุบันเป็นที่น่าสังเกตหลังจากที่คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้าควบคุมอำนาจการบริหารประเทศ มีการปิดล้อมกดดันกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากขึ้น กระบวนการค้ายาเสพติดเริ่มเข้าไปใช้วัด พระทำการส่งมอบยาเสพติดมากขึ้น

เหตุที่ยาบ้ามีการแพร่ระบาดตามแนวชายแดนไทย – กัมพูชา เนื่องจากว่าบริเวณชายแดนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น สวนยาง สวนผลไม้ อาชีพประมง ซึ่งอาชีพเหล่านี้การทำงานต้องใช้กำลัง บางครั้งต้องอดนอน ยาบ้าหรือแต่ก่อนเรียกว่ายาม้า ซึ่งผู้เสพเชื่อว่าเมื่อเสพแล้วจะทำงานได้มากไม่ง่วงนอน เมื่อเสพบ่อย ๆ จึงติดและต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับผู้ค้ามองว่าการค้ายาเสพติดสามารถสร้างรายได้ให้กับตัวเองได้ดี จากข้อมูลต้นทุนยาบ้าราคาเม็ดละ 50 บาท แต่ขายปลีกราคาขายในพื้นที่ เม็ดละ 350 บาท

แหล่งหรือบริเวณที่มียาเสพติดแพร่ระบาดในเขตอำเภอปอไร่ กลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน โม่หินในเขตอำเภอเมืองตราด ตำบลแหลมกลัด ผู้ใช้แรงงานเกี่ยวกับธุรกิจประมง ตำบลท่ากุ่ม กลุ่มผู้ใช้แรงงาน เกี่ยวข้องกับการทำไม้เม็ด (ไม้ท่อน) ในเขตอำเภอคลองใหญ่ ตำบลคลองใหญ่ กลุ่มผู้ใช้แรงงานบริเวณท่าเทียบเรือประมง ตำบลหาดเล็ก ท่าเทียบเรือประมง แพลลา

จากการสัมภาษณ์ รองสารวัตร กองกำกับการภูธรที่ 6 พบว่า ปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนมีมาช้านาน แต่เดิมที่มีการแพร่ระบาด คือเฮโรอีน สำหรับยาบ้าซึ่งมีการแพร่ระบาดอยู่ในขณะนี้ ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ที่ชัดเจนก็ตั้งแต่ที่มีการเปลี่ยนชื่อจาก “ยาม้า” เป็น “ยาบ้า” สำหรับวัยรุ่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เหตุเพราะอยากลอง “สโลแกนที่ว่า คนเสพตาย คนขายติดคุก” ยิ่งจะทำให้วัยรุ่นมีความอยากลองใช้ยาเสพติดมากขึ้น” สำหรับปัญหา ปัจจุบันมีค่อนข้างน้อย จะมีบ้างในสถานบริการที่มีไว้ให้บริการกับนักท่องเที่ยวชาวตะวันตก ส่วนยาไอซ์เริ่มมีใช้ในกลุ่มวัยรุ่นตามสถานบันเทิงในตัวเมืองตราด (ชนาเดช อุณภักดิ์. สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการยาเสพติด ในสมัยที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศนโยบายทำสงครามกับยาเสพติด ลักษณะของงานจะเป็นการป้องกัน เพราะไม่มีหน้าที่ในการจับกุม เช่น ตรวจหาสารเสพติด เมื่อช่วง 2 ปีก่อน ได้มีหนังสือสั่งการให้จัดทำค่ายบำบัดผู้เสพยาเสพติดร่วมกับทางส่วนราชการอื่น กิจกรรมที่ได้ทำคือการร่วมกับทางอำเภอ และเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งด่านตรวจหาสารเสพติดและทำการตรวจหาสารเสพติดกับประชาชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากว่าท้องถิ่นไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการดำเนินการ ขณะนี้ที่ดำเนินการอยู่ที่ในลักษณะของการทำตามนโยบายของรัฐบาลที่สั่งการมายังท้องถิ่น และการดำเนินการก็ไม่สามารถทำอะไรได้มากนัก เพราะผู้นำท้องถิ่น พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดน ส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติและคนรู้จักคุ้นเคยมีสูง เมื่อทราบว่าผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงไม่อยากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยว แม้แต่เรื่องการแจ้งความกับเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง เพราะกลัวผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมา อีกปัญหาหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหายาเสพติดได้ไม่เต็มที่เพราะบุคลากรที่รับผิดชอบด้านยาเสพติดต้องรับผิดชอบงานหลายด้านมาก อีกทั้งความรู้ความสามารถก็ไม่มีความรู้ความสามารถพอในเรื่องนั้น ๆ

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในรายกิจกรรม

เรื่อง/กิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
การเฝ้าระวังแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย	2.50	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
การแจ้งเบาะแสแรงงานต่างด้าวลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย	2.21	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
การแจ้งความต่อเจ้าพนักงานเข้าทำการจับกุมเมื่อพบเห็นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย	1.93	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
รวม	2.21	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 12 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด ที่ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยแยกเป็นรายกิจกรรมจำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การเฝ้าระวังแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.50 ลำดับที่ 2 การแจ้งเบาะแสแรงงานต่างด้าวลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.21 ลำดับที่ 3 การแจ้งความต่อเจ้าพนักงานเข้าทำการจับกุมเมื่อพบเห็นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.93 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.21

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ในเขตพื้นที่จังหวัดตราดเป็นแรงงานสัญชาติชาวกัมพูชามากที่สุด โดยเข้ามาทำงานรับจ้างประเภทกรรมกรรับใช้ในบ้าน แต่ส่วนใหญ่เข้ามาใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม ตามข้อมูลที่พบผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำพาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ส่วนใหญ่จะมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง ทั้งทหาร ตำรวจ โดยจะมีนายหน้าเป็นตัวดำเนินการ และมีกระบวนการรับสินบน ดังคำสัมภาษณ์ “ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวเมื่อเข้ามาอยู่ทำงานจะอาศัยรวมกันเป็นกลุ่มจะมาเช่าบ้านของคนไทยอยู่ ซึ่งพบมากในเขต ตำบลไม้รูด ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่” (สุเทพ อภรณ์รัตน์. สัมภาษณ์.

2557) ลักษณะการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง คือการชักชวนของกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอยู่อาศัยทำงานอยู่ก่อนแล้ว เมื่อเข้ามาอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแล้ว และทราบความต้องการของนายจ้างจึงชักชวนกันตามมาโดยได้รับการอธิบายวิธีการเดินทาง ส่วนใหญ่จะเดินทางเข้ามาทางเรือ มีบ้างที่ลัดเลาะตามสันเขาหรือช่องทางเดินป่า สำหรับแรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้าโดยผ่านจุดผ่านแดนมักต้องเสียค่านายหน้าให้กับเจ้าหน้าที่ทั้งไทยและกัมพูชา อัตราที่เสียกันประมาณ 300 บาท แรงงานต่างด้าวบางส่วนที่เข้ามาแล้วจะมีการเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองใหญ่ ทำงานในภาคอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้ไปสอบถามพูดคุยกับแรงงานต่างด้าวที่คอยจดทะเบียนในสถานที่รับจดทะเบียน ณ เทศบาลตำบลเขาบางทราย อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ตามที่คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ สั่งให้ดำเนินการรับจดทะเบียนแรงงานตามมาตรการชั่วคราวในการดำเนินการต่อแรงงานต่างด้าว พบว่าแรงงานต่างด้าว ซึ่งผ่านเข้าเมืองมาจากชายแดนด้านจังหวัดตราดจำนวนมาก

ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย น่าจะเริ่มมาจากกิจการประมงทะเล เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงาน ดังคำสัมภาษณ์ว่า “หลังจากเกิดพายุเกย์ พัดถล่มที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร เมื่อปี พ.ศ. 2532 (พายุเกย์ก่อตัวที่อ่าวไทยตอนล่าง เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2532 และสลายตัวเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2532 พัดถล่มจังหวัดชุมพรด้วยความเร็ว 185 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2532) ทำให้ผู้ประกอบการประมงทะเลซึ่งเคยใช้แรงงานคนไทยชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหา เพราะชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่กล้าลงทะเล จึงหันมาใช้แรงงานต่างด้าว อีกทั้งค่าแรงงานก็ถูกกว่าแรงงานคนไทย จึงเป็นที่นิยมจนถึงปัจจุบัน และได้ขยายตัวไปยังภาคเกษตรกรรม งานก่อสร้าง และงานอื่น ๆ” (สุเทพ อารณรัตน์. สัมภาษณ์. 2557)

ข้อสังเกต ตามที่ทางรัฐบาลเปิดให้มีการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็ยังมีผู้ประกอบการยังเลือกใช้แรงงานต่างด้าวที่ไม่ถูกต้องกฎหมายอยู่ เป็นเพราะว่าการจดทะเบียนแรงงานนั้นต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าตรวจโรค จำนวน 2,100 บาท ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตอายุไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 450 บาท ค่าจัดทำประวัติ จำนวน 80 บาท รวมเป็นจำนวนเงินประมาณ 2,630 บาท ซึ่งแรงงานต่างด้าวต้องจ่าย ตามข้อเท็จจริงผู้ประกอบการจะเป็นผู้ออกเงินค่าใช้จ่ายให้กับแรงงานต่างด้าวก่อน หลังจากการจดทะเบียนแรงงานแล้ว แรงงานต่างด้าวมักจะย้ายที่ทำงาน ทำให้ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการออกให้ก่อนนั้น ได้รับคืนยังไม่ครบจำนวนเมื่อเป็นเช่นนี้บ่อยครั้งผู้ประกอบการจึงไม่อยากรนำแรงงานไปจดทะเบียน (สุเทพ อารณรัตน์. สัมภาษณ์. 2557)

การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลให้ท้องถิ่นเข้าไปร่วมดำเนินการในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายโดยตรง ขณะนี้จะเป็นลักษณะ

ของงานให้การสนับสนุนกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวโดยตรง ตัวอย่าง ในกรณีประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 67/2557 ลงวันที่ 16 มิถุนายน 2557 เรื่องมาตรการชั่วคราวในการดำเนินการต่อแรงงานต่างด้าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้รับมอบหมายให้รับลงทะเบียนแรงงานต่างด้าวขึ้นต้น

สาเหตุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับ การถ่ายโอน ปัจจุบันที่เข้าร่วมก็เพื่อปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติ ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ต้องใช้ระเบียบ กฎหมาย และแนวนโยบายระดับชาติเพื่อการปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีหน้าที่ในลักษณะของการให้การสนับสนุนการปฏิบัติแก่หน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดการโดยตรง เช่น ข้อมูลข่าวสาร หรือสนับสนุนบุคลากรเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยตรงดำเนินการ

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดนในรายการกิจกรรม

ศักยภาพในรายการกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
เฟ้าระวังผู้มีพฤติกรรมค้าอาวุธตามแนวชายแดน	2.21	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
อบรมให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับอาวุธที่ไม่สามารถมีไว้ในครอบครองได้	1.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมค้าอาวุธให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ	1.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
รวม	1.98	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 13 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดน แยกเป็นรายการกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 เฟ้าระวังผู้มีพฤติกรรมค้าอาวุธตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.21 ลำดับที่ 2 มีสองกิจกรรมคืออบรมให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับอาวุธที่ไม่สามารถมีไว้ในครอบครองได้ และแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมค้าอาวุธให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย

1.86 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.98

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า บริเวณแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดตราด มีการลักลอบค้าอาวุธซึ่งส่วนใหญ่ที่พบ คือ ปืนอาเก่า (AK 47) และปืน เอ็ม.16 บ้างเล็กน้อย ปืนอาเก่า (AK 47) เป็นปืนที่ผลิตในประเทศรัสเซีย ซึ่งมีใช้สมัยที่ประเทศกัมพูชามีการสู้รบกันตามแนวชายแดน ปัจจุบันที่มีอาวุธที่เล็ดลอดเข้ามาขายจะเป็นปืนที่ลักลอบมาจากคลังหรือปืนที่อดีตทหารแอบเก็บไว้ จังหวัดตราดเคยจับกุมสารวัตรทหารของกัมพูชา และมีคนไทยร่วมอยู่ด้วย 1 คน ตามข้อมูลจะนำไปส่งบริเวณห้างโลตัสในจังหวัดตราด โดยเส้นทางของอาวุธปืนมาจากเขาพระวิหารใส่กล่องส่งขึ้นรถบัสเข้ากรุงเทพมหานคร แล้วจึงส่งมายังจังหวัดเกาะกง ซึ่งขบวนการซื้อขายอาวุธนี้มีความเชื่อว่าเป็นขบวนการใหญ่ มีกลุ่มมุสลิมในพื้นที่ร่วมกระบวนกรตามข้อมูลทราบว่ามีการกระทำกันหลายครั้ง และเชื่อมโยงไปยังปัญหาภาคใต้ของไทย

กลุ่มผู้ที่มีอาวุธสงคราม ปืนอาเก่า (AK 47) ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีบทบาททางสังคม อาทิเช่น กลุ่มบุคคลที่ทำธุรกิจสีเทา กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเมืองก็จะมีการเก็บสะสมอาวุธชนิดนี้ไว้สำหรับใช้เมื่อมีความจำเป็นในกรณีที่เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง ดังคำสัมภาษณ์ว่า “กรณีตัวอย่างที่นำมาใช้ ได้แก่ การยิงถล่มกลุ่มผู้ชุมนุม กบปส. บริเวณตลาดยิ่งเจริญ หมู่ที่ 1 ตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2557 จนมีผู้เสียชีวิต จำนวน 3 ราย บาดเจ็บ ประมาณ 41 ราย โดยคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับการเมือง” (ธนาเดช อุณหักคิพร. สัมภาษณ์. 2557)

อีกด้านหนึ่งที่สนใจ คือการส่งปืนจากไทยไปขายยังประเทศกัมพูชาเป็นปืนพกประเภทปืนก๊อกลงกลุ่มลูกค้าในกัมพูชาคือข้าราชการ ทหาร ตำรวจหรือกลุ่มนักธุรกิจผู้มีฐานะ โดยซื้อจากคนไทยที่ขอซื้อปืนทะเบียนถูกต้อง เมื่อขายปืนไปสักกระยะหนึ่งก็จะแจ้งกับนายทะเบียนปืนของไทยว่าปืนหาย (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้าอาวุธอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย เนื่องจากว่าผู้นำท้องถิ่น พนักงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และคนรู้จักจึงมีสูง เมื่อทราบว่าผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธ จึงไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยว แม้แต่เรื่องการแจ้งความกับเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องก็ทำค่อนข้างน้อย เพราะกลัวผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมา อีกส่วนหนึ่งคือไม่ทราบเลยว่าในพื้นที่มีการแอบซื้อขายอาวุธ (ธนาเดช อุณหักคิพร. สัมภาษณ์. 2557)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสินค้าหนีภาษีในรายการ

เรื่อง/กิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
ในกรณีที่พบเห็นการลักลอบนำก๊าซหุงต้มไปขายยังประเทศเพื่อนบ้านได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ	1.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
เมื่อพบเห็นพ่อค้านำพืชผลทางการเกษตรเข้าและออกตาม แนวชายแดนโดยไม่เสียภาษีได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ	1.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมลักลอบค้าขายน้ำมันเถื่อนตามแนวชายแดน	1.57	มีส่วนร่วมน้อย	3
รวม	1.76	มีส่วนร่วมน้อย	

จากตารางที่ 14 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสินค้าเถื่อน และสินค้าหนีภาษี แยกเป็นรายการกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 มีสองกิจกรรม คือเมื่อพบเห็นพ่อค้านำพืชผลทางการเกษตรเข้าและออกตาม แนวชายแดน โดยไม่เสียภาษีได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ และในกรณีที่พบเห็นการลักลอบนำก๊าซหุงต้มไปขายยังประเทศเพื่อนบ้านได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.86 ลำดับที่ 2 แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมลักลอบค้าขายน้ำมันเถื่อนตามแนวชายแดน มีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.57 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องสินค้าเถื่อน และสินค้าหนีภาษี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.76

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าสินค้าเถื่อนและสินค้าหนีภาษีในพื้นที่จังหวัดตราด ได้แก่ น้ำมันเถื่อน ก๊าซหุงต้ม บุหรี่ ไม้พยูง และสัตว์น้ำ เป็นต้น

การลักลอบค้าขายสินค้าเถื่อนและสินค้าหนีภาษีนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งของไทย และกัมพูชา นักการเมืองท้องถิ่น บางครั้งเกี่ยวโยงไปถึงนักการเมืองระดับชาติ ข้าราชการระดับสูง มีส่วนร่วมให้การสนับสนุนในการดำเนินการ

กรณีน้ำมันเถื่อนที่มีการแอบลักลอบค้าขายอยู่ในพื้นที่อ่าวท้องทะเลตราด เป็นกระบวนการที่ใหญ่ในระดับชาติ ผู้เกี่ยวข้องในการค้าน้ำมันเถื่อนเป็นกลุ่มนักธุรกิจเชื่อมโยงระหว่าง 2 ชาติ ผลประกอบการสามารถสร้างรายได้ให้กลุ่มธุรกิจจำนวนมาก การดำเนินการคือการตั้งแพขายในกลางทะเล สำหรับในจังหวัดตราด พบว่าเป็นผู้บริโภครคือกลุ่มผู้ประกอบการเรือประมงไปซื้อน้ำมันเถื่อนจากกลางทะเลเข้ามาใช้ในกิจการเรือประมงเป็นส่วนใหญ่

กรณีก๊าซหุงต้ม เป็นลักษณะของการแอบลักลอบนำไปขายยังประเทศกัมพูชา ผู้ประกอบการจะขนย้ายมาจากจันทบุรี ซึ่งมาโดยวิธีการขนย้ายทางบกมีใบอนุญาตขนย้ายถูกต้อง เมื่อถึงท้องที่อำเภอคลองใหญ่จะถูกขนถ่ายโดยกองทัพมดชาวกัมพูชาลงเรือครั้งละ 5 ถึง 10 ถึง 20 ถึงไม่ถึงขนาดเป็น 100 ถัง เป็นวิธีการทยอยส่งซึ่งหลายเที่ยวก็จะเป็นจำนวนมาก กระบวนการแอบลักลอบนำก๊าซหุงต้มไปขายยังประเทศกัมพูชา ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียเงินงบประมาณปีละจำนวนมาก เนื่องจากประเทศไทยมีการชดเชยราคาก๊าซหุงต้มเพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนค่าครองชีพของประชาชนผู้บริโภคร (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีบุหรี่ เป็นลักษณะของการลักลอบนำบุหรี่หนีภาษีเข้ามาขายในประเทศไทย ผู้ประกอบการเป็นกลุ่มนักธุรกิจเชื่อมโยงระหว่าง 2 ชาติ ในช่วงแรกจะนำบุหรี่มาจากประเทศสิงคโปร์ (ยี่ห้อฮีโร่) เข้ามาขาย เคยมียอดขายเดือนละ 3 แสนกว่าหีบ ในปัจจุบันมีโรงงานผลิตบุหรี่ในประเทศกัมพูชา ลักษณะของการซื้อขายในพื้นที่ บ้านหาดเล็ก หมู่ที่ 4 ตำบลหาดเล็ก ซึ่งเป็นพื้นที่อนุโลมในการค้าขายสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาข้อกฎหมาย กลุ่มนักธุรกิจ

ไม้พุงเป็นลักษณะของการลักลอบนำไม้พุงส่งไปขายยังต่างประเทศ ไม้พุงที่ลักลอบส่งไปขายยังต่างประเทศนั้น แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ไม้ที่กลุ่มผู้ค้าซื้อจากประชาชนในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ และอีกประเภทหนึ่งคือ แอบลักลอบตัดในพื้นที่ป่าสงวนตามแนวชายแดน ถึงอย่างไรแม้จะเป็นไม้ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ การส่งไปขายยังต่างประเทศก็ไม่สามารถกระทำได้ เพราะรัฐบาลไทยมีนโยบายปิดป่า ห้ามส่งไม้ทุกชนิดเป็นสินค้าออก ฉะนั้นการส่งออกไม้พุงจึงถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ถูกต้อง กลุ่มที่เข้าไปเกี่ยวข้องตั้งแต่การลักลอบตัด และส่งออกส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเดียวกัน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวข้องกับไม้ เจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ไม่เว้นแม้แต่ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลความมั่นคง วิธีการดำเนินการเมื่อตัดและแปรรูปแล้วจะนำไปเก็บไว้ตามสวน ตามโกดังเก็บของ เมื่อได้ไม้พอกับจำนวนที่ต้องการหรือพอกับจำนวนการค้าเลยก็จะขนถ่ายลงเรือไปยังประเทศกัมพูชา การขนถ่ายจะทำกันในเวลากลางคืน ตามหมู่บ้านที่อยู่ริมแม่น้ำหรือริมทะเลที่สามารถจอดเทียบเรือได้ (ชูศิษย์ พงษ์เจริญ. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีสัตว์น้ำ เป็นการนำสัตว์น้ำจากประเทศเวียดนาม เข้าราชอาณาจักรโดยไม่ชำระภาษี ปัจจุบันยังคงมีการนำสัตว์น้ำ จากจังหวัดเกียงยาง และจังหวัดกะมา ประเทศเวียดนาม สัตว์น้ำที่นำเข้า ราชอาณาจักร ได้แก่ ปลากระพงขาว ปูแสม ซึ่งการนำเข้ากระทำกัน 2 เส้นทาง คือทางบกและทางทะเล

การนำเข้าทางบก ขนถ่ายรถยนต์บรรทุกของประเทศเวียดนาม ผ่านประเทศกัมพูชา นำเข้า ราชอาณาจักรไทย ณ จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก โดยรถบรรทุกสัตว์น้ำจะมาจอดส่งสินค้าที่บ้าน หาดเล็ก หมู่ที่ 4 ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด แล้วพ่อค้าคนไทยจะมารับสินค้า โดยมากจะเป็นลูกค้าประจำ

การนำเข้าทางทะเล ดำเนินการ โดยพ่อค้าชาวเวียดนามร่วมกับชาวกัมพูชา โดยใช้เรือของ ชาวกัมพูชาเป็นพาหนะในการขนถ่าย ส่งสัตว์น้ำเข้าราชอาณาจักรไทย โดยใช้ท่าเรือบริเวณ บ้าน คลองสน บ้านคลองมะขาม ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ส่งให้พ่อค้าชาวไทย

สาเหตุที่ไม่ชำระภาษีเพราะว่า หากต้องชำระภาษีจะทำให้ราคาสัตว์น้ำสูงขึ้น พ่อค้าอาจไม่มี ผลกำไร ข้อสังเกตสัตว์น้ำที่นำเข้าอาจมีการแสสารเพื่อทำให้สัตว์น้ำมีสภาพสดตลอดเวลา และมีการ นำเข้าทุกวัน (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการ อยู่ในปัจจุบันจะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรณี ๆ ไป

จากผลการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยในการจัดการปัญหาสินค้า ถิ่น และสินค้าหนีภาษี สาเหตุก็เพราะว่าท้องถิ่นไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และกระบวนการค้า สินค้าเถื่อนหรือสินค้าหนีภาษี ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้มีพลังทางสังคมหรือไม่ก็เป็นข้าราชการ นักการเมือง ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นจึงไม่อยากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยว เนื่องจากกลัวผลกระทบที่จะมาถึงตนเอง และครอบครัว

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดนในรายการกิจกรรม

ศักยภาพในรายการกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับค่านามนุษย์เข้ามาขายแรงงานตามแนวชายแดน	2.07	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
เข้าตรวจสอบสถานที่เสี่ยงต่อการนำมนุษย์เข้ามาค้าแรงงาน	1.93	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
ได้ทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการนำเด็กและสตรีเพื่อค้าประเวณี	1.86	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ดำเนินการจับกุมเมื่อพบเห็นการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน	1.71	มีส่วนร่วมน้อย	4
รวม	1.89	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 15 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกจังหวัดตราดที่ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน โดยแยกเป็นรายการกิจกรรม จำนวน 4 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับค่านามนุษย์เข้ามาขายแรงงานตามแนวชายแดน มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.07 ลำดับที่ 2 เข้าตรวจสอบสถานที่เสี่ยงต่อการนำมนุษย์เข้ามาค้าแรงงาน มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.93 ลำดับที่ 3 ได้ทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการนำเด็ก และสตรีเพื่อค้าประเวณี มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.86 และลำดับที่ 4 แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ดำเนินการจับกุมเมื่อพบเห็นการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.71 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราดมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.89

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดตราดที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนจะมาในรูปแบบแรงงานประมง คือการล่อลวงและการบังคับใช้แรงงาน กล่าวคือ การล่อลวงผ่านกระบวนการนายหน้าค่าหัว โดยการหลอกลวงผู้เสียหายว่าจะมีงานสบายรายได้ดีให้ทำ ซึ่งเป็นการล่อลวงให้ผู้เสียหายเข้าใจว่าเป็นงานประเภทอื่นที่ไม่ใช่งานประมงหรือชักชวนให้มาทำงานประมง แต่หลอกว่าเป็นประมงชายฝั่งที่ออกไปจับปลากลางทะเลในระยะเวลาสั้น นายหน้าค่าหัวจะนำตัวผู้เสียหายไปขายต่อให้กับผู้ควบคุมเรือในราคาตั้งแต่ 7,000-30,000 บาท นอกจากนี้

ยังมีการบังคับใช้แรงงานประมงในลักษณะแรงงานจำหนึ่ (Debt Bondage) โดยมีร้านค้าโอเค ตามท่าเรือประมง ใช้กลอุบายในการหลอกล่อให้ผู้เสียหาย ซึ่งเป็นลูกเรือประมง เข้าไปใช้บริการใน ร้านคาราโอเกะ โดยไม่ต้องชำระเป็นเงินสด แต่สามารถคิดเครดิตกับทางร้านไว้ได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ร้านคาราโอเกะเหล่านี้ มักคิดค่าใช้จ่ายแพงเกินความเป็นจริงไปมาก ลูกเรือจึงต้องตกอยู่ในสภาพลูกเรือประมงไปทำงานชดใช้หนึ่ให้กับร้านค้าโอเค โดยมีมูลค่าหนึ่ ตั้งแต่ 12,000 – 30,000 บาท ลูกเรือจึงไม่ได้รับค่าจ้างหรือได้รับค่าจ้างน้อยกว่าแรงงานที่ตนเองต้องเสียไป ทำให้การทำงานถูกบีบบังคับโดยสภาพ ผู้เสียหายไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน และประสงค์จะออกจากสภาพการทำงานดังกล่าว แต่ถูกปฏิเสธจากผู้ควบคุมเรือจึงทำให้เป็นการบังคับใช้แรงงานในที่สุด ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การค้ามนุษย์บริเวณชายแดน ได้แก่

นายหน้ามีหน้าที่ติดต่อ ชักชวน ใช้กลอุบาย และนำพาเหยื่อมาส่งต่อให้ผู้ค้า ไม่ว่าจะเป็ นคนไทยล่อลวงคนไทย คนไทยคนต่างด้าวหรือคนต่างด้าวล่อลวงคนต่างด้าวด้วยกันเอง

ผู้ค้ามีหน้าที่รับเหยื่อจากนายหน้านำมาส่ง รวมทั้งการติดต่อไปยังปลายทาง เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารปลอม หนังสือเดินทางปลอม ในการอำนวยความสะดวกแก่การเดินทาง ทั้งภายใน และนอกประเทศ

ผู้นำทางมีหน้าที่รับเหยื่อจากผู้ค้า เพื่อพาไปยังเป้าหมาย รวมทั้งกระบวนการตบตาเจ้าหน้าที่ เช่น การสมรสหลอก การเป็นนักท่องเที่ยวนั้น เป็นต้น

ผู้รับมีหน้าที่รับเหยื่อเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์ เช่น การนำแรงงานลงเรือประมง การค้าบริการทางเพศ รวมทั้งนายหน้าติดต่อให้ลูกค้ามาใช้บริการ

ผู้ควบคุมดูแล มีหน้าที่บังคับให้เหยื่อยินยอมทำงาน หากขัดขืนจะถูกทำร้ายร่างกาย

เหตุที่มีการค้ามนุษย์บริเวณชายแดน เนื่องจากจังหวัดตราดตั้งอยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทยห่างจากกรุงเทพฯ 315 กม. มีเนื้อที่ประมาณ 2,819 ตร.กม. หรือประมาณ 761,875 ไร่ เป็นพื้นที่ตามเขตปกครองทางทะเล ประมาณ 7,257 ตร.กม. มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดจันทบุรี และประเทศกัมพูชา

เนื่องจากจังหวัดตราด เป็นจังหวัดที่มีช่องทางธรรมชาติตามพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน (ประเทศกัมพูชา) และมีเขตแดนติดทะเล ซึ่งเมื่อหลบหนีเข้ามาในจังหวัดตราดแล้วจะพบว่ามีจังหวัดตราด มีเส้นทางคมนาคม ทั้งทางถนน ทางเรือ และสนามบิน ซึ่งเป็นช่องทางการคมนาคมที่สะดวก จึงเป็นโอกาสของผู้แสวงหาประโยชน์ที่จะนำพา หรือจัดหาแรงงานเข้ามายังหรือออกไปจาก หรือผ่านไปยังจังหวัดอื่น ๆ หรือประเทศอื่น ๆ ได้สะดวก และรวดเร็ว

แหล่งหรือบริเวณที่มีการค้ามนุษย์ กลุ่มเสี่ยงของการแสวงหาประโยชน์ของขบวนการค้ามนุษย์ ก็คือกลุ่มเสี่ยงสัญชาติกัมพูชา เส้นทางที่ใช้ในการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง คือ บริเวณบ้านเขาวง อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างชายแดนไทยกัมพูชา

การค้ามนุษย์มีเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อ ประมาณปี พ.ศ. 2540 ปัญหาการค้าหญิงและเด็ก นับมีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งมีเขตติดต่อกับประเทศพม่า จีน ลาว มีการล่อลวงและนำพาเด็กและผู้หญิงจากต่างประเทศเข้ามาค้าประเวณียังจังหวัดต่าง ๆ เป็นต้น จึงถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน จึงเป็นเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เนื่องด้วยพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ยังมีได้กำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็กและกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในประเทศ หรือส่งไปค้าในราชอาณาจักร บังคับใช้แรงงานบริการหรือขอตาน บังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่น ซึ่งในปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับประเทศไทยลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำดังกล่าว เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสารจัดตั้งกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุงการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย (จันทิมา หาญเทศ. สัมภาษณ์. 2557)

จังหวัดตราด เคยมีการจับกุมเกี่ยวกับความผิดการค้ามนุษย์ครั้งเดียวเมื่อปี พ.ศ. 2552 และการค้ามนุษย์อีกรูปแบบหนึ่ง คือการนำสตรีมาค้าประเวณี ซึ่งตามข้อมูลจะไม่ใช่เป็นการบังคับขายบริการ หากมีก็น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นการสมัครใจมาทำอาชีพค้าประเวณีโดยตรง เนื่องจากเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ค่อนข้างดี เพราะการแนะนำชักชวนจากเพื่อนชาวกัมพูชาด้วยกัน โดยเฉพาะหญิงชาวกัมพูชาหน้าตาดี มีความรู้หน่อย แหล่งหรือบริเวณที่มีการค้าประเวณี ดังคำสัมภาษณ์ว่า “ช่องป่าโกกง บ้านคลองสน หมู่ที่ 5 ตำบลหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด” (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557) หญิงซึ่งทำอาชีพค้าประเวณีมักมีการเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่ง ไปอีกที่หนึ่ง ตามประวัติของหญิงเหล่านี้ตอนอยู่ในประเทศกัมพูชาก็ทำอาชีพค้าประเวณีอยู่แล้ว เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ

บังคับให้ต้องทำ มีความอ่อนแอ มีความรู้้อย แต่เมื่อเข้ามาค้าประเวณี ในสถานประกอบการแล้วก็มักมีการขอรับเงินล่วงหน้าจากผู้ประกอบการ เมื่อต้องย้ายสถานประกอบการ เจ้าของสถานประกอบการรายใหม่ จึงต้องจ่ายเงินที่หญิงเหล่านั้นเบิกเงินล่วงหน้าคืนสถานประกอบการเดิมจึงมีลักษณะคล้ายซื้อขายมนุษย์

การค้าประเวณีของหญิงชาวกัมพูชาเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยที่มีการสู้รบในประเทศกัมพูชา ชาว กัมพูชาอพยพเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก เมื่อไม่มีอาชีพอะไรจึงเลือกอาชีพค้าประเวณีเพื่อรายได้ เลี้ยงชีวิตตนเอง

หากมองผลกระทบที่จะเกิดเกี่ยวกับความมั่นคงในอนาคตเป็นเรื่องที่ไม่ควรละเลยอย่างยิ่ง ถ้ามีการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 การเคลื่อนย้ายของประชากรจะง่ายมากขึ้น หญิง ที่ทำอาชีพค้าประเวณีก็จะมีการย้ายสถานที่ขายบริการไปยังแห่งใหม่ ๆ เพื่อสามารถเรียกค่าตัวได้ มากขึ้น การแพร่ระบาดของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จะมีมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรบุคคลทางสังคม ได้รับผลกระทบเป็นลูกโซ่ (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร, สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการ อยู่ในขณะนี้จะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรณี ๆ ไป

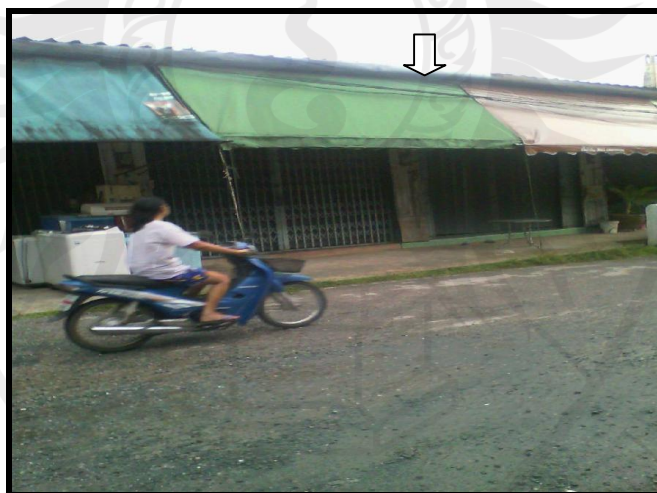
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้ามนุษย์ระดับค่อนข้างน้อย เนื่องจากว่าท้องถิ่นยังไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ผู้นำท้องถิ่น พนักงานขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นตามแนวชายแดนส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ความสัมพันธ์ แบบเครือญาติและคนรู้จักจึงมีสูง เมื่อทราบว่าผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์หรือธุรกิจเกี่ยวกับการค้าประเวณี จึงไม่อยากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยว แม้แต่เรื่องการแจ้งความกับเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องก็ทำน้อย เพราะมองว่าเรื่องในลักษณะอย่างนี้เป็นเรื่องปกติของสังคมไทย

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการค้ามนุษย์ข้ามชาติในรายกิจกรรม

ศักยภาพในรายกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวัง เมื่อมีข้อมูลชาวต่างชาติเข้ามาทำอาชญากรรมตามแนวชายแดน	2.86	มีส่วนร่วมปานกลาง	1
เฝ้าระวัง บุคคล กลุ่มบุคคลชาวต่างชาติที่อาจเข้ามาทำอาชญากรรมตามแนวชายแดน	2.43	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุมเมื่อพบเห็น	2.00	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
ชาวต่างชาติเข้ามาทำอาชญากรรมตามแนวชายแดน			
รวม	2.43	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ งดุ้อัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ โดยแยกเป็น รายกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 แจ้งข้อมูล ข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวัง เมื่อมีข้อมูลชาวต่างชาติมาก่ออาชญากรรมตามแนวชายแดนมีส่วนร่วม ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.86 ลำดับที่ 2 เฝ้าระวังบุคคล กลุ่มบุคคลชาวต่างชาติที่อาจเข้ามาก่ออาชญากรรม ตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.43 และลำดับที่ 3 แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการ จับกุมเมื่อพบเห็นชาวต่างชาติเข้ามาก่ออาชญากรรมตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.00 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ประกาศงดุ้อัยการศึกของจังหวัดตราดมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.43

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าในพื้นที่แนวชายแดนมีกลุ่มชาวต่างชาติ เข้ามา กระทำการในลักษณะของการก่อการอาชญากรรมบ้างเล็กน้อย แต่ในอนาคตอาจจะมีเพิ่มมากขึ้น เพราะจังหวัดตราดมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่สนใจของชาวต่างชาติ ปัจจุบันที่พอจะตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับ ชาวต่างชาติจะเข้ามาก่ออาชญากรรม คือการเข้ามาทำธุรกิจอื่นบ้งหน้า

ภาพประกอบ 4 สำนักงานบ้งหน้าการปล่อยเงินกู้ของชาวต่างชาติ

จากภาพประกอบ 4 ห้องแถวที่คลุมผ้าใบสีเขียว (ลูกศรชี้) แสดงให้เห็นถึงสำนักงานของ ชาวปากีสถาน ซึ่งเป็นคนต่างด้าวได้แอบมาทำธุรกิจการให้กู้แก่คนไทยในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ โดยใช้การขายผ้า ขายมุ้งเป็นธุรกิจบ้งหน้า การให้กู้ของต่างชาติชาวปากีสถานดังกล่าวจะเน้นกลุ่ม เป้าหมายคนไทยมีอาชีพแบบคนชายขอบ อย่างเช่น หญิงขายบริการทางเพศ คนงานแกะกึ่ง โดยนายทุน ปากีสถานจะสร้างเครือข่ายระบบเงินกู้ในลักษณะในรูปแบบที่เรียกว่าธุรกิจขายตรงแต่กลุ่มคนที่อยู่ ในเครือข่ายจะต้องมีอิทธิพลเพียงพอที่จะควบคุมและจัดการลูกหนี้ได้ การให้กู้ของชาวปากีสถานที่

เป็นต่างค้ำนี้ก็จะเรียกดอกเบี้ยสูง เช่นร้อยละ 2 ต่อวันและเก็บดอกเบี้ยวันไปเรื่อย ๆ โดยไม่ต้องคาดหวังในการรับคืนเงินต้น เพื่อต้องการให้ลูกหนี้อยู่ในวงจรหนี้ตลอดไปโดยการทุจริตผ่านดอกเบี้ยไปเรื่อย ๆ

ตัวอย่างเช่นดังคำสัมภาษณ์ว่า “ในพื้นที่บ้านสวนมะพร้าว หมู่ที่ 7 ตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีแขกชาวปากีสถานเข้ามาเปิดร้านขายผ้าห่ม มุ้ง แต่เมื่อถึงหลังปล่อยเงินกู้ นอกระบบ เก็บดอกเบี้ยรายวัน” (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557) พฤติกรรมในการปล่อยเงินกู้จะส่งพนักงานออกไปตามพื้นที่ในลักษณะของการขายตรง แล้วปล่อยเงินให้กับลูกค้ำซึ่งจะพิจารณาบุคคลในลักษณะที่ไม่มีพลังทางสังคม โดยมองว่าคนลักษณะอย่างนี้ควรปล่อยเท่าไร ส่วนมากไม่เกิน 5,000 บาท แล้วเก็บดอกเบี้ยรายวันเฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อวัน หากลูกหนี้ไม่มีดอกเบี้ยจ่ายกลุ่มพนักงานจะเริ่มข่มขู่ กลุ่มผู้ปล่อยเงินกู้จะไม่มีการลดเงินต้น การปล่อยกู้จะไม่มีความยุติธรรมแต่ใช้วิธีบันทึกสมุดบัญชีแทน กลุ่มลูกค้ำเงินกู้จะเป็นกลุ่มอาชีพรับจ้าง ผู้ที่ทำอาชีพค้าขายของเด็ก ๆ น้อย ๆ กลุ่มหญิงขายบริการ กลุ่มแรงงานต่างค้ำ เป็นต้น

การก่ออาชญากรรมของชาวต่างชาติอีกรูปแบบหนึ่งคือ ในพื้นที่ตามแนวชายแดนเคยมีชาวกัมพูชาข้ามเข้ามาจับคนไทยที่ประกอบอาชีพทำสวนเพื่อเรียกค่าไถ่ แต่สาเหตุเนื่องมาจากคนไทยไปทำธุรกิจสีเทาพร้อมกับชาวกัมพูชา ดังคำสัมภาษณ์ว่า “เชื่อว่าเป็นทหารกัมพูชา แล้วคนไทยไปเบียดไม่ทำตามข้อตกลง ตัวอย่างเช่น เข้าไปต้มสุราเดือนแล้วไม่ยอมจ่ายค่าคุ้มครอง ชาวกัมพูชา จึงข้ามมาจับคนไทยและนำตัวเข้าไปยังประเทศกัมพูชาและต้องนำเงินไปถ່ายจึงปล่อยตัวกลับมา” (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้จะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นกรณี ๆ ไป

จากผลการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติค่อนข้างน้อย สาเหตุเนื่องมาจากประเด็นปัญหาเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ ในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดตราดยังมีเกิดขึ้นน้อยมาก ที่พอทราบได้ในกรณีเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ แล้วนำมาแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบ

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการก่อการร้ายตามแนวชายแดน

ศักยภาพในรายการกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
เฝ้าระวังบุคคล กลุ่มบุคคลที่อาจก่อการร้ายตามแนวชายแดน	2.14	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	1
แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลว่ามีบุคคล กลุ่มบุคคลเข้ามาก่อการร้ายตามแนวชายแดน	2.00		
แจ้งความให้เจ้าพนักงานเข้าทำการจับกุมเมื่อพบบุคคล กลุ่มบุคคลจะทำการก่อการร้ายตามแนวชายแดน	1.79	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	2
		มีส่วนร่วมน้อย	3
รวม	1.98	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 17 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องการก่อการร้ายตามแนวชายแดน โดยแยกเป็นรายการกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 เฝ้าระวังบุคคล กลุ่มบุคคลที่อาจก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.14 ลำดับที่ 2 แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลว่ามีบุคคล กลุ่มบุคคลจะเข้ามาก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.00 และลำดับที่ 3 แจ้งความให้เจ้าพนักงานให้เข้าทำการจับกุมเมื่อพบบุคคล กลุ่มบุคคลจะทำการก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.79 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องการก่อการร้ายตามแนวชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราดมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.98

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าในลักษณะของรูปแบบการก่อการร้ายในพื้นที่จังหวัดตราดยังไม่พบข้อมูล คงมีแต่เหตุการณ์ที่คล้ายกับการก่อการร้ายอยู่ 2 ครั้ง ได้แก่การส่งกล่องพัสดุบรรจุวัตถุระเบิดถึงร้านตั้งห้วงวนเซ็ง ในตลาดเทศบาลเมืองตราด เกิดการระเบิดทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวน 1 ราย เมื่อปี พ.ศ. 2555 และอีกเหตุการณ์หนึ่งคือ ใช้อาวุธสงครามยิงถล่มกลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. บริเวณตลาดขี้เจริญ หมู่ที่ 1 ตำบลแสนตุ้ง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2557 จนมีผู้เสียชีวิต จำนวน 3 ราย บาดเจ็บประมาณ 41 ราย

อีกมุมที่น่าสนใจและเคยปรากฏคือ กรณีที่ถึงดับเพลิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราดถูกกลุ่มผู้ก่อการร้ายในพื้นที่ภาคใต้นำไปประกอบเป็นวัตถุระเบิด ลักษณะเช่นนี้อาจมีการเชื่อมโยงในการสนับสนุนการก่อการร้ายในพื้นที่ภาคใต้ (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้จะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นกรณี ๆ ไป

จากผลการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการก่อการร้ายตามแนวชายแดนค่อนข้างน้อย สาเหตุเนื่องมาจากประเด็นปัญหาการก่อการร้ายตามแนวชายแดนในพื้นที่แนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดตราดยังไม่เคยเกิดขึ้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญน้อย

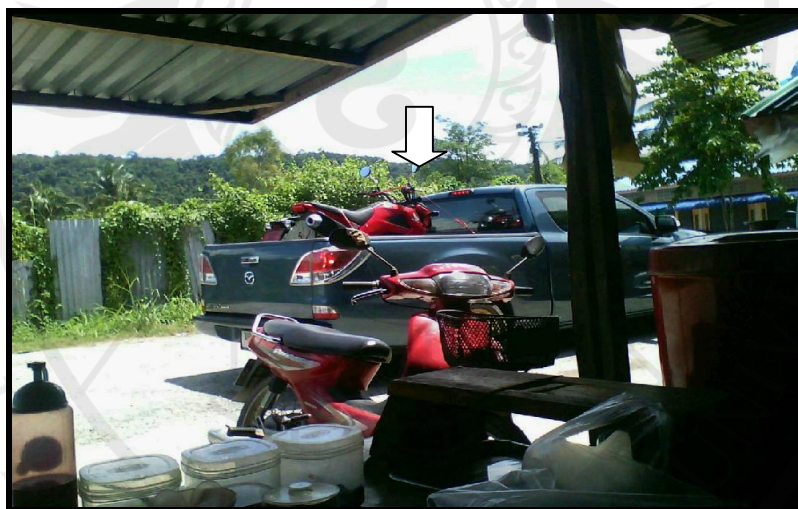
ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนในรายกิจกรรม

ศักยภาพในรายกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลผู้มีพฤติกรรมโจรกรรมยานพาหนะเข้ามาในพื้นที่	3.21	มีส่วนร่วมปานกลาง	1
เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมในการโจรกรรมยานพาหนะ	2.86	มีส่วนร่วมปานกลาง	2
เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมในการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน	2.29	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	3
แจ้งความให้เจ้าพนักงานทำการจับกุมเมื่อพบเห็นการโจรกรรมยานพาหนะหรือการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน	1.83	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	4
รวม	2.55	มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	

จากตารางที่ 18 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราดมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องการโจรกรรมตามแนวชายแดนและการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน โดยแยกเป็นรายกิจกรรม จำนวน 4 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลผู้มีพฤติกรรมโจรกรรมยานพาหนะเข้ามาในพื้นที่มีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.21 ลำดับที่ 2 เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมในการโจรกรรมยานพาหนะมีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.86 ลำดับที่ 3 เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมในการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.29 ลำดับที่ 4 แจ้งความให้เจ้าพนักงานทำการจับกุมเมื่อพบเห็นการโจรกรรมยานพาหนะ

หรือการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 1.83 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องการโจรกรรมตามแนวชายแดนและการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราดมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ย 2.25

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดตราด มีการลักลอบนำจักรยานยนต์และรถยนต์ ไปขายยังประเทศกัมพูชา ตามข้อมูลที่ได้รับทราบมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ศุลกากรนอกเขต ทหารไทยที่ขาดวินัยบางคน เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนร่วมกับคนไทยที่เห็นแก่ผลประโยชน์ โดยมีการประสานงานกับผู้ร่วมกระบวนการฝั่งกัมพูชา ผ่านระบบไลน์นำรถยนต์ผ่านด่านถาวรบ้านหาดเล็ก ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด วิธีดำเนินการ นำเอกสารและป้ายทะเบียนปลอมมาสำแดงกับเจ้าหน้าที่ศุลกากรสำหรับรถจักรยานยนต์ ส่วนใหญ่ลักลอบส่งออกไปประเทศกัมพูชาผ่านท่าเรือเทียบเรือเอกชน แรงจูงใจเนื่องจากราคาขายในประเทศกัมพูชาจะสูงมาก

ภาพประกอบ 5 รถจักรยานยนต์ที่ถูกโจรกรรมเตรียมส่งออก

จากภาพประกอบ 5 รถจักรยานยนต์ยี่ห้อ Honda ขนาด 150 ซีซี ที่อยู่บนรถยนต์กระบะ (ลูกศรชี้) คือรถที่กระบวนการลักลอบค้ายานพาหนะเตรียมนำส่งข้ามไปขายยังประเทศกัมพูชา ซึ่งราคาซื้อในประเทศไทย ราคาประมาณ 7 หมื่นบาท แต่เมื่อนำส่งถึงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ราคาขายประมาณ 1 แสนบาท รถจักรยานยนต์เหล่านี้ผู้เกี่ยวข้องกับการลักลอบค้ายานพาหนะจะไปดาวน์โหลดมาจากจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรณีตัวอย่าง การลักลอบนำรถยนต์ไปขายยังประเทศกัมพูชา คือเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2557 ด้านศุลกากรคลองใหญ่ จังหวัดตราดร่วมกับตำรวจตรวจคนเข้าเมือง กองร้อยทหารพรานนาวิกโยธิน 182 เวลาประมาณ 22.30 น. ได้ทำการสอบสวนจับกุมนายชุตติเศรษฐ์ จิระกิตต์ชาอุธนา อายุ 33 ปี ภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่ 87 ถนนท่าเรือจ้าง ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ซึ่งยอมรับว่าได้รับจ้างนำรถยนต์กระบะมาสด้า 4 ประตูสีบรอนซ์ หมายเลขทะเบียน 1 กบ. 7641 กรุงเทพมหานคร มาที่ด่านหาดเล็กเพื่อนำออกไปยังจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ซึ่งรับค่าจ้าง 5,000 บาท โดยนำเอกสารประจำรถยนต์แสดงกับเจ้าหน้าที่ด่านศุลกากรหาดเล็กแต่เจ้าหน้าที่พบว่าป็นป้ายทะเบียนปลอม ตามข้อมูลพบว่ามีรถลักลอบนำรถยนต์ไปกัมพูชามากครั้งแล้ว และมีผู้ร่วมกระบวนกรหลายคนทั้งในฝั่งไทยและฝั่งกัมพูชา นายด่านศุลกากรคลองใหญ่ตัดสินใจให้ดำเนินคดี และร่วมกับตำรวจ สภ.คลองใหญ่ขยายผลเพื่อหาตัวผู้ร่วมกระบวนกรเนื่องจากทราบว่าเป็นกระบวนกรใหญ่ และยอมรับว่ามีเจ้าหน้าที่ด่านคนหนึ่งร่วมด้วย โดยมีทหารนาวิกโยธิน ชื่อ โก่อ๊ เป็นผู้ประสานกับฝั่งประเทศกัมพูชา (สมพงษ์ วงษ์จินเพชร. สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันจะเป็นลักษณะของการของความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นกรณี ๆ ไป

จากผลการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการปัญหาการโจรกรรมและการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนค่อนข้างน้อย เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง และการลักลอบค้ายานพาหนะกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ มีหน้าที่ในการดำเนินการโดยตรง บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีส่วนเข้าไปรับทราบรับรู้ได้น้อยมากหรือบางครั้งรับรู้ก็ไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวเพราะกลัวผลกระทบที่จะได้รับตามมา

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดนในรายกิจกรรม

ศักยภาพในรายกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
แจ้งข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลว่าขบวนการฟอกเงินอาศัยประชาชนตามแนวชายแดนช่วยดำเนินการ	1.64	มีส่วนร่วมน้อย	1
แจ้งเบาะแสเมื่อมีข้อมูลพบเห็นบุคคล กลุ่มบุคคลใช้บ่อนตามแนวชายแดนเป็นแหล่งฟอกเงิน	1.43	มีส่วนร่วมน้อย	2
แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุม เมื่อพบเห็นผู้กระทำการฟอกเงิน	1.21	มีส่วนร่วมน้อย	3
รวม	1.43	มีส่วนร่วมน้อย	

จากตารางที่ 19 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศ อนุญาตการศึกษาของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องการฟอกเงิน โดยแยกเป็นราย กิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 แจ้งข่าวสาร ให้ประชาชนระมัดระวัง มีข้อมูลว่าขบวนการฟอกเงินอาศัยประชาชนตามแนวชายแดนช่วยดำเนินการ มีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.64 ลำดับที่ 2 แจ้งเบาะแสเมื่อมีข้อมูลพบเห็นบุคคล กลุ่มบุคคล ใช้บ่อนตาม แนวชายแดนเป็นแหล่งฟอกเงินมีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.43 และลำดับที่ 3 แจ้งความต่อเจ้าพนักงาน ให้ทำการจับกุม เมื่อพบเห็นผู้กระทำการฟอกเงินมีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.21 สำหรับภาพรวม ในการจัดการปัญหาเรื่องการฟอกเงิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฏอัยการศึกของ จังหวัดตราด มีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ย 1.43

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชานั้นมีความสลับซับซ้อนมาก โดยใช้บ่อนการพนันในประเทศกัมพูชาเป็นสถานที่ฟอกเงิน ลักษณะของการดำเนินการคือกลุ่มคนเหล่านี้จะประกอบอาชีพประเภทสีเทา เช่น ค้า น้ำมันเถื่อน ค้า บุหรี่หนีภาษี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการฟอกเงินส่วนใหญ่เป็นนักการเมือง อดีตนักการเมืองใหญ่ ซึ่งปัจจุบันเสียชีวิตแล้วเคยเอาฮอลิออปเตอร์มาลง ข้าราชการที่มีตำแหน่งระดับสูง กลุ่มผู้ประกอบ อาชีพเหล่านี้ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับกลุ่มคนใกล้ชิดนักการเมือง ข้าราชการการตำแหน่งระดับสูง แล้วคอยให้ทุนสนับสนุน บางกรณีก็มีการจ่ายกันเป็นรายเดือนผ่านคนใกล้ชิด ตัวอย่างเช่น สนับสนุน พรรคการเมืองในการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งเคยจ่ายเงินสนับสนุนการเลือกตั้งกันถึงหลัก 50 ล้านบาท ปัจจุบันบ่อนการพนันในประเทศกัมพูชา ด้านแนวชายแดนตราด ชาวมาเลเซียจะเป็นผู้เข้าดำเนินการ ในลักษณะของบ่อนสาขาเชื่อมโยงกับบ่อนใหญ่ทั่วโลก บ่อนการพนันหากดำเนินการโดยกลุ่มธุรกิจ ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญธุรกิจบ่อนการพนันจะไม่สามารถอยู่รอดได้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการ อยู่ในปัจจุบันจะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นกรณี ๆ ไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แทบไม่มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการ ฟอกเงิน เนื่องจากระบบหรือวิธีการฟอกเงินค่อนข้างมีความสลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับผู้มากบารมี ในสังคมไทย หากผู้ที่ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือสัมผัสกับวงการนี้จะไม่มีความรู้ความเข้าใจได้เลย หรือหากทราบหรือเข้าใจก็ไม่สามารถดำเนินการอะไรได้

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามศักยภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติในรายกิจกรรม

ศักยภาพในรายกิจกรรม	μ	การตีความ	ลำดับที่
เมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ให้การช่วยเหลือประชาชน	4.71	มีส่วนร่วมมาก	1
จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ปลูกป่า ปล่อยสัตว์น้ำ	4.21	มีส่วนร่วมมาก	2
เฝ้าระวังพื้นที่ไม่ให้มีผู้บุกรุกทำลายป่าไม้	3.43	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก	3
ดำเนินการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชน ในกรณีเกิดการแย้งชิงเข้าใช้พื้นที่สาธารณะ เช่น ป่าชุมชน	3.36	มีส่วนร่วมปานกลาง	4
แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุมเมื่อพบเห็นผู้ตัดไม้ทำลายป่า และทำลายสิ่งแวดล้อม	2.71	มีส่วนร่วมปานกลาง	5
ตามที่มีการลักลอบตัดไม้พุงตามแนวชายแดนได้มี	2.64	มีส่วนร่วมปานกลาง	6
การจัดอาสาสมัครช่วยเฝ้าระวังแจ้งข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ			
รวม	3.51	มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก	

จากตารางที่ 20 พบว่ากลุ่มประชากรซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยแยกเป็นรายกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม คิดค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 เมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ให้การช่วยเหลือประชาชนมีส่วนร่วมมาก ค่าเฉลี่ย 4.71 ลำดับที่ 2 จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ปลูกป่า ปล่อยสัตว์น้ำมีส่วนร่วมมาก ค่าเฉลี่ย 4.21 ลำดับที่ 3 เฝ้าระวังพื้นที่ไม่ให้มีผู้บุกรุกทำลายป่าไม้มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ย 3.43 ลำดับที่ 4 ดำเนินการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชน ในกรณีเกิดการแย้งชิงเข้าใช้พื้นที่สาธารณะ เช่น ป่าชุมชน มีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.36 ลำดับที่ 5 แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุมเมื่อพบเห็นผู้ตัดไม้ทำลายป่า และทำลายสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.71 และลำดับที่ 6 ตามที่มีการลักลอบตัดไม้พุงตามแนวชายแดนได้มีการจัดอาสาสมัครช่วยเฝ้าระวังแจ้งข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการมีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.64 สำหรับภาพรวมในการจัดการปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึกของจังหวัดตราด มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ย 3.51

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่าปัญหาที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา ในปัจจุบัน ดังคำสัมภาษณ์ว่า “การลักลอบตัดไม้พยูง เนื่องจากเป็นไม้ที่มีราคาแพง พ่อค้าจะรับซื้อทุกขนาด ทั้งสั้นและยาวสามารถขนย้ายได้ง่าย ใช้วิธีซุกซ่อน การใช้ล่อลวงตลอดจนแบกหามข้ามชายแดนไปยังประเทศกัมพูชา เพื่อส่งต่อไปยังตลาดใหญ่ คือประเทศจีน” (ชูศิษฏ์ พงษ์เจริญ. สัมภาษณ์. 2557)

การลักลอบตัดไม้พยูงในพื้นที่แนวชายแดนของจังหวัดตราด คือบริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว อำเภอบ่อไร่ ซึ่งปัจจุบันยังมีไม้พยูงอยู่จำนวนมาก ประกอบกับแนวชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชาเป็นพื้นที่ราบ ผู้ที่ลักลอบตัดสามารถขนย้ายได้สะดวก ไม่ต้องขนย้ายเข้ามาในเขตประเทศไทย เพราะอาจถูกเจ้าหน้าที่เข้าทำการจับกุมได้

ผู้ที่เข้าไปลักลอบตัดไม้พยูง ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่มีอาชีพรับจ้าง หรือไม่กี่เป็นแรงงานชาวกัมพูชารับจ้างพ่อค้าซึ่งเป็นนายทุนเข้าไปตัดเพราะปัจจุบัน ไม้พยูงราคาแพงมากช่วยวนจนกล้าเสี่ยงในการลักลอบหรือรับจ้างดำเนินการ

ปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้พยูงเกิดขึ้นประมาณ 4-5 ปีที่ผ่านมาเป็นเพราะความต้องการของต่างประเทศ ในอดีตไม่พบปัญหาการลักลอบตัดไม้พยูง เนื่องจากประเทศไทยไม่นิยมใช้ไม้ชนิดนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหรือหน่วยงานอยู่ในพื้นที่มีบุคลากรที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นคนที่อยู่ในท้องถิ่น สามารถรับรู้ปัญหาในพื้นที่ได้ดีว่าแต่ละพื้นที่เป็นอย่างไร ใครในพื้นที่มีอาชีพอะไร รู้สภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ได้ดี รู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ การที่จะเข้าไปแก้ปัญหาหรือจัดการเรื่องใดจะได้รับความร่วมมือได้ดี (ชูศิษฏ์ พงษ์เจริญ. สัมภาษณ์. 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ แต่ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันจะเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรณี ๆ ไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมาก เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผลกระทบโดยตรงกับประชาชนในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง หากบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เข้าจัดการ การเลือกตั้งครั้งต่อไปอาจไม่ได้รับเลือกตั้ง ประกอบกับทุก ๆ รัฐบาลจะมึนโยบายให้ความสำคัญกับการจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และท้องถิ่นก็สามารถจัดการบริหารงบประมาณที่เป็นของท้องถิ่นเองได้

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาหาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในแต่ละประเด็นปัญหามีข้อค้นพบดังนี้

1. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหายาเสพติด

1.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องดังต่อไปนี้

1.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชา และภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่น ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

1.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของยาเสพติดทุกประเภท

1.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

1.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับงานยาเสพติดไว้ในกฎหมาย

1.3 กำหนดกรอบอัตรากำลังที่ทำหน้าที่สนับสนุนงานด้านความมั่นคงให้ชัดเจน

1.4 จัดตั้งกลุ่มองค์กรในท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนด้านภัยยาเสพติดทุกรูปแบบ

1.5 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสาร เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการบูรณาการ อาทิเช่น สำนักงานปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ส่วนงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการติดตั้งระบบกล้อง CCTV. ในพื้นที่จุดเสี่ยง

2. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

เป็นที่น่าสังเกตในช่วงหลัง พ.ศ. 2532 เรือขมาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองจะมาประกอบอาชีพใช้แรงงานในภาคการประมง ภาคเกษตรกรรม และงานก่อสร้าง แต่ขณะนี้แรงงานต่างด้าวได้เข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมจำนวนมากขึ้น จะเห็นได้จากเมื่อมีการเข้าควบคุมอำนาจการบริหารประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) แรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชาเดินทางกลับประเทศ ภาคอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบอย่างมากบางแห่งต้องหยุดการผลิต ในอนาคตเมื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนการเคลื่อนย้ายของแรงงานจะง่ายขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาบทบาทเกี่ยวกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ดังนี้

2.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องดังต่อไปนี้

2.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชา และภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

2.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมายเป็นอย่างไร เข้ามาไม่ถูกกฎหมายเป็นอย่างไร

2.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับงานแรงงานต่างด้าวไว้ในกฎหมาย

2.3 จัดตั้งกลุ่มองค์กรในท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนในการควบคุมดูแลแรงงานต่างด้าวทั้งที่ถูกกฎหมาย และแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

2.4 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการบูรณาการ อาทิเช่น ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

2.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและแหล่งที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวเพื่อสนับสนุนหน่วยงานด้านความมั่นคงในกรณีเกิดปัญหาจากแรงงานต่างด้าว

3. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดน

3.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องดังต่อไปนี้

3.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชา และภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

3.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับอาวุธสงครามทุกประเภทที่มีการลักลอบซื้อขายกันในพื้นที่ชายแดน

3.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาวุธสงคราม และลักษณะต้องห้ามในการเก็บรักษาวัตถุระเบิด การซื้อขาย การเคลื่อนย้ายอาวุธต่าง ๆ

3.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการบูรณาการ อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

3.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการตั้งกลุ่มองค์กรอาสาสมัครภาคประชาชนเพื่อเป็นพลังต่อต้านการค้าอาวุธในพื้นที่แนวชายแดน

4. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาสินค้าเถื่อนและสินค้านิยามิ

4.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องดังต่อไปนี้

4.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

4.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสินค้าเถื่อน สินค้านิยามิ

4.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องประเภทของสินค้าที่แอบลักลอบซื้อขาย

4.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

4.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการตั้งกลุ่มองค์กรอาสาสมัครภาคประชาชนเพื่อเป็นพลังต่อต้านการค้าขายสินค้าเถื่อน และสินค้านิยามิในพื้นที่แนวชายแดน

5. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน

5.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

5.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชา และภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

5.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของลักษณะการค้ำมนุษย์ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดน

5.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์

5.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

5.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเพิ่มบทบาทในการเก็บรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลด้านสถานบริการที่อาจเกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีเพื่อหน่วยงานสาธารณสุขจะได้เข้าไปควบคุมโรค

6. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติตามแนวชายแดน

6.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

6.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

6.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของลักษณะของการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ กลุ่มชาวต่างชาติที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจเข้ามาก่ออาชญากรรม

6.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

6.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการตั้งกลุ่มองค์กรอาสาสมัครภาคประชาชนเพื่อเป็นพลังต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติตามแนวชายแดนในพื้นที่แนวชายแดน

7. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาการค้าการร้ายตามแนวชายแดน

ถึงแม้แนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดตราดยังไม่เคยเกิดปัญหาการก่อการร้าย แต่เมื่อประเทศไทยต้องก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเตรียมมาตรการรองรับปัญหาการก่อการร้ายไว้ ดังนี้

7.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

7.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

7.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของลักษณะของการก่อการร้าย กลุ่มชาวต่างชาติที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจเข้ามาก่อการร้าย

7.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

8. แนวทางการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาการโจรกรรมตามแนวชายแดน และการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน

8.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

8.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

8.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกลุ่มกระบวนการโจรกรรม และลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน

8.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8.2 เพิ่มศักยภาพของท้องถิ่นในการดำเนินการให้มากขึ้น เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดเสี่ยงและเส้นทางที่คนร้ายอาจใช้เป็นเส้นทางก่อเหตุและหลบหนี

8.3 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราด สุลกากรที่รับผิดชอบพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

9. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดน

9.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

9.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

9.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการฟอกเงินตามแนวชายแดน

9.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราด ปปง. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

10. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในอนาคตเมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่อาเซียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ สร้างองค์ความรู้ให้หน่วยงานฯ สามารถบริหารจัดการความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ให้เดินไปในทิศทางเดียวกันเพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผล

10.1 จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้

10.1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชาและภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้

10.1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติที่ควรอนุรักษ์

10.1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

10.1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10.2 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดตราดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

10.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มองค์กรอาสาสมัครภาคประชาชน เพื่อเป็นพลังต่อต้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แนวชายแดน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 5 นี้ ผู้วิจัยจะแบ่งหัวข้อการเสนอออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. การอภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา ในกระแสการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดตราด ในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา ในกระแสการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดตราด ในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ระหว่างไทย - กัมพูชา ในกระแสการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนไทย - กัมพูชา ภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ในกระแสการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย โดยมีส่วนร่วมจัดการในประเด็นปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติสูงที่สุดอยู่ในระดับค่อนข้างมาก รองลงมาคือการมีส่วนร่วมจัดการในประเด็นปัญหาการค้ายาเสพติดชายแดน อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยจำนวน 2 ประเด็นปัญหา คือปัญหาสินค้าหนีภาษีกับปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดน เนื่องจากไม่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกิจด้านความมั่นคง ฉะนั้นการวางแผนงาน/โครงการด้านความมั่นคงในการใช้เงินงบประมาณกระทำได้ยาก บางครั้งได้รับการท้วงติงจาก สตง. อีกทั้งบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องรับผิดชอบงานหลายด้านยังขาดความเชี่ยวชาญความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน ดังผลการศึกษาที่จะกล่าวต่อไปนี้

1. การจัดการปัญหาการค้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายกิจกรรม มีผลการศึกษา ดังนี้ 1) การจัดอบรมให้ความรู้ถึงโทษภัยของยาเสพติดแก่ประชาชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก 2) การจัดทำค่ายบำบัดผู้ติดยาเสพติดมีส่วนร่วมปานกลาง 3) การแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการแพร่ระบาดและการค้ายาเสพติดตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมปานกลาง 4) ทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการค้ายาเสพติดมีส่วนร่วมปานกลาง 5) การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดตามแนวชายแดนทางสื่อมวลชนมีส่วนร่วมปานกลาง และ 6) การแจ้งความดำเนินคดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย

2. การจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย เมื่อแยกเป็นรายกิจกรรมมีผลการศึกษา ดังนี้ 1) การเฝ้าระวังแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 2) การแจ้งเบาะแสแรงงานต่างด้าวลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย และ 3) การแจ้งความต่อเจ้าพนักงานเข้าทำการจับกุมเมื่อพบเห็นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย

3. การจัดการปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย เมื่อแยกเป็นรายกิจกรรม มีผลการศึกษา ดังนี้ 1) เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมค้าอาวุธตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 2) อบรมให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับอาวุธที่ไม่สามารถมีไว้ในครอบครองได้มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยและ 3) แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมค้าอาวุธให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย

4. การจัดการปัญหาสินค้าหนีภาษีมีส่วนร่วมน้อย เมื่อแยกเป็นรายกิจกรรมมีผลการศึกษา ดังนี้ 1) เมื่อพบเห็นพ่อค้านำพืชผลทางการเกษตรเข้าและออกตาม แนวชายแดน โดยไม่เสียภาษีได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 2) ในกรณีที่พบเห็นการลักลอบนำก๊าซหุงต้มไปขายยังประเทศเพื่อนบ้านได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยและ 3) แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมลักลอบค้าขนาน้ำมันเถื่อนตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมน้อย

5. การจัดการปัญหาการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย เมื่อแยกเป็นรายกิจกรรมมีผลการศึกษา ดังนี้ 1) เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการนำมนุษย์เข้ามาขายแรงงานตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 2) เข้าตรวจสอบสถานที่เสี่ยงต่อการนำมนุษย์เข้ามาค้าแรงงานมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 3) ได้ทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการนำเด็กและสตรีเพื่อค้าประเวณีมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย และ 4) แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ดำเนินการจับกุมเมื่อพบเห็นการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมน้อย

6. การจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย เมื่อแยกเป็นรายกิจกรรมมีผลการศึกษา ดังนี้ 1) แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวัง เมื่อมีข้อมูลชาวต่างชาติเข้ามาก่อ

อาชญากรรมตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมปานกลาง 2) เฝ้าระวังบุคคล กลุ่มบุคคลชาวต่างชาติที่อาจเข้ามาก่ออาชญากรรมตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย และ 3) แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุมเมื่อพบเห็นชาวต่างชาติเข้ามาก่ออาชญากรรมตามแนวชายแดน มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย

7. การจัดการปัญหาการก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย เมื่อแยกเป็นรายกิจกรรม มีผลการศึกษา ดังนี้ 1) เฝ้าระวังบุคคล กลุ่มบุคคลที่อาจก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 2) แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลว่ามีบุคคล กลุ่มบุคคลจะเข้ามาก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย และ 3) แจ้งความให้เจ้าพนักงานให้เข้าทำการจับกุมเมื่อพบบุคคล กลุ่มบุคคลจะทำการก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมน้อย

8. การจัดการปัญหา การลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย เมื่อแยกเป็นรายกิจกรรม มีผลการศึกษา ดังนี้ 1) แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลผู้ผิดกฎหมายโจรกรรมยานพาหนะเข้ามาในพื้นที่มีส่วนร่วมปานกลาง 2) เฝ้าระวังผู้ผิดกฎหมายในการโจรกรรมยานพาหนะมีส่วนร่วมปานกลาง 3) เฝ้าระวังผู้ผิดกฎหมายในการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย และ 4) แจ้งความให้เจ้าพนักงานทำการจับกุมเมื่อพบเห็นการโจรกรรมยานพาหนะหรือการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย

9. การจัดการปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมน้อย เมื่อแยกเป็นรายกิจกรรม มีผลการศึกษา ดังนี้ 1) แจ้งข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูลว่าขบวนการฟอกเงินอาศัยประชาชนตามแนวชายแดนช่วยดำเนินการมีส่วนร่วมน้อย 2) แจ้งเบาะแสเมื่อมีข้อมูลพบเห็นบุคคล กลุ่มบุคคลใช้บ่อนตามแนวชายแดนเป็นแหล่งฟอกเงินมีส่วนร่วมน้อย และ 3) แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุม เมื่อพบเห็นผู้กระทำการฟอกเงินมีส่วนร่วมน้อย

10. การจัดการปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก เมื่อแยกเป็นรายกิจกรรมมีผลการศึกษา ดังนี้ 1) เมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ให้การช่วยเหลือประชาชนมีส่วนร่วมมาก 2) จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ปลูกป่า ปล่อยสัตว์น้ำมีส่วนร่วมมาก 3) เฝ้าระวังพื้นที่ไม่ให้มีผู้บุกรุกทำลายป่าไม้มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก 4) ดำเนินการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชน ในกรณีเกิดการแย่งชิงเข้าใช้พื้นที่สาธารณะ เช่น ป่าชุมชน มีส่วนร่วมปานกลาง 5) แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุมเมื่อพบเห็นผู้ที่ตัดไม้ทำลายป่า และทำลายสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมปานกลาง และ 6) ตามที่มีการลักลอบตัดไม้พุงตามแนวชายแดน ได้มีการจัดอาสาสมัครช่วยเฝ้าระวังแจ้งข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการมีส่วนร่วมปานกลาง

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่าการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการความมั่นคงชายแดนในรูปแบบของภัยคุกคามแบบใหม่ได้มากขึ้นเพื่อรองรับอนาคตการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ควรพัฒนาท้องถิ่นในลักษณะดังต่อไปนี้

1. จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังต่อไปนี้
 - 1.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และสามารถสื่อสารภาษากัมพูชา และภาษาของแรงงานต่างด้าวชาติอื่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้
 - 1.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละเรื่องของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนในอนาคต
 - 1.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ในแต่ละรูปแบบของภัยคุกคาม
 - 1.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเทคนิคการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเพื่อแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. พัฒนากลุ่มองค์กรในท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนในการจัดการปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่
3. พัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบและจัดการปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในแต่ละรูปแบบภัยคุกคาม
4. การกำหนดภารกิจจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนให้เป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การอภิปรายผลการศึกษา

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

การศึกษาคั้งนี้ มุ่งศึกษาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่เกิดจากภัยคุกคามในเรื่องยาเสพติด แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้าอาวุธตามแนวชายแดน การค้ามนุษย์ การค้าสินค้าเถื่อนและสินค้าหนีภาษี การลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย การฟอกเงินตามแนวชายแดน การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ข้อค้นพบจากการศึกษา พบว่าทุกปัญหาภัยคุกคามมีเกิดขึ้นอยู่จริงในบริเวณแนวชายแดนไทย – กัมพูชา พื้นที่จังหวัดตราด การแก้ปัญหาดังกล่าวนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคมในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ

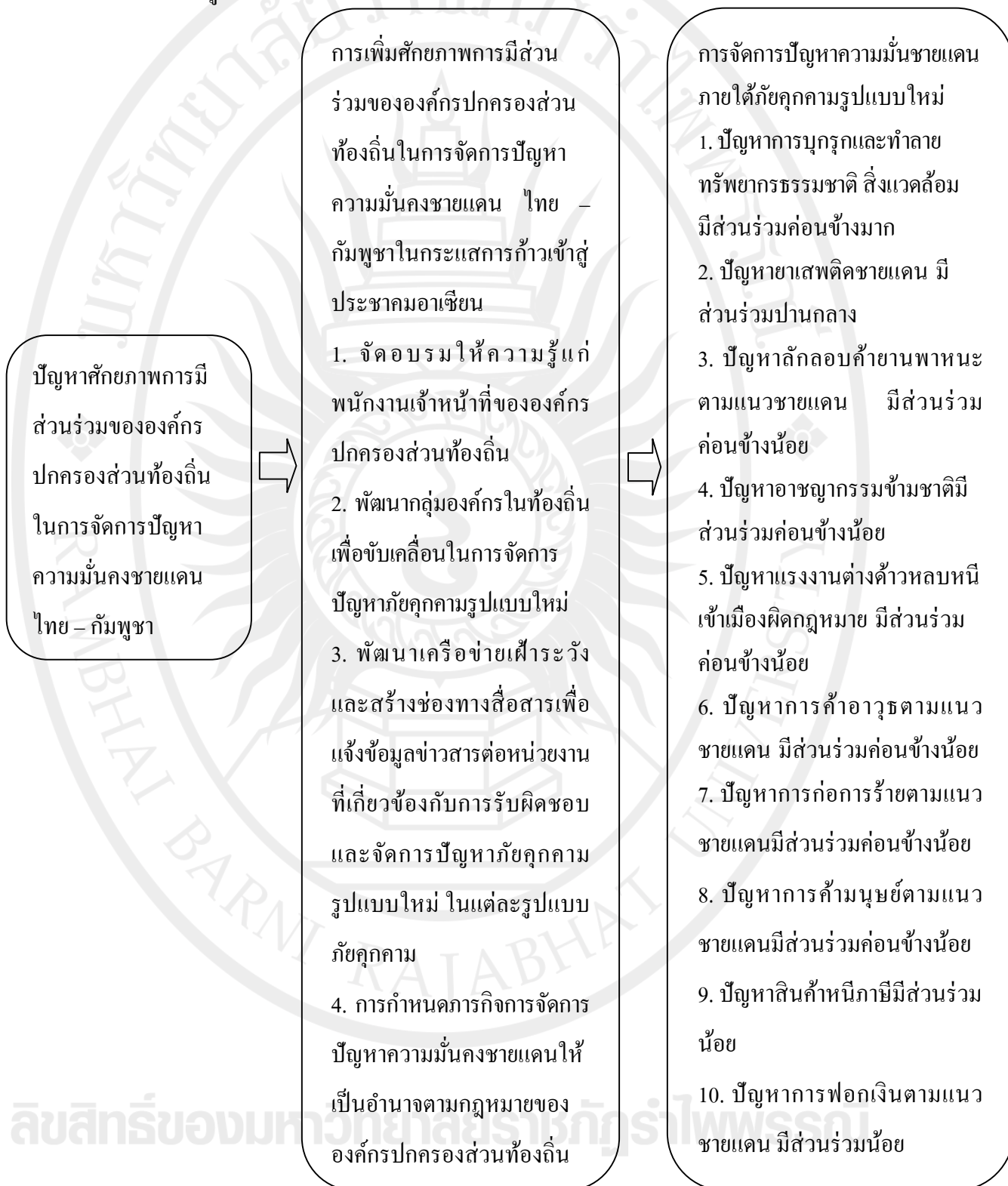
แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงโดยทั่วไปในวงวิชาการปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น 2 แนวคิดใหญ่ ๆ คือความมั่นคงรูปแบบเก่าและความมั่นคงรูปแบบใหม่ แนวคิดทั้ง 2 สามารถเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างได้ดังนี้

ความมั่นคงรูปแบบเก่าเป็นความมั่นคงในความหมายแคบ คือนั่นเรื่องการทหาร การเมือง และเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ในขณะที่ความมั่นคงรูปแบบใหม่เป็นความมั่นคงในความหมายกว้าง กล่าวคือนอกจากทางด้านทหาร การเมือง และเศรษฐกิจแล้ว ความมั่นคงยังครอบคลุมถึงด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความมั่นคงของมนุษย์ด้วย

ความมั่นคงรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ตั้งอยู่บนฐานคิดที่แตกต่างกัน ความมั่นคงรูปแบบเก่าตั้งอยู่บนแนวคิดแบบโรมัส ฮอบส์ ที่มองโลกในแง่ร้าย ดังนั้นมนุษย์เราจะอยู่กันได้โดยต้องใช้อำนาจเป็นเครื่องมือสำคัญ ฐานคิดนี้มีการนำมาใช้ในช่วงยุคสงครามเย็น ในขณะที่ความมั่นคงรูปแบบใหม่ตั้งอยู่บนฐานคิดแบบโกลเซียนที่มองในลักษณะปฏิบัตินิยม ดังนั้นมนุษย์เราจะต้องเน้นความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ฐานคิดของความมั่นคงรูปแบบใหม่ดังกล่าวนำมาใช้ในช่วงยุคหลังสงครามเย็น

ผลการศึกษาสะท้อนปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นชายแดนไทยกัมพูชาในจังหวัดตราด คือปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ปัญหายาเสพติดชายแดนมีส่วนร่วมปานกลาง ปัญหาการลักลอบค้ายาพหุนาตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ปัญหาการก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ปัญหาการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย ปัญหาสินค้าเถื่อนและสินค้านิยามิมีส่วนร่วมน้อย และปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมน้อย

ในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ระหว่างไทย- กัมพูชา
ในกระแสการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

ภาพประกอบ 6 ตัวแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตราด

จากภาพประกอบ 6 พบว่างานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการความมั่นคงชายแดนอยู่ในระดับต่ำ ทั้ง 10 ประเด็นปัญหา คือ 1) ปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก 2) ปัญหายาเสพติดชายแดนมีส่วนร่วมปานกลาง 3) ปัญหาการลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 4) ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 5) ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 6) ปัญหาการค้าอาวุธตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 7) ปัญหาการก่อการร้ายตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 8) ปัญหาการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย 9) ปัญหาสินค้าหนีภาษีมีส่วนร่วมน้อย 10) ปัญหาการฟอกเงินตามแนวชายแดน มีส่วนร่วมน้อย

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาศัย 1) จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) พัฒนากลุ่มองค์กรในท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนในการจัดการปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ 3) พัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบและจัดการปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในแต่ละรูปแบบภัยคุกคาม 4) การกำหนดภารกิจจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนให้เป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ได้มากขึ้นและเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนับสนุนหน่วยงานด้านความมั่นคงจัดการความมั่นคงชายแดนภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. จากนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับความมั่นคงตามแนวคิดในบทที่ 2 ต้องการให้ทุกภาคส่วนมีการบูรณาการในการจัดการความมั่นคง ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการพัฒนาเสริมสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนสนับสนุนในการจัดการความมั่นคง และบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคประชาสังคมในท้องถิ่น

2. จากการที่เข้าไปรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด ในปัจจุบันยาเสพติดมีการแพร่ระบาดอย่างมากไม่เว้นแม้แต่ในวัด พระภิกษุเริ่มเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดโดยใช้กุฏิพระหรือห้องน้ำในบริเวณวัดเป็นแหล่งมั่วสุมเสพยาเสพติด ส่งมอบยาเสพติด แต่เนื่องจากสถาบันศาสนาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้หาวิธีการที่เหมาะสมเข้าแก้ปัญหา

3. จากการศึกษาเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว หลบหนีเข้าเมือง พบว่าแรงงานต่างด้าวซึ่งแต่เดิมใช้แรงงานอยู่ในเฉพาะภาคเกษตรกรรม การประมงและงานก่อสร้าง ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวมีการเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น หากปล่อยให้เช่นนี้อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาการว่างงานของคนไทย ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเตรียมมาตรการตรวจสอบควบคุมการประกอบอาชีพของแรงงานต่างด้าว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัย เรื่องศักยภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาความมั่นคงชายแดนภายใต้ยุคความรูปแบบใหม่ระหว่างไทย – กัมพูชา ในกระแสการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : กรณีศึกษาจังหวัดตราด เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินการวิจัยหลังจากนี้คือ

1. กลุ่มผู้ค้าขายยาเสพติดที่มีการใช้วัด ใช้พระสงฆ์เป็นเครื่องมือในการค้าขายยาเสพติด เพราะจากการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ พบว่ากลุ่มผู้ค้ายาเสพติดมีการใช้วัดใช้พระสงฆ์เป็นสถานที่ดำเนินการ
2. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เมื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพราะหลังจากนี้แรงงานต่างด้าวจะมีจำนวนมาก หากมีการรวมตัวกันดำเนินการบางอย่างอาจมีผลต่อความมั่นคงของประเทศ

บรรณานุกรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2555). ความพร้อมด้านความรู้และผลกระทบที่ชุมชนท้องถิ่นได้รับจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. สงขลา : กรมพัฒนาสังคมฯ.
- กระทรวงมหาดไทย. (2514). ประมวลพระราชหัตถเลขา รัชกาลที่ 5. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- กอ.รมน.จังหวัดราชบุรี. (2557). ภัยคุกคามรูปแบบใหม่. (ออนไลน์). แหล่งที่มา www.rc-isoc.go.th/home. วันที่ 27 มีนาคม 2557.
- โกวิท พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2542). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดตราด. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- จันทิมา หาญเทศ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ถาวร เมืองช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, (4 ตุลาคม 2557). ที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดตราด.
- ช่วงชัย เปาอินทร์. (2552). ศักยภาพกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองขององค์กรภาคประชาสังคมศึกษากรณีจังหวัดสิงห์บุรี. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- จิต นิลพานิช และกุลชน ธนาพงศธร. (2532). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชูศิษฐ์ พงษ์เจริญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ถาวร เมืองช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, (26 กันยายน 2557). ที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดตราด.
- ธนาคารกสิกรไทย. (2557). ประชาคมอาเซียน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา www.ksmcare.com/Fileupload/Editor/..AEC_SMEs_103.pdf. วันที่ 2 เมษายน 2557.
- ธนาเดช อุ่นภักดิพร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ถาวร เมืองช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, (20 กันยายน 2557). ที่สำนักงานตำรวจสันติบาลตราด จังหวัดตราด.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : 598 Print.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2556). การยกฐานะเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นมหานครหาดใหญ่. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พรทิวา อาชีวะ. (2557). เครือข่ายทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2556). รัฐศาสตร์ 31 ปี. กรุงเทพฯ : พิมพ์อักษร.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมาทในการปฏิรูป
ระบบราชการ. ภาคนิพนธ์. ศศ.ม (พัฒนาศึกษา). กรุงเทพฯ :
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ
: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ. (2531). การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2552). คู่มือการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพลส.
- สมพงษ์ วงษ์จินเพชร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ถาวร เมืองช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, (5 ตุลาคม 2557).
ที่สำนักงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน จังหวัดตราด.
- สานิตย์ บุญชู. (2527). การพัฒนาชุมชน : การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. (2527). ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดตราด. ปราจีนบุรี :
สำนักงานฯ.
- สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดตราด. (2556). รายงานข้อมูลวันครบวาระขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นจังหวัดตราด. ตราด : สำนักงานฯ.
- สำนักงานสถิติจังหวัดตราด. (2555). รายงานสถิติจังหวัดตราด พ.ศ. 2555. ตราด : ต้นฉบับ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2556). ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ. 2556-
2560). กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ : สำนักฯ.
- สิตางค์ เจริญวงศ์. (2554). การก่อรูปองค์กรของภาคประชาชนในจังหวัดตราด. ปัญหาพิเศษ
ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ). ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุเทพ อภรณ์รัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ถาวร เมืองช้าง เป็นผู้สัมภาษณ์, (26 กันยายน 2557).
ที่สำนักงานแรงงานจังหวัดตราด จังหวัดตราด
- สุรสิทธิ์ ถนัดทาง และคณะ. (2554). 3 เสา การบริหารจัดการความมั่นคงไม่ตามแบบร่วมกันระหว่าง
ภาคความมั่นคง ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิชาการป้องกัน
ประเทศ.

- เสรี พงศ์พิศ. (2554). **สถาบันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน มหาวิทยาลัยนเรศวร.** (ออนไลน์).
แหล่งที่มา : www.nice.nu.ac.th. 23 สิงหาคม 2557.
- อกิน รพีพัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และ
วัฒนธรรมไทย.** กรุงเทพฯ : สักดิ์โสภากาการพิมพ์.
- อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล. (2553). **ตามรอยเสด็จเกาะช้าง.** กรุงเทพฯ : บริษัท สหธรรมมิก.
- อัปดุลกอร์เคอร์ อาบูซาแล. (2555). **โครงการอบรมพัฒนาศักยภาพการบูรณาการของท้องถิ่นในเขต
อำเภอศรีสาคร.** สงขลา : สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสงขลา.
- อุทัยวรรณ กุ้เทศ. (2556). **การพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวบึงบอระเพ็ด
จังหวัดนครสวรรค์.** มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Hans, A, Baer. (2005). **Euro-Mediterranean Partnership for the 21st Century.** UK :
MacMillan.
- McClelland, D.C. (1985). **Human Motivation.** Glenview : Foresman.

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

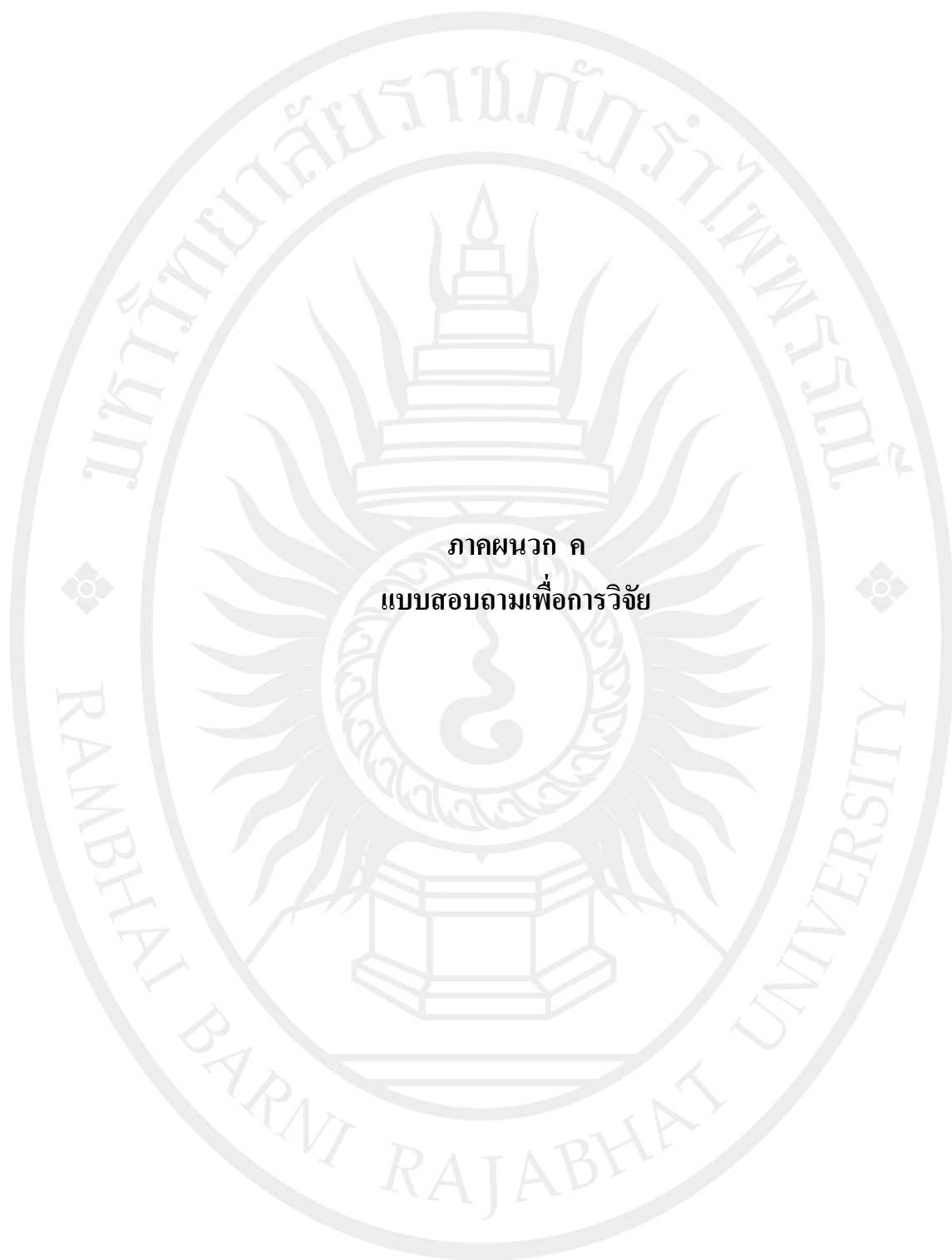
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องตามสภาพที่เป็นจริง

เป็นประจำ	หมายถึง	อปท. ได้ทำกิจกรรมเป็น จำนวน 76-100% ของแผนที่วางไว้
บ่อย ๆ ครั้ง	หมายถึง	อปท. ได้ทำกิจกรรมเป็น จำนวน 51-75% ของแผนที่วางไว้
ทำพอประมาณ	หมายถึง	อปท. ได้ทำกิจกรรมเป็น จำนวน 26-50% ของแผนที่วางไว้
นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	อปท. ได้ทำกิจกรรมเป็น จำนวน 1-25% ของแผนที่วางไว้
ไม่เคยทำ	หมายถึง	อปท. ได้ทำกิจกรรมเป็น จำนวน 0% มีแผนแต่ไม่ได้ทำหรือไม่ได้วางแผนที่วางไว้

เรื่อง	ระดับการมีส่วนร่วม				
	เป็นประจำ	บ่อย ๆ ครั้ง	ทำพอประมาณ	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยทำ
เรื่องยาเสพติดชายแดน					
1. การแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการแพร่ระบาด และการค้าขายยาเสพติดตามแนวชายแดน					
2. การอบรมให้ความรู้ถึงโทษภัยของยาเสพติดแก่ประชาชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง					
3. การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดตามแนวชายแดนทางสื่อมวลชน					
4. การจัดทำค่ายบำบัดผู้ติดยาเสพติด					
5. การแจ้งความดำเนินคดีกับผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด					
6. ได้ทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการค้าขายยาเสพติด					
เรื่องแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย					
1. การแจ้งเบาะแสแรงงานต่างด้าวลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามแนวชายแดน					
2. การเฝ้าระวังแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย					
3. การแจ้งความต่อเจ้าพนักงานเข้าทำการจับกุมเมื่อพบเห็นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย					

เรื่อง	ระดับการมีส่วนร่วม				
	เป็นประจำ	บ่อย ๆ ครั้ง	ทำพอ ประมาณ	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย ทำ
เรื่องการค้าอาวุธตามแนวชายแดน					
1. เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมการค้าอาวุธตามแนวชายแดน					
2. อบรมให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับอาวุธที่ไม่สามารถมีไว้ในครอบครองได้					
3. แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมค้าอาวุธให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ					
เรื่องสินค้าเถื่อนและสินค้าหนีภาษี					
1. ในกรณีที่พบเห็นการลักลอบนำก๊าซหุงต้มไปขายยังประเทศเพื่อนบ้านได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ					
2. เมื่อพบเห็นพ่อค้านำพืชผลทางการเกษตรเข้าและออกตามแนวชายแดนโดยไม่เสียภาษีได้แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ					
3. แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมลักลอบค้าขนาน้ำมันเถื่อนตามแนวชายแดน					
เรื่องการค้ำมนุษย์ตามแนวชายแดน					
1. เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการนำมนุษย์เข้ามาขายแรงงานตามแนวชายแดน					
2. เข้าตรวจสอบสถานที่ที่เสี่ยงต่อการนำมนุษย์เข้ามาค้าแรงงาน					
3. แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ดำเนินการจับกุมเมื่อพบเห็นการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน					
เรื่องการนำเด็กและสตรีค้าประเวณี					
1. ได้ทำการจัดตั้งชุดสายตรวจสถานที่ที่เสี่ยงต่อการนำเด็กและสตรีเพื่อค้าประเวณี					
2. แจ้งเจ้าพนักงานเข้าดำเนินการจับกุมเมื่อพบเห็นผู้ที่นำเด็กและสตรีทำการค้าประเวณี					

เรื่อง	ระดับการมีส่วนร่วม				
	เป็นประจำ	บ่อย ๆ ครั้ง	ทำพอ ประมาณ	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย ทำ
เรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ					
1. เฝ้าระวังบุคคล กลุ่มบุคคลชาวต่างชาติที่อาจเข้ามา ก่ออาชญากรรมตามแนวชายแดน					
2. แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมี ข้อมูลชาวต่างชาติเข้ามาก่ออาชญากรรมตามแนว ชายแดน					
3. แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุมเมื่อพบ เห็นชาวต่างชาติเข้ามาก่ออาชญากรรมตามแนว ชายแดน					
เรื่องการก่อการร้าย					
1. เฝ้าระวังบุคคล กลุ่มบุคคลที่อาจก่อการร้ายตาม แนวชายแดน					
2. แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวัง เมื่อมี ข้อมูลว่ามีบุคคล กลุ่มบุคคลจะก่อการร้ายตาม แนวชายแดน					
3. แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุมเมื่อพบ บุคคล กลุ่มบุคคล กระทำการก่อการร้ายตามแนว ชายแดน					
เรื่องการโจรกรรมตามแนวชายแดน					
1. เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมในการโจรกรรมยานพาหนะ					
2. แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมี ข้อมูลพฤติกรรมโจรกรรมยานพาหนะมาในพื้นที่					
3. แจ้งความให้เจ้าพนักงานทำการจับกุมเมื่อพบเห็น การโจรกรรมยานพาหนะตามแนวชายแดน					
เรื่องการค้าลักลอบค้ายานพาหนะ					
1. เฝ้าระวังผู้มีพฤติกรรมในการลักลอบค้า ยานพาหนะตามแนวชายแดน					
2. แจ้งความให้เจ้าพนักงานทำการจับกุมเมื่อพบเห็น การค้าลักลอบค้ายานพาหนะตามแนวชายแดน					

เรื่อง	ระดับการมีส่วนร่วม				
	เป็นประจำ	บ่อย ๆ ครั้ง	ทำพอ ประมาณ	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย ทำ
เรื่องการฟอกเงิน					
1. แจ้งเบาะแสเมื่อมีข้อมูลพบเห็นบุคคล กลุ่มบุคคล ใช้อ่อนตามแนวชายแดนเป็นแหล่งฟอกเงิน					
2. แจ้งข่าวสารให้ประชาชนระมัดระวังเมื่อมีข้อมูล ว่าขบวนการฟอกเงินอาศัยประชาชนตามแนว ชายแดนช่วยดำเนินการ					
3. แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้ทำการจับกุม เมื่อพบ เห็นผู้กระทำการฟอกเงิน					
เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
1. เฝ้าระวังพื้นที่ไม่ให้มีผู้บุกรุกทำลายป่าไม้					
2. จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ปลูกป่า ปล่อยสัตว์น้ำ					
3. เมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ให้การช่วยเหลือ ประชาชน					
4. ดำเนินการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนใน กรณีเกิดการแย่งชิงเข้าใช้พื้นที่สาธารณะ เช่น ป่าชุมชน					
5. แจ้งความต่อเจ้าพนักงานให้เข้าทำการจับกุมเมื่อ พบเห็นผู้ตัดไม้ทำลายป่า					
6. ตามที่มีการลักลอบตัดไม้พยูงตามแนวชายแดน ได้มีการจัดอาสาสมัครช่วยเฝ้าระวัง แจ้งข้อมูลให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ					

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาในการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเข้าร่วมในการจัดการความมั่นคงชายแดนภายใต้ยุทธศาสตร์รูปแบบใหม่ระหว่างไทย-กัมพูชา

ท่านคิดเราควรมีแนวทางใดในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเข้าร่วมจัดการความมั่นคงชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคต

คำชี้แจง โปรดเขียนข้อความลงในช่องว่าง

1. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการปัญหาเรื่องยาเสพติดตามแนวชายแดน

.....

.....

.....

2. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาเรื่องแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

.....

.....

.....

3. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาเรื่องการค้าอาวุธตามแนวชายแดน

.....

.....

.....

4. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาเรื่องสินค้าเถื่อนและสินค้านิยามีตามแนวชายแดน

.....

.....

.....

5. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน

.....

.....

.....

6. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาเรื่องการนำ
เด็กและสตรีค้าประเวณี

.....

.....

.....

7. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาเรื่องอาชญากรรม
ข้ามชาติ

.....

.....

.....

8. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาเรื่องการค้า
การร้ายตามแนวชายแดน

.....

.....

.....

9. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาเรื่องโจรกรรม
ตามแนวชายแดน

.....

.....

.....

10. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาเรื่องลักลอบค้า
ยานพาหนะตามแนวชายแดน

.....

.....

.....

11. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาเรื่อง
ฟอกเงินตามแนวชายแดน

.....

.....

.....

12. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวชายแดน

.....

.....

.....

13. แนวทางการเพิ่มศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาในเรื่องอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูล

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	พันตรีถาวร เมืองช้าง
วัน เดือน ปีเกิด	30 มิถุนายน 2507
สถานที่เกิด	ตำบลโคกช้าง อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1142/2 หมู่ที่ 12 ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
ตำแหน่งหน้าที่งานปัจจุบัน	ประจําณฑลทหารบกที่ 14
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กองบัญชาการมณฑลทหารบกที่ 14 ค่ายนวมินทราชินี จังหวัดชลบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2524	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนธรรมโชติศึกษาลัย สุพรรณบุรี
พ.ศ. 2527	ปวช. (สาขาช่างเชื่อมและโลหะแผ่น) วิทยาลัยเทคนิคกาญจนบุรี
พ.ศ. 2531	อนุปริญญา (การพัฒนารวมชน) วิทยาลัยครูกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2534	ศิลปศาสตรบัณฑิต ศศ.บ. (การพัฒนารวมชน) วิทยาลัยครูกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2538	ศึกษาศาสตรบัณฑิต ศษ.บ. (การประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นนทบุรี
พ.ศ. 2543	รัฐศาสตรบัณฑิต ร.บ. (ทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2551	นิติศาสตรบัณฑิต น.บ. (นิติศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2558	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี